

Tampereen yliopisto
Oikeustieteiden laitos

**AMMATTIURHEILIJOIDEN TAPATURMA – JA
ELÄKEVAKUUTUSJÄRJESTELMÄN ONGELMAT**
case jääkiekon SM-liiga

Vakuutustiede
Pro gradu
Huhtikuu 2009
Ohjaajat: Antti Kanto,
Pauliina Havakka

Paavo Kuronen

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto	Oikeustieteiden laitos, vakuutustiede
Tekijä:	KURONEN, PAAVO
Tutkielman nimi:	Ammattiurheilijoiden tapaturma- ja eläkevakuutusjärjestelmän ongelmat case jääkiekon SM-liiga
Pro gradu – tutkielma:	84 sivua
Ajankohta:	Huhtikuu 2009
Avainsanat:	Ammattiurheilija, tapaturmavakuutus, sosiaaliturva

Tämän tutkielman tarkoituksena on selvittää millaisia ongelmia ammattiurheilijoiden tapaturma- ja eläkevakuutusjärjestelmään liittyy. Tutkielmassa järjestelmän ongelmia käsitellään työnantajan, työntekijän ja vakuutusyhtiön näkökulmasta. Ongelmia käsitellään eritoten jääkiekon SM-liigan kautta, koska jääkiekkoilijat muodostavat pääosan järjestelmän puitteissa vakuutettavista ammattiurheilijoista. Jääkiekon SM-liiga on Suomen suurin palloilusarja monella mittarilla. Katsojamäärät, seurojen budjetit sekä urheilijoille maksettavat palkat ovat suurempia kuin muissa lajeissa pääsarjatasolla Suomessa. Lisäksi läpi käydään järjestelmän tulevaisuutta ja sen paikkaa suomalaisessa sosiaaliturvajärjestelmässä. Tutkielma koostuu teoriaosasta ja empiirisestä osasta. Tutkielman teoriaosuudessa käydään läpi ammattiurheilijoiden erillisjärjestelmän synty ja sisältö. Lisäksi suomalaisen sosiaaliturvan pääpiirteet tulevat esille teoriaosuudessa. Empiirisessä osuudessa läpi käydään haastattelututkimuksen tulokset.

Urheilu oli pitkään tilanteessa, jossa urheilemista ei pidetty työsopimuslain mukaisena työnä. Urheilu ei siten kuulunut myöskään muiden työoikeudellisten lakien soveltamispiiriin, eikä yleisten työtapaturma- ja työeläkelakien soveltamispiiriin. Vakuutuslain päätös vuonna 1994 pakotti työnantajat eli urheiluseurat ryhtymään toimiin ansiosidonnaisen sosiaaliturvan järjestämiseksi urheilijoille. Urheiluseurojen oli pakko tunnustaa, että urheilijat ovat työeläkelainsäädännön mukaan työntekijöitä. Ratkaisun löytymiseksi sosiaali- ja terveysministeriö kokosi työryhmän. Urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta säädettiin aluksi asetuksella, joka tuli voimaan 1.5.1995. Laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta saatiin voimaan 1.7.2000.

Lain edellyttämä vakuutus on pakollinen niille urheilijoille, joiden tulot urheilemisestä ylittävät laissa säädetyn tulorajan. Pohjola on ainut suomalainen vakuutusyhtiö, joka myöntää lain mukaista vakuutusta urheilijoille, vakuutus on nimeltään Pohjolan Urheilijaturva. Laki 575/2000 määrittää työnantajan vakuuttamisvelvollisuuden seuraavasti: ”Jos urheilijan ja urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön välillä on sovittu, että urheilija saa urheilemisesta veronalaista palkkaa vuodessa tai pelikaudessa vähintään 9 600 euroa, urheiluseuran tai muun yhteisön on järjestettävä urheilijalle siihen saakka, kun hän täyttää 38 vuotta, vakuutuksella sellainen turva tapaturman ja vanhuuden varalta kuin tässä laissa säädetään.”

Suurimmat järjestelmän ongelmat työnantajan näkökulmasta liittyvät tapaturman käsitteeseen, vapaa-ajan tapaturmiin, 38- vuoden ikärajaan, vakuutuksen korkeaan hintaan sekä tapaturmaeläkkeisiin. Työntekijän näkökulmasta järjestelmän pääongelmat liittyvät sairausturvan puuttumiseen, eläketurvan riittävyyteen todellisen työkyvyttömyyden tapauksissa, päivärahaetuksien puuttumiseen ja heikompaan eläketurvaan verrattuna muihin palkansaajiin. Myös vakuutusyhtiö näkee ongelmallisena sairausturvan puutteen ja 10 vuoden tapaturmaeläkkeen riittämättömyyden todellisen työkyvyttömyyden tapauksessa.

SISÄLLYS:

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen taustaa	1
1.2 Tutkimuksen lähtökohdat.....	2
1.3 Tavoitteet, tutkimusongelmat ja rajaukset	3
1.4 Teoreettinen viitekehys	5
1.5 Tutkimusmenetelmät.....	9
1.6 Kirjallisuuskatsaus ja keskeiset käsitteet	10
1.7 Tutkimuksen kulku	12
2 SUOMEN SOSIAALITURVAJÄRJESTELMÄN PÄÄPIIRTEET	14
2.1 Taustaa	14
2.2 Sosiaalivakuutuksen kehittyminen.....	15
2.3 Suomalaisen sosiaaliturvan sisältö.....	17
2.4 Pohjoismainen hyvinvointivaltio	20
2.5 Sosiaaliturvan rahoitus.....	21
2.6 Sosiaaliturva työsuhteen perusteella	23
2.6.1 Työoikeuden lainsäädännöllistä taustaa.....	23
2.6.2 Lakisääteinen työtaturmavakuutus	25
2.6.3 Työntekijän sosiaaliturva TyEL-työsuhteessa	27
2.7 Suomen sosiaaliturvamallin vertailua	29
2.7.1 Ruotsin malli.....	29
2.7.2 Iso-Britannian malli	30
2.7.3 Yhdysvaltojen malli	30
3 URHEILIJOIDEN TAPATURMA- JA ELÄKETURVA.....	31
3.1 Syitä urheilijoiden erillisjärjestelmän syntyyn.....	31
3.1.1 Urheilun muutos ammattimaiseksi.....	31
3.1.2 Ns. normaalin sosiaaliturvan kustannukset.....	32
3.1.3 Järjestelmän syntyminen	34
3.2 Työnantajan velvollisuudet.....	35
3.3 Vakuutuksesta maksettavat korvaukset ja etuudet.....	36
3.3.1 Tapaturmaturva	36
3.3.2 Eläkkeet ja muut etuudet.....	37
3.4 Palkkojen rahastointi urheilijoiden sosiaaliturvan täydentäjänä.....	38
3.4.1 Urheilijoiden eläketurva Ruotsissa	39
3.4.2 Urheilijoiden eläketurva Norjassa.....	40
4 AMMATTIURHEILIJOIDEN ERILLISJÄRJESTELMÄN ONGELMAKOHTIA	40
4.1 Tapaturman käsite	40
4.2 Vapaa-ajan tapaturmat ja 38 vuoden ikäraja.....	42
4.3 Vakuutusmaksujen laiminlyönti ja palkkasummien ilmoittaminen.....	43
4.4 Takautuvat eläkevastuut.....	44
4.5 Järjestelmän nykytila.....	45

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TUTKIMUKSEN TULOKSET	46
5.1 Tutkimusmenetelmä ja haastattelut.....	46
5.2 SM-liigaseuran profiili	48
5.3 Työnantajien näkemykset	50
5.3.1 Pelaajien vakuutusturva jääkiekon SM-liigassa.....	50
5.3.2 Työnantajien tyytyväisyys ammattiuurheilijoiden omaan tapaturma- ja eläkejärjestelmään	50
5.3.3 Vakuutuksesta tiedottaminen	51
5.3.4 Järjestelmän ongelmat työnantajan näkökulmasta.....	53
5.4 Järjestelmän ongelmat ja tulevaisuuden näkymät työntekijän ja vakuutusyhtiön näkökulmasta	55
5.4.1 Työntekijän näkökulma.....	55
5.4.2 Vakuutusyhtiön näkökulma	57
5.5 Tulevaisuuden mahdollisia muutoksia.....	58
5.5.1 Taustaa	58
5.5.2 Ehdotetut muutokset	59
5.5.3 Muutoksien halutut vaikutukset	62
5.5.4 Kritiikkiä muutoksia kohtaan.....	63
6 YHTEENVETO	64
6.1 Tutkimusaineiston luotettavuus	64
6.2 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	65
6.3 Vastaukset tutkimusongelmiin.....	66
6.4 Lopuksi	68
LÄHTEET	71
LIITE 1: Haastattelulomake	77
LIITE 2: Teemahaastattelurunko.....	80

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

Urheilu oli pitkään tilanteessa, jossa urheilemista ei pidetty työsopimuslain mukaisena työnä. Urheilu ei siten kuulunut myöskään muiden työoikeudellisten lakien soveltamispiiriin, eikä yleisten työtapaturma- ja työeläkelakien soveltamispiiriin. Urheilu myös kattaa laajalti eriluonteista urheilutoimintaa. Se sisältää puhtaasti harrastuspohjaisen urheilun, mutta toisaalta täysin ammattimaistuneen huippu-urheilun. Huippu-urheiluun liittyy usein suuri tapaturmariski. Urheiluun perustuvan ansioperusteisen sosiaaliturvan tarpeessa olivat erityisesti ne urheilijat, joille urheilusta saatava tulo muodosti pääasiallisen toimeentulon. Koska sosiaaliturvaa oli voitava ennakoita, urheilijoiden sosiaaliturvaa ei katsottu voitavan jättää eri oikeusasteiden asettaman oikeuskäytännön ja mahdollisesti vuosia kestävästä muutoksenhakuprosessin varaan. Toisaalta turvan ennakoimattomuuden katsottiin johtavan takautuviin vastuisiin, joita urheilun taloudellinen kantokyky ei todennäköisesti olisi kestänyt. Tämän seurauksena sosiaaliturvan kustannukset olisivat tulleet työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmien rahoittajien kannettaviksi. Urheilun sosiaaliturvan järjestäminen työeläke- ja tapaturmavakuutusjärjestelmien kautta katsottiin muutoinkin sopivan huonosti urheilun erityisluonteeseen. Lisäksi urheilijoiden sosiaaliturvan sisältöön liittyvien tarpeiden katsottiin vaihtelevan lajikohtaisesti.¹ Vuonna 1995 aukkoa urheilijoiden ansiosidonnaisessa sosiaaliturvakentässä paikattiin luomalla urheilijoille erillinen pakollisen vakuuttamisen kautta järjestettävä ansiosidonnainen sosiaaliturva. Samalla urheilu suljettiin työtapaturma- ja eläkelakien soveltamisen ulkopuolelle. Vuoden 1995 asetuksen mukaista vakuutusturvaa parannettiin vuonna 1998 ja uuden perustuslain vaatimuksista johtuen vakuutusturva säädettiin laintasoiseksi vuonna 2000.²

Jos urheilijan ura loppuu tapaturmaisesti tai vanhuuseläkeikä saavutetaan, käytetään vakuutuskorvausratkaisujen perustana lakia urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta. Laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta tuli voimaan 1.7.2000. Laki koskee urheilijoita, jotka saavat veronalaista palkkaa tai palkkiota urheilemisesta. Ko. lain 1 § määrittää

¹ HE 22/2009

² www.utu.fi 2007

vakuuttamisvelvollisuuden urheilijan ja urheiluseuran välillä. Lain 2 § määrää tapaturmaturvan reunaehdot ja korvausmäärät.³

Mikäli urheilijan ja urheiluseuran välillä on sopimus, jonka mukaan urheiluseura maksaa yli 9600 euroa palkkaa vuodessa urheilijalle, urheiluseuran tai muun yhteisön on järjestettävä urheilijalle 38 ikävuoden täyttämiseen saakka vakuutuksella tämän lain mukainen turva tapaturman ja vanhuuden varalta. Jos urheilija, jolla ei ole sopimusta urheiluseuran kanssa, saa urheilemisesta ansioita yli 9600 euroa vuodessa, urheilijan on itse järjestettävä ko. lain määräämä vakuutusturva.⁴

Aihe on mielenkiintoinen, koska Suomessa urheilijoiden vakuutuksia myöntää vain Pohjola. Pohjolan mukaan sillä on n. 95 prosentin markkinaosuus urheilijavakuutuksista, loput 5 prosenttia on lähinnä harrastelijoiden lisenssivakuutuksia⁵. Monopoliasema luo vääristyneen toimintaympäristön mm. vakuutusten hinnoitteluun, kun muita toimijoita ei urheiluvakuuttamisen alalla ole. Pääsyyinä monopoliasemaan on urheiluvakuuttamisen heikko tuotto vakuutusyhtiöille. Vahinkojen määrä on pysynyt ennallaan 10 vuoden ajan, mutta korvausten määrä on kasvanut 3,8 miljoonasta eurosta 6,4 miljoonaan euroon, koska urheilijoiden palkat ovat nousseet merkittävästi⁶. Huono tuotto ei lisää kilpailijoiden halukkuutta myöntää urheiluvakuutuksia. Vakuutusyhtiö If lopetti lisenssivakuutuksien myöntämisen, kun yhtiössä tehtiin järjestelmäuudistuksia eikä maksutuloltaan hyvin marginaalista vakuutusmuotoa haluttu enää ylläpitää.⁷ Monet SM-liigaseurat ovat joutuneet talousvaikeuksiin suurien vakuutusmaksujen vuoksi.

1.2 Tutkimuksen lähtökohdat

Tämän pro gradu – tutkielman aihealueena on ammattiuurheilijoiden vakuutus- ja sosiaaliturva. Tutkielmassa paneudutaan ammattiuurheilijoiden tapaturmavakuutusjärjestelmän ongelmiin työntekijän, työnantajan ja vakuutusyhtiön näkökulmasta. Tarkoituksena on saada selville, mitkä ovat järjestelmän suurimmat ongelmat. Lisäksi läpi käydään järjestelmän tulevaisuutta ja sen paikkaa suomalaisessa sosiaaliturvajärjestelmässä.

³ www.finlex.fi 2007

⁴ www.pohjola.fi 2007

⁵ Aamulehti 8.1.2006

⁶ Taloussanomat 9.1.2006

⁷ Vakuutussanomat 1/2004

Tutkimuksessa käytetään siis sekä työntekijän että työnantajan näkökulmaa. Työntekijä on urheilija, joka on työsuhteessa työnantajaansa eli urheiluseuraan. Yksilöurheilussa urheilija on velvollinen itse hoitamaan vakuutusturvansa, jolloin urheilija toimii vakuuttaessaan itseään sekä työntekijänä että työnantajana. Joukkueurheilussa työnantaja toimii vakuutuksenottajana ja työntekijä vakuutettuna. Vakuuttajana on luonnollisesti vakuutusyhtiö. Urheilija ja työnantaja ovat vakuutusyhtiön asiakkaita. Asiakas määrittää potentiaalisii ihmisiin tai yrityksiin, joilla on tarve sekä kiinnostus ostaa tuote ja, jotka pystyvät ostamaan sen, koska heillä on rahaa⁸.

Urheilun sosiaaliturvassa on edellä mainitun lain voimaantulon jälkeen ilmennyt muutostarpeita. Paineita voimassaolevan lainsäädännön muuttamiseen on aiheuttanut erityisesti nykyisen vakuutusturvan kustannusten jatkuva nousu, mitä järjestelmän rahoitus ei kestä. Toisaalta urheilijan tapaturmaturvan kohdentumisessa on puutteita, jotka saattavat olennaisesti heikentää urheilijan toimeentuloa esimerkiksi pysyvän työkyvyttömyyden kohdatessa.⁹

Urheilu on oikeudellistunut. Tämä ilmenee siten, että urheilua koskevia ratkaisuja on annettu 1990-luvulta lähtien selvästi enemmän kuin aiemmin ja toisaalta siitä, että erityisesti urheilijat ovat riitatilanteissa tukeutuneet entistä useammin voimassaoleviin lakeihin eikä enää pelkästään lajiliiton kilpailusääntöihin. Urheilun oikeudellistuminen on seurausta myös urheilun kaupallistumisesta ja ammattimaistumisesta.¹⁰

1.3 Tavoitteet, tutkimusongelmat ja rajaukset

Tutkimuksen tavoitteena on tutkia ammattiurheilijoiden tapaturmavakuutusjärjestelmän ongelmia työnantajan, työntekijän ja vakuutusyhtiön näkökulmasta. Aihe on tutkimuksellisesti tärkeä, koska urheilijoiden erillisjärjestelmä on melko tutkimaton aihealue. Työnantajina tutkielmassa ovat jääkiekon SM-liigaseurojen edustajat. Työntekijöiden edustajina toimivat Suomen jääkiekkoliigan ry:n toiminnanjohtaja Jarmo Saarela ja Varatuomari Mika Palmgren. Palmgren toimii jalkapalloilijoiden pelaajayhdistyksen lainopillisena neuvonantajana. Vakuutusyhtiön edustajana tutkimuksessa on Reino Aropuu, joka työskentelee Pohjola vakuutuksen tapaturmavakuutusosaston johtajana. Teoriaosuus rakentuu alan kirjallisuuden, artikkeleiden sekä lainsäädännön pohjalle. Tutkielman empiriseen osaan hankin aineiston haastattelututkimuksen kautta, jonka suuntaan SM-

⁸ Kotler 1997, 13

⁹ HE 22/2009

¹⁰ www.urheilu oikeuden yhdistys.fi 2009

liigaseurojen toimitusjohtajille. Toteutin haastattelututkimuksen sähköposti- tai puhelinhaastattelujen avulla. Lisäksi tapasin tamperelaisten SM-liigaseurojen toimitusjohtajat henkilökohtaisesti. Haastattelulomakkeen kysymykset olen asettanut niin, että saan mahdollisimman kattavat vastaukset tutkimuskysymyksiini. Haastattelulomake on tutkielman liitteenä. (Liite 1) Työntekijöiden ja vakuutusyhtiön edustajat tapasin henkilökohtaisesti. Toteutin haastattelut teemahaastatteluina. (Liite 2)

Pro gradu tutkielmani tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Millaisia ongelmia ammattiuurheilijoiden tapaturmavakuutusjärjestelmään liittyy työnantajan, työntekijän ja vakuutusyhtiön näkökulmasta?
- Mitkä ovat keskeiset syyt ko. ongelmiin?

Tutkimuskysymykset voidaan jakaa kahteen osaan. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tehtävänä on selvittää tärkeimmät ongelmat ammattiuurheilijoiden tapaturmavakuutusjärjestelmässä kaikkien osapuolten näkökulmasta. Toisessa tutkimuskysymyksessä pyritään löytämään keskeisiä syitä näihin ongelmiin. Molemmat tutkimuskysymykset ovat yhtä tärkeitä. Tutkimuksen onnistumisen kannalta on keskeistä asemoida järjestelmän ongelmat toimijoiden näkökulmista ja löytää syyt näihin ongelmiin. Lisäksi pyrin löytämään parannusehdotuksia järjestelmään esille tulleiden ongelmien pohjalta.

Käsittelen järjestelmän ongelmakohtia työnantajan, työntekijän ja vakuutusyhtiön näkökulmasta. Työnantajan näkökulma on keskeinen, koska työnantajat maksavat työntekijöiden lakisääteiset vakuutusmaksut. Laissa säädetään, että urheiluseurat joutuvat maksamaan urheilijalle sosiaaliturvan jälkikäteen, mikäli vakuutusmaksut ovat jääneet maksamatta¹¹. Työnantajien ja työntekijöiden näkökannat vakuutusturvasta ja etenkin sen laajuudesta ovat hyvin erilaiset. Työntekijät vaativat mahdollisimman kattavaa vakuutusturvaa, kun taas työnantajien intressi on säästää kustannuksia ja tehdä yritys mahdollisimman tuottavaksi. Työntekijän näkökulmasta asiaa on tutkittu jonkin verran, mutta työnantajan näkökulma on suhteellisen tutkimaton alue. Tutkimuksen keskeisin raja-alue on keskittyä tutkimaan ammattiuurheilijoiden erillisjärjestelmää jääkiekon SM-liigan näkökulmasta ja jättää muiden lajien edustajien mielipiteet tutkimuksen ulkopuolelle. Vakuutusyhtiön näkökulmasta rajaan tutkimuksen koskemaan vain Pohjolaa, koska se on ainut vakuutusyhtiö markkinoilla, joka myöntää ammattiuurheilijoille lain 575/2000 mukaista urheilijaturvavakuutusta.

¹¹ Vakuutussanomien 5/2000

Valtaosa nykyisen vakuutusjärjestelmän piirissä olevista vakuutetuista urheilijoista on joukkueurheilulajien edustajia ja näistä suurin osa jääkiekon ja jalkapallon ylimpien sarjatasojen pelaajia. Sosiaaliturvan tarve vaihtelee edelleen eri urheilulajien ja eri sarjatasojen välillä riippuen yleensä siitä, kuinka pitkälle toiminta on ammatillistunut. Pisimmälle ammatillistunutta toiminta on jääkiekon liigatasolla. Esimerkiksi liigatason jääkiekkoilijalle urheilusta saatava tulo lähes poikkeuksetta muodostaa pääasiallisen toimeentulon. Jääkiekon liigatasolla urheilijoiden ansiotaso on myös jatkanut nousuaan muita lajeja voimakkaammin. Jääkiekon ja jalkapallon ylintä sarjatasoa lukuun ottamatta, monien muiden lajien osalta urheilu edes ylimmällä sarjatasolla ei tuo urheilijalle pääasiallista toimeentuloa. Myös jääkiekon alemmilla sarjatasoilla toiminta on varsin pitkälle harrastepohjaista tai ainakin urheilusta saadut ansiot ovat jääneet alle laissa määritellyn vakuuttamisvelvollisuuden alarajan.¹²

1.4 Teorettinen viitekehys

Arkikielessä esitetään usein vähintään implisiittisesti käsitys, jonka mukaan teoria on jotain todellisuudelle vierasta. Yhden näkemyksen mukaan teoria muodostuu joukosta lakeja, jotka systematisoivat jotakin ilmiöaluetta koskevat empiiriset säännönmukaisuudet. Käytännössä teoriolla voidaan kuitenkin tarkoittaa hyvin monenlaisia asioita, ja kunkin tutkimuksen tapauksessa on hyvä miettiä, mitä nimenomaan siinä teoriolla tarkoitetaan, miten teoriaa käytetään ja minkä tyyppiseen teoretisointiin mahdollisesti pyritään.¹³ Teoriolla voidaan tarkoittaa,

- yleistä viitekehystä, kohdeilmiötä koskevaa aiempaa tieteellistä keskustelua
- hypoteesia, joka pohjaa tietoon tai loogiseen ajatteluun
- vahvistusta saanutta hypoteesia, jota testataan uudelleen
- empiiristen havaintojen takana olevan mekanismin kuvausta
- empiiristä todellisuutta koskevien propositioiden systemaattista ja loogisesti järjestettyä kokonaisuutta.¹⁴

Tutkimuksessa tarvitsee jollain tavalla osoittaa, että teorettinen luokittelu tekee empiiriset havainnot ymmärrettäviksi¹⁵. Vakuutus on jaettavissa kolmeen osaan: sosiaalivakuutukseen, vapaaehtoiisiin vakuutuksiin ja muihin lakisääteisiin vakuutuksiin¹⁶. Sosiaalivakuutus koostuu

¹² HE 22/2009

¹³ Niiniluoto 1980, 132

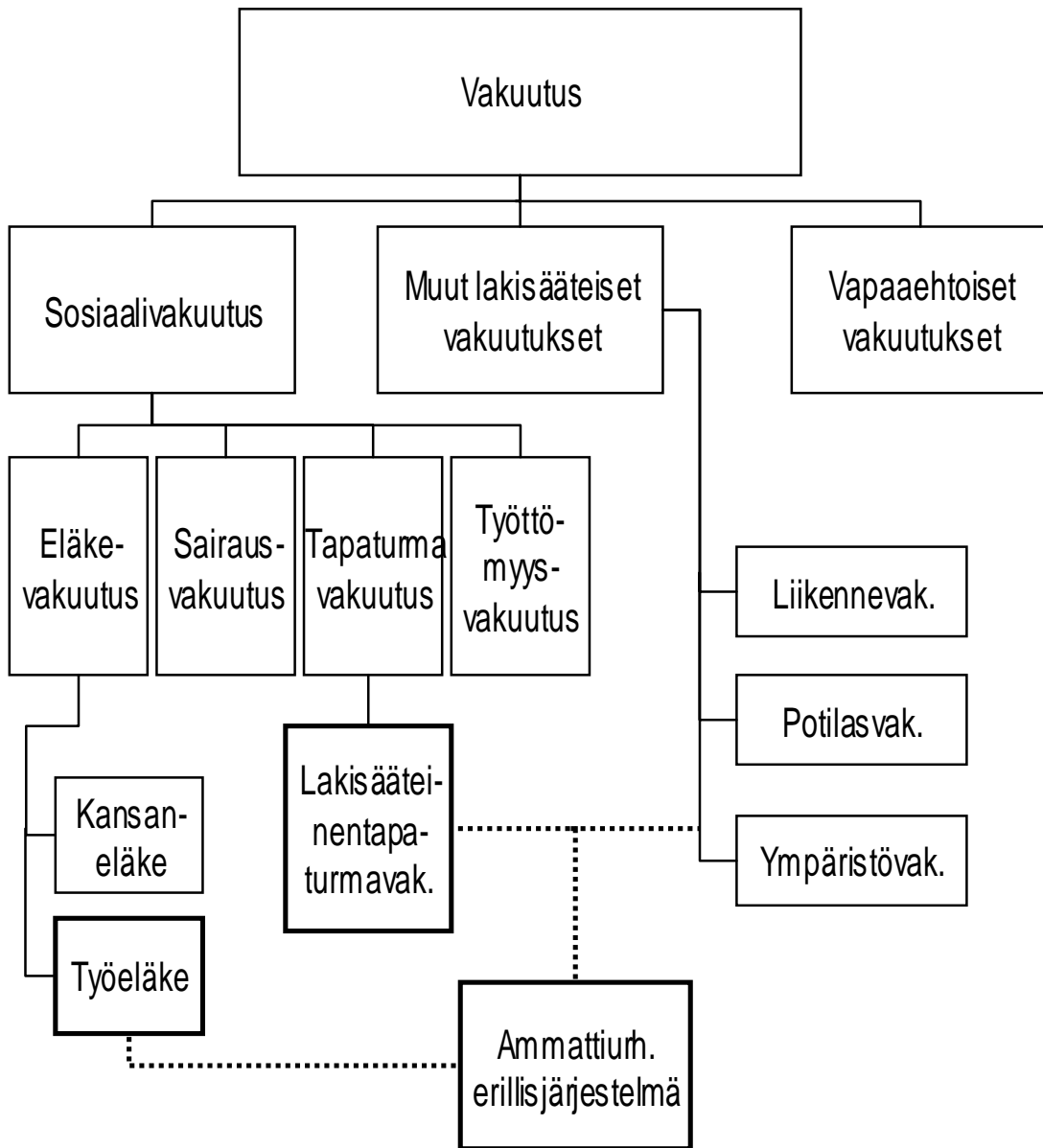
¹⁴ www.valt.helsinki.fi

¹⁵ Alasuutari 1994, 72

¹⁶ Rantala & Pentikäinen 2003, 71

eläkevakuutuksesta, sairausvakuutuksesta, tapaturmavakuutuksesta ja työttömyysvakuutuksesta. Työntekijän ryhmähenkivakuutus voidaan myös katsoa kuuluvan sosiaalivakuutukseen. Eläkevakuutus jakaantuu vielä työeläkevakuutukseen ja kansaneläkkeeseen. Tapaturmavakuutuksen alla on lakisääteinen tapaturmavakuutus. Muita lakisääteisiä vakuutuksia ovat liikennevakuutus, potilasvakuutus ja ympäristövakuutus. Ammattiuurheilijoiden erillisjärjestelmä sijoittuu työeläkevakuutuksen ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen välimaastoon. Lisäksi siinä on viitteitä muista lakisääteisistä vakuutuksista, koska se on oma järjestelmänsä. Erillisjärjestelmän luonteen mukaisesti ammattiuurheilijoiden järjestelmää ei voi luokitella suoraan jonkin vakuutusluokan alle, vaan siinä on vaikutteita useasta eri vakuutusjärjestelmän alalajista.

Kuviossa 1 havainnollistetaan ammattiuurheilijoiden erillisjärjestelmän sijainti suomalaisessa vakuutusjärjestelmässä.

Kuvio 1: Ammattiurheilijoiden erillisjärjestelmän linkittyminen muihin vakuutusjärjestelmiin

Ammattiurheilijoiden erillisjärjestelmällä on useita siihen tiiviissä yhteydessä olevia sidosryhmiä. Urheilijat vakuutettuina ja työnantajat vakuuttajina ovat tärkeimmät sidosryhmät. Vakuutusyhtiö vakuuttajana on myös tärkeä sidosryhmä järjestelmälle, koska vakuutustoiminnan harjoittaminen on luvanvaraista. Vakuutuslaitosten toimintaa valvoo Suomen Pankin yhteydessä toimiva

Finanssivalvonta. Se on muodostettu vuoden 2009 alussa yhdistämällä aiemmin vakuutustoimintaa valvonut, sosiaali- ja terveysministeriön alainen Vakuutusvalvontavirasto sekä Rahoitustarkastus.¹⁷

Korvattavia vahinkoja ammattiurheilijoiden erillisjärjestelmässä oli vuonna 2007 yhteensä 1 588 kappaletta¹⁸. Korvattavien vahinkojen määrästä on pääteltävissä, että vakuutettujen, vakuuttajien ja vakuuttajan välinen yhteistyö on tiivistä. Vakuutusyhtiön, urheilijan ja urheiluseuran yhteistyön on oltava toimivaa kaikkiin suuntiin järjestelmän toimivuuden ja tehokkuuden kannalta. Urheiluseurat maksavat vakuutusmaksut vakuutusyhtiölle sekä auttavat urheilijoita täyttämään vahinkoilmoituksia vakuutustapahtuman satuttua. Muut tärkeät sidosryhmät liittyvät järjestelmän valvontaan. Urheilijoiden pelaajayhdistykset ja muut urheilijoiden etujärjestöt valvovat vakuutettujen eli urheilijoiden etuja ja pyrkivät pitämään järjestelmän sisältävän turvan mahdollisimman edullisena ja kattavana urheilijoiden näkökulmasta katsottuna. Tärkeimpänä urheilijoiden etujärjestönä voidaan pitää urheilun oikeusturvalautakuntaa. Se perustettiin v. 1991 urheilujärjestöistä riippumattomaksi muutoksenhakuelimeksi. Lautakunta toimii toimivaltansa piirissä välimiesoikeutena, jos valittaja ja järjestö, jonka tekemää päätöstä valitus koskee, niin sopivat tai valittajana oleva urheilija sitä vaatii. Lautakunta voi käsitellä kilpailutoimintaa järjestävän liigan määräämiä kurinpitotoimia urheilijalle liigan yhteisömuodosta riippumatta, jos liiga on tähän suostunut.¹⁹ Ammattiurheilijoiden erillisjärjestelmän kokonaisvalvonta ja lainsäädäntöehdotukset ovat Sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusvalvontaosaston alaista. Vakuutustoiminnan valvonnalla turvataan vakuutettujen ja korvaustensaajien edut. Työsuojeluviranomaiset ja Tapaturmavakuutuslaitosten liitto valvovat, että työnantajat ottavat työntekijöilleen lainmukaisen tapaturmavakuutuksen työtapaturmien ja ammattitautien varalta. Eläketurvakeskus valvoo, että työnantajat täyttävät työntekijän eläkelain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa.²⁰ Sosiaali- ja terveysministeriön toimia valvoo oikeuskansleri ja viimekädessä Euroopan Unionin eri elimet.

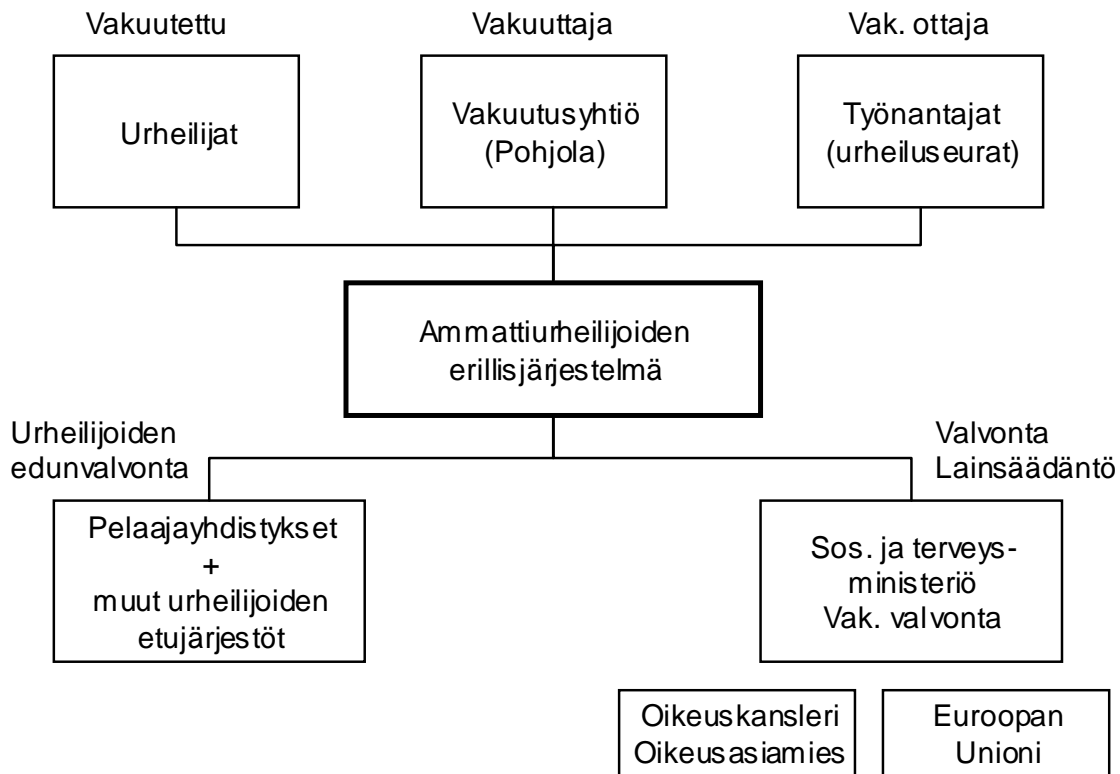
Kuviossa 2 kuvataan ammattiurheilijoiden erillisjärjestelmän tärkeimmät sidosryhmät.

¹⁷ www.stm.fi 2009

¹⁸ HE 22/2009

¹⁹ <http://www.urheilu-oikeudenyhdistys.fi> 2009

²⁰ www.stm.fi 2009

Kuvio 2: Ammattuurheilijoiden erillisjärjestelmän tärkeimmät sidosryhmät

1.5 Tutkimusmenetelmät

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä on realistinen, usein aineistolähtöinen tutkimus, ei niinkään mallin tai teoreettisen hypoteesin tilastollinen testaus.²¹ Alasuutarin mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen vaiheet ovat:

- Havaintojen tuottaminen
- Havaintojen pelkistäminen ("olennaiseen" keskittyminen ja raakahavaintojen yhdistäminen)
- Arvoituksen ratkaiseminen ("Ymmärtävä selittäminen", muuhun tutkimukseen ja teoreettisiin viitekehyksiin viittaaminen)²²

Laadullisen tutkimuksen määrittelemisen on monesta syystä hankalaa ja monesti se asemoidaan kvantitatiivisen eli tilastollisen tutkimuksen vastakohtaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että laadullisessa

²¹ www.tukkk.fi 2007

²² Alasuutari 1993, 16

tutkimuksessa ei pyritä saamaan aineistoa numeeriseen muotoon.²³ Tosin sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusta voidaan soveltaa samassa tutkimuksessa ja saman tutkimuksen analysoimiseen. Kvalitatiivista ja kvantitatiivista analyysia voidaan jossain tapauksissa pitää jatkumona eikä vastakohtina.²⁴ Usein kvalitatiivinen tutkimus on perinteistä osallistuvaan havainnointiin perustavaa kenttätutkimusta tai pienen yksilöjoukon teemahaastattelua.²⁵

Kvalitatiivisen tutkimuksen filosofinen lähtökohta on suurelta osin fenomenologia ja hermeneutiikka, ja se perustuu usein tulkinnalliseen lähestymistapaan. Itse asiassa kvalitatiivinen tutkimus on nimitys joukolle hyvinkin erilaisia tutkimustapoja. Yhteisinä piirteinä näille lähestymistavoille on lähinnä pyrkimys ymmärtää ihmisten toimintaa ja löytää ilmiöiden yhteisiä merkityksiä. Kvalitatiivinen tutkimus korostaa kokonaisvaltaisuutta ilmiöiden tarkastelussa. Kokonaisvaltaisuus tarkoittaa mm. yhteiskunnallisen kontekstin huomioonottamista, tutkimusmenetelmien, ihmiskäsityksien ja aineistojen monipuolisuutta sekä monitieteistä näkökulmaa. Tavoitteena on kuvata ilmiöiden laatua eikä määrää, ja jokaista ns. kvaliteettia tarkastellaan kokonaisuuden osana ja suhteessa kokonaisuuteen. Yksilöä tutkitaan hänen omassa ympäristössään ja hänet sijoitetaan mm. historialliseen ja sosiaaliseen kontekstiinsa. Yksilön sosiaalisen ympäristön ymmärtäminen on olennaista pyrittäessä ymmärtämään hänen toimintansa kokonaisuudessaan. Yleistyksiin ei välttämättä pyritä, vaan voidaan tutkia vain muutamia sellaisia tapauksia, joiden perusteella ilmiö ymmärretään.²⁶

1.6 Kirjallisuuskatsaus ja keskeiset käsitteet

Urheilijoiden sosiaaliturvasta on tehty muutamia aikaisempia tutkimuksia Tampereen yliopistossa. Sinkkilä (1997) tutki ammattiurheilijoiden sosiaaliturvaa pro gradututkielmassa. Muston kandidaatin tutkielman aihe (2000) oli urheilijoiden eläke- ja tapaturmaturva. Musto tutki aihetta pesäpalloilijoiden näkökulmasta. Kiuru (2001) vertaili gradussaan urheilijan ja työntekijän sosiaaliturvan eroja. Työnantajan näkökulmasta ammattiurheilijoiden tapaturmavakuutusturvaa ei kuitenkaan ole liiemmin tutkittu.

Ammattiurheilijoiden sosiaaliturvajärjestelmä on varsin nuori erillisjärjestelmä ja aihetta koskevien painettujen lähteiden määrä on melko vähäinen. Painetuista lähteistä vakuutusalan yleisteosta

²³ Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 105

²⁴ Alasuutari 1994, 23

²⁵ Alasuutari 1994, 19

²⁶ www.mm.helsinki.fi

Vakuutusoppia olen käyttänyt tutkielman käsitteiden määrittelyyn. Karin & Markwartin (2005) Sosiaaliturvajärjestelmät eri maissa teos antaa perustiedot suomalaisesta sosiaaliturvajärjestelmän tasosta muihin maihin verrattuna. Kukkosen & Karmavalon (2006) Työtapaturmakirja on erinomainen tutkittaessa työtapaturmien ja ammattitautien korvaus- ja vakuutusasioita. Saarnilehdon toimittamat teokset (1998, 2004) joukkueurheilijan tapaturma- ja eläketurvasta ovat olleet tärkeässä osassa tutkimusta tehdessä. STM:n asettamien komiteoiden, työryhmien ja lautakuntien muistioista olen saanut arvokasta tietoa ammattiuurheilijoiden erillisjärjestelmän synnystä ja perusteluista. Myös hallituksen esityksistä koskien ammattiuurheilijoiden asemaa olen saanut erinomaista aineistoa tutkimukseeni. Vakuutusala ja varsinkin ammattiuurheilijoiden erillisjärjestelmää koskevasta lehti-kirjoittelusta olen kerännyt aihetta käsittelevät lehtileikkeet. Niiden avulla olen saanut ajankohtaista materiaalia ja erilaisia näkökulmia tutkimukseeni tueksi. Alasuutarin teos (1993) kvalitatiivisesta tutkimuksesta on ollut hyvänä pohjana tutkimuksen lähtökohtaa ja tutkimusmenetelmiä tarkastellessa. Eri henkilölähteistä ja internet-lähteistä olen saanut täydentäviä tietoja tutkimuksen tueksi. Seuraavaksi käyn läpi tutkimuksen keskeisimmät käsitteet.

Ammattiuurheilija (joukkueurheilussa):

Työsuhteen perustana on työn tekeminen. Urheilu voidaan katsoa työn tekemiseksi, kun siitä saa rahallista arvoa. Joukkueurheilijan katsotaan myös tuottavan rahallista arvoa seuralleen, koska joukkueiden välisiin otteluihin myydään pääsylippuja. Lisäksi seurat myyvät mainostilaa yrityksille ottelutapahtumiin. Toiseksi urheilu katsotaan ammattimaiseksi, kun urheilija tuottaa taloudellista hyötyä työnantajalleen eli seuralle. Kolmantena kriteerinä voidaan pitää työskentelyä johdon ja valvonnan alaisena. Myös tämä kriteeri täyttyy joukkueurheilussa.²⁷

SM-liiga:

SM-liiga on Suomen jääkiekon pääsarja, joka perustettiin 24. toukokuuta 1975 Tampereella korvaamaan SM-sarja, jota oli pelattu vuodesta 1928. Käänteentekevässä organisaatiouudistuksessa pääsarja erotettiin muusta sarjakielloilusta. Tästä jäi huolehtimaan Suomen Jääkiekkoliitto. Liitto huolehtii myös jääkiekon perustyöstä sekä valmennus- ja kasvatustyöstä kuten myös maajoukkueista.

²⁷ Rauste 1997, 107–108

Alusta asti liigauudistus merkitsi mestaruuden ratkaisemista play offeilla eli pudotuspeleillä. Aluksi SM-liigassa oli 10 seuraa, jonka jälkeen sitä laajennettiin 12 joukkueen laajuiseksi. Myöhemmin sarja paisui edelleen 13 joukkueen suuruiseksi ja kaudella 2008–2009 14 joukkuetta pelasi Suomen jääkiekon pääsarjassa.

Lakisääteinen tapaturmavakuutus:

Lakisääteinen tapaturmavakuutus on kiinteä osa Suomen sosiaaliturvajärjestelmää. Lakisääteinen tapaturmavakuutus on ollut Suomessa työntekijän turvana vuodesta 1898 alkaen. Se on Suomen vanhin lailla pakolliseksi säädetty sosiaalivakuutuksen muoto. Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tarkoituksena on korvata työssä sattuneista tapaturmista ja ammattitaudeista työntekijöille tai heidän omaisilleen aiheutuneet menetykset ja vahingot. Nykyään lakisääteinen tapaturmavakuutus kattaa likimain kaikki työhön liittyvissä olosuhteissa sattuneet tapaturmat ja työstä aiheutuneet sairaudet.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanosta huolehtivat yksityiset vahinkovakuutusyhtiöt. Työnantajat rahoittavat järjestelmän maksamalla vakuutusmaksun. Työnantajan velvollisuus on ottaa työntekijöilleen lainmukainen tapaturmavakuutus lakisääteistä tapaturmavakuutusta harjoittavasta vahinkovakuutusyhtiöstä. Työnantaja on siis vakuutuksenottaja. Vakuutusyhtiö on vakuutuksenantaja ja työntekijä on vakuutettu. Vakuutuksen ottaminen on työnantajalle pakollista ja vastaavasti vakuutusyhtiö ei voi kieltäytyä antamasta vakuutusta. Kaikki työntekijät kuuluvat siis lakisääteisen tapaturmavakuutuksen antaman turvan piiriin.²⁸

1.7 Tutkimuksen kulku

Johdannossa käsittelen tutkimuksen taustaa, jossa esittelen tutkielman aiheen lukijalle. Tutkimuksen lähtökohdat käyn läpi aiheen esittelyn jälkeen. Tutkimuksen tavoitteet, tutkimusongelmat ja rajaukset tuodaan esille johdannossa. Teoreettinen viitekehys on tärkeä osa johdantoa. Se asemoi urheilijoiden erillisjärjestelmän suomalaisen vakuutusorganisaatioon. Tutkimusmenetelmät kohdassa kerron, millaiset kriteerit kvalitatiivinen tutkimus tutkijalle asettaa. Lisäksi kerron kvalitatiivisen tutkimuksen tavoitteista ja tutkimusmenetelmistä. Kirjallisuuskatsauksessa käyn läpi tutkimuksen kannalta tärkeimmät lähdeteokset. Kirjallisuuskatsaus pitää sisällään myös

²⁸ www.tvl.fi 2007

ammattuurheilijoiden erillisjärjestelmästä aikaisemmin tehdyt tutkimukset. Johdannon lopuksi kerron tutkimuksen kulun.

Toisessa pääluvussa käsittelen sosiaalivakuutuksen syntyä niin maailmalla kuin Suomessa. Käyn läpi suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän pääpiirteet. Sosiaaliturvajärjestelmässä keskityn tarkemmin sosiaaliturvan rahoitukseen, sosiaaliturvaan työsuhteen perusteella, lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen ja pohjoismaalaiseen hyvinvointivaltiomalliin. Luvun lopuksi vertailen Ruotsin, Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen sosiaaliturvamalleja suomalaiseen malliin. Luvun tarkoituksena on antaa lukijalle mahdollisimman kattava kuva suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän pääpiirteistä. Sosiaaliturvaa työsuhteen perusteella ja lakisääteistä työtapaturmaturvaa käsittelen hieman syvemmin, koska ne liittyvät tiiviisti ammattuurheilijoiden tapaturma- ja eläketurvaan.

Kolmas luku tulee käymään läpi syitä ja taustaa urheilijoiden tapaturmavakuutusjärjestelmän erilaisuuteen verrattuna tavallisiin työntekijöihin ja käyn läpi lakia urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta. Kerron urheilun luonteen muutoksesta yhä ammattimaisempaan suuntaan. Vertailen myös ns. normaalin sosiaaliturvan ja urheilijoiden sosiaaliturvan kustannuksia. Luvun tarkoituksena on selventää, miksi urheilijoilla on erityisjärjestelmä ja taustoittaa järjestelmän mahdollisia ongelmia. Lopuksi pohdin erillisjärjestelmän synnyn taustaa. Tässä luvussa tärkeänä lähteenä toimii hallituksen esitys, koska siinä on perusteltu tarkasti urheilijoiden erillisen tapaturma- ja eläkevakuutusjärjestelmän tarpeellisuutta. Pyrin myös asemoimaan urheilijoiden tapaturmavakuutusjärjestelmän ja sen syntymisen vakuutusjärjestelmäämme. Luvun perusteella tulee lukijan olla selvillä, mitä laki pitää sisällään. Luvussa läpi käytävät keskeiset asiat ovat: mitä vakuutus sisältää, ketkä kuuluvat vakuutusturvan piiriin, vakuuttamisvelvollisuus, vakuutuksentiedonantovelvollisuus, vakuutuksen korvaukset ja niiden erittely. Luvun lopuksi esittelen ammattuurheilijoiden palkkojen rahastointiin liittyvät säädökset. Lisäksi vertaan suomalaista rahastointimallia Ruotsin ja Norjan vastaaviin järjestelmiin.

Neljännessä luvussa käsittelen ammattuurheilijoiden tapaturmavakuutusjärjestelmän ongelmakohtia. Tässä luvussa pyrin tuomaan esiin järjestelmän yleiset ongelmat. Neljännen luvun tärkeimpiä lähteitä ovat Pohjolasta saadut perustiedot urheilijoiden vakuuttamisesta sekä aikaisemmat tutkimukset aiheesta. Luvun lopuksi käyn läpi ammattuurheilijoiden erillisjärjestelmän nykytilaa.

Viides luku sisältää itse tutkimuksen tulokset. Kerron myös SM-liigaseuran profiilista, joka auttaa lukijaa ymmärtämään paremmin tutkimuksen tuloksia. Luku pitää sisällään tutkimustulosten analysointia ja haastateltujen parannusehdotukset ammattiurheilijoiden tapaturmavakuutusjärjestelmään. Luvun alussa käyn läpi työnantajien mielipiteet ammattiurheilijoiden erillisjärjestelmästä. Työntekijän ja vakuutusyhtiön näkökulman tuon esille työnantajan näkemyksien jälkeen. Luvussa esittelen Hallituksen esityksen ammattiurheilijoiden sosiaaliturvaa käsittelevän lain mahdollisista muutoksista, muutoksien halutut vaikutukset järjestelmään ja kritiikkiä muutoksia kohtaan.

Kuudes luku on yhteenveto, missä päähuomio keskittyy tutkimustulosten luotettavuuteen sekä tutkimusongelmien vastauksiin. Luvussa pohdin tutkimuksen tuloksia eri näkökulmista. Pohdin myös erillisjärjestelmän tulevaisuuden näkymiä erilaisista näkökulmista. Lisäksi jatkotutkimusehdotukset ovat tässä luvussa.

2 SUOMEN SOSIAALITURVAJÄRJESTELMÄN PÄÄPIIRTEET

Seuraavassa luvussa käydään läpi suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän pääpiirteet. Aluksi käyn läpi sosiaalivakuutuksen ensiaskeleet niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Luvussa keskityn erityisesti sosiaaliturvaan työsuhteen perusteella ja työntekijän tapaturmaturvaan, koska ne antavat vertailukohtia ammattiurheilijoiden erillisjärjestelmään. Esittelen myös pohjoismaalaisen hyvinvointivaltiomallin. Luvun lopuksi vertailen suomalaisen sosiaaliturvan tasoa Ruotsin, Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen tarjoamaan sosiaaliturvaan.

2.1 Taustaa

Perustuslain 19 § velvoittaa valtion järjestämään jokaiselle Suomessa asuvalla henkilölle perustoimeentulon elämän eri tilanteissa.

”Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.”

Sosiaaliturvan tavoitteena on turvata vähimmäistoimentulo ja kohtuullinen tulotaso sairauden, työttömyyden, työkyvyttömyyden, huoltajan menetyksen ja vanhuuden aikana. Lisäksi sosiaaliturvajärjestelmän tulee tarjota sosiaali- ja terveystalvet Suomessa asuville henkilöille.²⁹ Tavoitteen saavuttamiseksi Suomeen on luotu kolmitasoinen sosiaaliturvajärjestelmä³⁰.

Ensimmäisellä tasolla on perusturvajärjestelmä, joka koskee kaikki Suomessa asuvia henkilöitä. Perusturvan tarkoituksena on taata kaikille tietty vähimmäisturva. Näin ollen tämän järjestelmän piiriin kuuluvat myös urheilijat. Ammattiturheilijoiden erillisjärjestelmä ei kata mm. ammattitaitteja, eikä se pidä sisällään sairausturvaa. Näiden riskien toteutuessa urheilijat ovat perusturvajärjestelmän varassa. Ensimmäisen tason perusturvajärjestelmä rahoitetaan verovaroin.

Toinen taso muodostuu ansiosidonnaisesta turvasta, jonka perusteella turvataan Suomessa ansiotyötä tekeviä henkilöitä. Työnantaja on velvollinen järjestämään ansiosidonnaisen sosiaaliturvan kaikille työsuhteessa työnantajaan nähden toimivien henkilöiden kanssa. Ammattiturheilijoiden erillisjärjestelmä on ansiosidonnaista turvaa.³¹ Ansiosidonnainen sosiaaliturva on rahoitettu pääosin työntekijöiden sekä työnantajien maksamilla vakuutusmaksuilla. Kolmantena tasona on erityisturvajärjestelmä. Tällä tarkoitetaan vapaaehtoisia vakuutuksia, joiden avulla yksityiset henkilöt voivat halutessaan parantaa sosiaaliturvansa tasoa.³²

Seuraavassa luvussa käyn läpi sosiaalivakuutuksen kehittymisen ja rahoituksen. Lisäksi kerron suomalaisen sosiaaliturvan sisällöstä ja pohjoismaisesta hyvinvointivaltiomallista. Lopuksi pääluvussa keskityn sosiaaliturvaan työsuhteen perusteella. Lisäksi tarkastelen työntekijän tapaturmaturvaa.

2.2 Sosiaalivakuutuksen kehittyminen

Tässä luvussa käsittelen sosiaalivakuutuksen ensiaskeleita sekä Suomessa että ulkomailla. Usein perheiden toimeentulo on suurelta osin niiden tulojen varassa, joita perheen työikäiset hankkivat. Perheiden suurimmat riskit liittyvät juuri työtulojen menetykseen sairauden tai pitkäaikaisen työkyvyttömyyden vuoksi. Joskus työkyvyttömyys voi muodostua pysyväksi ja viimeistään

²⁹ Perustuslaki 19 §

³⁰ Ratinen 1998, 14

³¹ Rauste 1997, 183

³² Ratinen 1998, 14

vanhuusikään tullessa perheen tulot putoavat ratkaisevasti. Perheen taloudellista asemaa uhkaavia tekijöitä ovat myös tuloa hankkineen perheenjäsenen kuolema tai työttömyys.³³

Työväestön turvattomuuteen ja siihen liittyviin negatiivisiin ilmiöihin ryhdyttiin hakemaan parannusta valtiovallan toimenpiteiden avulla Bismarckin Saksassa 1880-luvulla³⁴. Vuonna 1883 Saksassa säädettyä pakollista sairausvakuutusta koskevaa lakia pidetään nykyaikaisen sosiaalivakuutuksen alkuna³⁵. Pakollisia vakuutusjärjestelmiä oli ollut olemassa jo aikaisemminkin, mutta ne koskivat lähinnä vain meri- ja vuorimiehiä. Vuonna 1883 säädetyn lain perusteluissa todetaan seuraavasti:

”Se, että valtiovallan on ryhdyttävä enemmän kuin tähän asti tukemaan avun tarpeessa olevia kansalaisia, ei ole pelkästään velvollisuus, jonka sanelevat koko valtiorakenteen perusteena olevat kristillisyyden ja humanisuuden aatteet, vaan se kuuluu valtiota säilyttävän politiikan tehtäviin. Sen avulla voidaan väestön vähäväkiset osat, jotka ovat laajimmat ja joiden osaksi tullut valistus on jäänyt vähäisimmäksi, saada havainnollisesti kokemaan, ettei valtio suinkaan ole vain jokin välttämätön pakkojärjestys, vaan myös laitos, joka on kaikille hyödyllinen. Vähäväkisten on saatava lainsäädännöstä tuntuja ja välittömiä etuja, jottei muodostuisi sellainen käsitys, että lait ovat olemassa vain siksi, että turvattaisiin hyviin asemiin päässeiden etu.”³⁶

Suomalainen sosiaalivakuutus yhdistää useita varhaisemmista alkujuurista olevia aineksia sekä turvan sisällön että organisaation muodossa. Sosiaalivakuutuksen alkumuodoiksi voidaan katsoa keskinäinen avunanto ja avustuskassat. Nykyisin toimivat eläke-, sairaus- ja muut vakuutuskassat ovat tämän vanhan perinteen suoraa jatkoa. Sääty-yhteiskunnan pohjalta syntynyt työnantajan huoltovelvollisuus kehittyi eräänlaiseksi laajennetuksi perhesuhteeksi käsityöläismestarin ja hänen oppipoikiensa välillä. Myöhemmin 1800-luvulla työnantajan huoltovelvollisuutta esiintyi tehtaanpatruunoiden ja heidän työntekijöidensä välillä. Jäännöksenä tästä ”patruuna-ajattelusta” oli 1960-luvulle saakka voimassa huoltoapulain 5§, jonka mukaan työnantajalla oli pitkäaikaisen

³³ Rantala & Pentikäinen 2003, 44

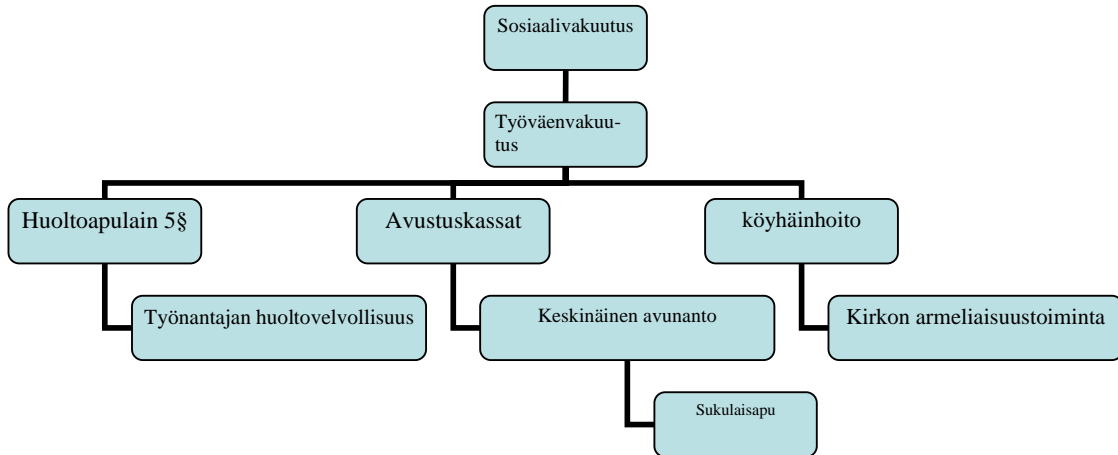
³⁴ *ibid.*

³⁵ Rantala & Pentikäinen 2003, 45

³⁶ Rantala & Pentikäinen 2003, 44–45

työntekijän elatusvelvollisuus tietyin edellytyksin. Sama ajatusmalli oli myöhemmin vaikuttamassa tapaturmavakuutuksen kehittämiseen ja työeläkelakeihin.³⁷

Seuraavassa kuviossa käyn läpi sosiaalivakuutuksen kehityksen vaiheet.

Kuvio 3. Sosiaalivakuutuksen kehityskaavio.³⁸

2.3 Suomalaisen sosiaaliturvan sisältö

Suomi edustaa perinteistä pohjoismaalaista hyvinvointivaltiota, jossa julkisen sektorin tehtävänä on järjestää kaikille Suomessa asuville henkilöille perustoimeentulo eri elämänvaiheissa³⁹. Suomen toimeentuloturva muodostuu perusturvasta, ansiosidonnaisesta turvasta ja erityisturvasta⁴⁰. Suomeen on luotu sosiaaliturvajärjestelmä perustoimeentulon toteuttamiseksi, joka koostuu neljästä eri osa-alueesta: sosiaalivakuutuksesta, sosiaaliavustuksesta, sosiaalihuollosta sekä sosiaali- ja terveyspalveluista. Sosiaalivakuutus rahoitetaan pääosin vakuutusmaksuin. Muut sosiaaliturvan osa-

³⁷ Rantala & Pentikäinen 2003, 47

³⁸ Mukailleen Rantala & Pentikäinen 2003, 47

³⁹ Rantala & Pentikäinen 2003, 47

⁴⁰ Saarnilehto 1998, 67

alueet rahoitetaan verovaroin.⁴¹ Sosiaalisia riskejä ovat vanhuus, työkyvyttömyys, työttömyys ja kuolema⁴².

Perustuslaissa lainsäätävä velvoittaa valtion järjestämään jokaiselle tietyn vähimmäistoimeentulotason erilaisten sosiaalisten riskitilanteiden varalle⁴³. Sosiaalivakuutuksen tehtävä on turvata yksilön toimeentulon turvaaminen, mikäli jokin näistä riskeistä toteutuu. Sosiaalivakuutus jakaantuu kansaneläkkeeseen, työeläkkeeseen, lakisääteiseen sairausvakuutukseen, lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen ja työttömyysturvaan. Sosiaalivakuutuksen tunnusmerkkejä on, että se on saatu aikaan lainsäädännöllä tai sitä on edistetty julkisen vallan toimenpitein. Sosiaalivakuutus on pääsääntöisesti pakollista, mutta työnantajan toimesta voidaan järjestää myös vapaaehtoista lisäturvaa mm. sairauden varalle.⁴⁴

Ansiosidonnainen sosiaaliturvajärjestelmä täydentää ja parantaa ansiotyötä tekevien henkilöiden perusturvaa. Ansiosidonnainen sosiaaliturva järjestetään työnantajan ottamalla pakollisilla vakuutuksilla. Turva rahoitetaan työnantajien ja – tekijöiden suorittamilla vakuutusmaksuilla. Yksityinen yrittäjä on velvollinen ottamaan itselleen vastaavanlaisen vakuutuksen.⁴⁵ Erityisturva muodostuu vapaaehtoisista vakuutuksista, joilla yksityiset henkilöt voivat parantaa tulotasoaan erilaisten riskien toteutuessa⁴⁶.

Eläkevakuutus on sosiaalivakuutuksen tärkein osa-alue. Se turvaa yksilön toimeentuloa vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden sekä kuoleman varalta. Eläkevakuuttaminen Suomessa jakaantuu kolmeen eri pilariin: kansaneläkevakuutukseen, työeläkevakuutukseen sekä yksilölliseen eläkevakuutukseen.⁴⁷ Työeläke on yleisnimitys kaikille niille eläkelajeille, jotka on järjestetty korvaamaan ansioiden menetystä. Seuraavassa taulukossa läpi käydään erilaiset sosiaaliset riskit ja etuudet riskien varalle.

⁴¹ Pentikäinen 1995, 87

⁴² Pentikäinen 1995, 85

⁴³ Tuori 1995, 176

⁴⁴ Pentikäinen 1995, 85

⁴⁵ Rauste 1997, 183

⁴⁶ Saarnilehto 1998, 67

⁴⁷ Pentikäinen 1995, 85

Taulukko 1. Sosiaalisia riskejä ja Suomen sosiaaliturvajärjestelmän mukaiset etuudet riskien varalle⁴⁸

Sosiaalinen riski	Perusturva	Ansiosidonnainen turva
Vanhuus	Kansaneläke	Ansioeläkkeet
Sairaus	Sairausvakuutus	Sairausajan palkka
Työkyvyttömyys	Kansaneläke, kuntoutus	Ansioeläkkeet, kuntoutus
Työtapaturma ja ammattitauti	-	Tapaturmavakuutus
Työttömyys	Työttömyyspäiväraha, työmarkkinatuki, koulutuksen perustuki	Ansiosidonnainen päiväraha, eroraha, koulutuksen ansiotulo
Vanhempainetuudet	Äitiys-, isyys ja vanhempainraha-	-
Perheen huoltajan kuolema	Perhe-eläke	Perhe-eläke

Suomessa on Euroopan Unionin näkökulmasta katsoen lähes yksinomaan ensimmäisen pilarin sosiaaliturvaa, jota täydentävät mahdolliset yksityiset vakuutukset. Suomessa toisen pilarin turvaan voidaan lukea kassojen ja säätiöiden lisäedut, jotka ovat kuitenkin kokonaisuuden kannalta vähämerkityksisiä. Suomessa sosiaaliturvaa karttuu ilman ansiokattoja, erityisesti työeläkkeissä, kun taas lähes kaikissa muissa maissa on määrätty jokin ansioiden raja. Tämä ansiokatto määrää rajan johon asti ensimmäisen pilarin sosiaaliturvaetuudet karttavat.⁴⁹ Uudessa hallituksen esityksessä ehdotetaan ansiokaton käyttöönottoa ammattiurheilijoiden eläkkeisiin⁵⁰. Esityksestä kerron tarkemmin tutkimuksen viidennessä pääluvussa. Seuraavassa kuviossa käyn läpi suomalaisen sosiaaliturvan pilarimallin EU:n näkökulmasta.

⁴⁸ Saarnilehto 1998, 68

⁴⁹ Kari & Markwort 2005, 13

⁵⁰ HE 22/2009

3. Pilari: muu turva

2. Pilari: erilaiset lisäedut

1. Pilari: lakisääteinen ja pakollinen sosiaaliturva

- sairaus – ja äitiysturva
- eläkkeet (työ- ja kansaneläke)
- työtapaturmaturva
- työttömyysturva
- lapsilisä

Kuvio 4. Suomen sosiaaliturva EU:n näkökulmasta. Mukaillen Kari & Markwort 2005, 13

2.4 Pohjoismainen hyvinvointivaltio

Hyvinvointivaltio on yksi suomalaisen yhteiskunnan avainkäsitteistä. Hyvinvointivaltion käsite tulee välittömästi mieleen pohdittaessa millainen yhteiskunta Suomi on maailmansodan jälkeen ollut näihin päiviin saakka.⁵¹ Hyvinvointivaltion keskeinen tavoite ei ole koskaan ollut puhtaasti taloudelliseen rationaliteettiin perustuva julkisen sektorin tehtävien optimointi. Sosiaalipolitiikalla ja hyvinvointijärjestelmillä on pyritty edistämään nimenomaan kansalaisten hyvinvointia. Samalla hyvinvointitavoitteiden on arveltu tukevan myös taloudellisia kasvutavoitteita tai niitä ei ainakaan ole pidetty yleisesti talouden kasvuedellytyksiä heikentävinä.⁵²

Pohjoismaista mallia luonnehtivat laajat julkisen sektorin rahoittamat ja tuottamat julkiset hyvinvointipalvelut, jotka ovat luonteeltaan universaaleja. Periaatteessa koko väestö on pohjoismaissa julkisten koulutus-, sosiaali- ja terveystalveluiden piirissä. Pohjoismaissa myös tulonsiirrot ovat laajoja ja kohdistuvat suurille väestöryhmille. Sosiaalivakuutusjärjestelmät

⁵¹ Saari 2004, 26

⁵² Kiander & Lönnqvist 2002, 20-21

tarjoavat liberaalin hyvinvointimallin tapaan vähimmäisturvan, mutta sen lisäksi konservatiiviskorporatistisen mallin tapaan myös kattavan ansiosidonnaisen sosiaaliturvan. Järjestelmien yksityiskohdissa toki pohjoismaatkin eroavat toisistaan. Suomessa etuuksien taso on heikompi kuin muissa Skandinavian maissa ja samoin julkinen sektori työllistää vähemmän ihmisiä. Julkinen sektori on suurin ja verotus ankarinta Ruotsissa ja Tanskassa. Universalisminsa ja kattavan 'kehdestä hautaan' – periaatteidensa vuoksi pohjoismaisia hyvinvointivaltiojärjestelmiä voi pitää ainutlaatuisina. Ne ovat sitä myös tulonjaon kannalta. Pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa tulonjako on muita teollisuusmaita tasaisempi ja köyhyys vähäisempää. Suomea lukuun ottamatta Pohjoismaat ovat myös saavuttaneet korkean työllisyyden ja yleensä muita teollisuusmaita alhaisemman työttömyyden.⁵³

Hyvinvointivaltiota on kritisoitu useilla perusteilla. Akuutin rahoituskriisin lisäksi perusteluina kritiikille on usein käytetty sosiaalipolitiikan negatiivisia kannustinvaikutuksia, suuria kustannuksia ja korkean veroasteen haitallisuutta, kansainvälistä kilpailua ja globalisaatiota. Kritiikistä huolimatta sosiaalipolitiikan onnistuminen sille asetettujen sosiaalisten tavoitteiden saavuttamisessa useimmiten myönnetään, vaikka samalla nähdäänkin useita eri syitä, joiden vuoksi nykyisenkaltaisen sosiaalipolitiikan jatkamista pidetään ongelmallisena. Toisaalta kaikesta kritiikistä huolimatta mannereurooppalaiset ja pohjoismaiset hyvinvointivaltiomallit nauttivat edelleen kansalaisten suurta suosiota. Julkisista palveluista ja tulonsiirroista ei haluta luopua, vaikka verotuksen nähtäisiinkin mielellään kevenevän.⁵⁴

2.5 Sosiaaliturvan rahoitus

Sosiaalimenot koostuvat julkisin varoin katetuista sosiaali- ja terveystalvelujen kustannuksista sekä eläke-, sairaus- ja työttömyysturvan menoista. Mukaan ei ole laskettu puhtaasti omasta intressistä otettuja vakuutuksia eikä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja eikä sairausvakuutuksen omavastuita.⁵⁵

Sosiaalimenojen rahoitus ja sosiaali- ja terveystalvelujen tuottamistapa vaikuttavat keskeisesti siihen, kuinka suurina ovat julkiset menot ja kuinka ankarana on verotus. Samoin erilaisilla

⁵³ Kiander & Lönnqvist 2002, 23-24

⁵⁴ Kiander & Lönnqvist 2002, 4

⁵⁵ www.stm.fi 2009

järjestelmillä on selvästi erilaisia vaikutuksia tulonjakoon. Julkisen talouden ja tulojen uudelleenjaon kannalta on tärkeää, kuinka suuret ovat julkiset bruttomääräiset sosiaalimenot. Tässä suhteessa eri maiden välillä on selviä eroja. Sosiaalimenot ovat suurimmat Ruotsissa, Tanskassa, Saksassa ja Ranskassa. Suomen sosiaalimenot ovat eurooppalaista keskitasoa ja samaa tasoa kuin Belgiassa ja Kreikassa. Selvästi pienimmät sosiaalimenot ovat Irlannissa, Britanniassa ja Espanjassa.⁵⁶

Suomen sosiaalimenot ovat 26 - 27 prosenttia bruttokansantuotteesta. Kaikista sosiaalimenoista (42,0 miljardia euroa vuonna 2005) rahoitetaan valtion talousarvion kautta noin kolmannes. Loput kaksikolmasosaa rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden sosiaaliturvamaksuin, kuntien verovaroin sekä sosiaaliturvarahastojen korko- ja pääomatuloin.⁵⁷ Sosiaali- ja terveysministeriön osuus sosiaalimenojen rahoituksesta on viidennes, koska osa menoista rahoitetaan muiden ministeriöiden, kuten työministeriön kautta.

Seuraavassa taulukossa käyn läpi eri sosiaaliturvaetuuksien ansiokatot ja vakuutusmaksut.

⁵⁶ Kiander & Lönnqvist 2002, 58

⁵⁷ www.stm.fi 2009

Taulukko 2. Suomen sosiaaliturvajärjestelmän rahoitus.⁵⁸

Etuus	Ansiokatto	Vakuutusmaksu
Sairaus- ja äitiysturva	Ei ansiokattoa	Työnantajan sairausvakuutusmaksu 2,00 % palkasta. Palkansaajan päivärahamaksu 0,70 % palkasta.
Eläketurva	Ei ansiokattoa	Kansaneläkemaksut 1,4–4,5 %. Työntekijä ei mitään, yksityinen työnantaja 0,801/3,001/3,901 % palkasta. Julkinen työnantaja 1,851 %. Työeläkemaksu yhteensä 19,7 - 23,3 %, työntekijä 4,6 % (yli 53-vuotiaat 5,8 %).
Työtäturvaturva	Ei ansiokattoa	Vakuutusmaksu vaihtelee työn tapaturmariskin mukaan (0,3 - 8 %) ja on keskimäärin 1,3 % palkoista. Työnantaja maksaa kokonaan.
Työttömyysturva	Ei ansiokattoa	Vakuutusmaksut yhteensä 1,15 % + työttömyyskassan jäsenmaksu. Työntekijä maksaa 0,5 % + kassan jäsenmaksun, jos on jäsen. Työnantaja 1 788 000 euroon saakka 0,65 % palkoista, ylitteestä 2,7 %.
Perhe-etuudet	-	Ei vakuutusmaksua

2.6 Sosiaaliturva työsuhteen perusteella

Seuraavissa alaluvuissa käyn läpi työsuhteen perusteella myönnettävää sosiaaliturvaa. Ensin määrittelen työsuhteen työoikeuden perusteella. Käyn läpi myös lakisääteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän pääpiirteet, koska yleisen järjestelmän tunteminen on välttämätöntä urheilijoiden erillisjärjestelmää tutkittaessa.

2.6.1 Työoikeuden lainsäädännöllistä taustaa

Työoikeudella tarkoitetaan työntekijän ja työnantajan välistä suhdetta koskevien ja siihen liittyvien oikeusnormien kokonaisuutta. Tätä työntekijän ja työnantajan suhdetta kutsutaan työsuhteeksi.

⁵⁸ Mukailleen Kari & Markwort 2005, 18. Vanne, luento Tampereen yliopistolla 11.1.2009.

Työsopimuslain mukaan työsuhteella on viisi tunnusmerkkiä, joiden kaikkien on toteuduttava. Jos kaikki tunnusmerkit täyttyvät, on kyseessä työsuhde. Työnantaja ja työntekijä eivät näin ollen voi keskenään sopia siitä, onko kyseessä työsuhde vai ei. Työsuhteen tunnusmerkit ovat seuraavat:

- Sopimus

Työsopimus on työntekijän ja työnantajan välinen sopimus, jossa työntekijä sitoutuu tekemään työtä henkilökohtaisesti työnantajalle.

- Työnteko

Työsuhde edellyttää työntekoa. Työnteoksi luetaan kaikki toiminta, jolla on taloudellista arvoa.

- Työnteko toiselle

Työsuorituksien tulokset kuuluvat työnantajalle

- Vastikkeellisuus

Työntekijä saa tekemästään työstä palkkaa tai jotain muuta vastiketta. Vastike on etu, jolla on taloudellista arvoa kuten rahapalkka ja luontoisedut.

- Työnantajan johto- ja valvontaoikeus (direktio-oikeus)

Työnantajalle kuuluu oikeus johtaa ja valvoa työntekijän työtä ja työntulosta. Pelkästään se riittää, että työnantajalla on oikeus johtaa ja valvoa.⁵⁹

Työsopimus voidaan tehdä suullisesti, kirjallisesti tai sähköisesti. Työsopimus on voimassa toistaiseksi, jollei sitä ole perustellusta syystä tehty määräaikaiseksi. Työnantajan aloitteesta ilman perusteltua syytä tehtyä määräaikaista työsopimusta samoin kuin ilman perusteltua syytä tehtyjä toisiaan seuraavia määräaikaisia työsopimuksia on pidettävä toistaiseksi voimassa olevina.⁶⁰

Työsopimuslaki asettaa velvollisuuksia työnantajalle ja työntekijälle. Työnantajan on kaikin puolin edistettävä suhteitaan työntekijöihin samoin kuin työntekijöiden keskinäisiä suhteita. Työnantajan on huolehdittava siitä, että työntekijä voi suoriutua työstään myös yrityksen toimintaa, tehtävää

⁵⁹ TSL 1§

⁶⁰ TSL 3§

työtä tai työmenetelmiä muutettaessa tai kehitettäessä. Työnantajan on pyrittävä edistämään työntekijän mahdollisuuksia kehittyä kykyjensä mukaan työurallaan etenemiseksi.⁶¹

”Työntekijän on tehtävä työnsä huolellisesti noudattaen niitä määräyksiä, joita työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti työn suorittamisesta. Työntekijän on toiminnassaan vältettävä kaikkea, mikä on ristiriidassa hänen asemassaan olevalta työntekijältä kohtuuden mukaan vaadittavan menettelyn kanssa.⁶²”

Perinteisesti työtä on tehty vakituudessa kokoaikaisessa työsuhteessa tai virkasuhteessa. Erilaiset työnteon muodot kuitenkin lisääntyvät jatkuvasti. Työsopimus voi olla voimassa joko toistaiseksi, jolloin se päättyy vain erikseen irtisanomalla, tai vain tietyn määräajan. Työ voi olla myös osa-aikaista tai joka kerran erikseen, esimerkiksi työvoimaa vuokraavan yrityksen kanssa, sovittavia keikkoja. Joissain työnteon muodoissa työsuhteen ja vapaan ammatinharjoittamisen välinen raja ja työsuhteeseen liittyvä turva saattavat jäädä hämäräksi. Vuoden 2008 alussa muussa kuin kokoaikaisessa toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa oli 23,3 % Suomen palkansaajista.⁶³

Määräaikainen työsopimus päättyy ilman irtisanomista määräajan päättyessä tai sovitun työn valmistuessa⁶⁴. Toistaiseksi tehty tai muutoin toistaiseksi voimassa oleva työsopimus päätetään toisen sopijapuolen tietoon saatettavalla irtisanomisella. Irtisanomisaika voidaan sopia enintään kuudeksi kuukaudeksi. Jos on sovittu pidemmästä ajasta, tämän sijasta on noudatettava kuuden kuukauden irtisanomisaikaa.⁶⁵ Työntekijän työsuhte päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana työntekijä täyttää 68 vuotta, jolleivät työnantaja ja työntekijä sovi työsuhteen jatkamisesta⁶⁶.

2.6.2 Lakisääteinen työtapaturmavakuutus

Työtapaturmavakuutuksen tarkoitus ja oikeutus on korvausten maksaminen työtapaturmissa ja ammattitaudeissa. Lakisääteinen työtapaturmavakuutus on maamme vanhin sosiaalivakuutus. Suomen liittyminen Euroopan Unioniin ei muuttanut työtapaturmavakuutuksen etuuksia, koska ne perustuvat edelleen kansalliseen lainsäädäntöön. Suomessa työtapaturmavakuutus järjestelmä kuuluu lakisääteiseen sosiaaliturvaan, mutta EU:ssa se kuuluu vahinkovakuutukseen ja ns. vapaan

⁶¹ TSL 2 luku 1§

⁶² TSL 3 luku 1§

⁶³ www.sttk.fi 2009

⁶⁴ TSL 6 luku 1§

⁶⁵ TSL 6 luku 1a§

⁶⁶ TSL 6 luku 2§

kilpailun piiriin. Vuoden 1999 alussa työtaturmavakuutus avattiin ulkomaisille vakuutusyhtiöille ja hinnoittelu vapautui. Nykyinen tapaturmavakuutuslaki on vuodelta 1948. Siihen on tehty monia muutoksia. Viimeisimmät suuret muutokset koskivat korvausten uudistamisia vuosina 1982 ja 1993.⁶⁷ Tälläkin hetkellä käydään keskustelua tapaturmavakuutuslain uudelleenkirjoittamisen aikatauluista. Se on tarpeen, koska lakiin on vuosikymmenten mittaan lisätty säännöksiä monessa eri vaiheessa. Lain uudelleenkirjoittaminen toteutuu 2010- luvun alussa⁶⁸.

Tapaturmavakuutus turvaa työntekijät ja maatalousyrittäjät työtaturmien ja ammattitautien varalta. Tapaturmavakuutus on lakisääteinen, mutta vakuutus voidaan ottaa myös vapaaehtoisesti. Työnantajan on otettava työtaturmavakuutus työntekijöitään varten. Maatalousyrittäjän on itse otettava vakuutus maatalousyrittäjätyötään varten.⁶⁹ Tapaturmavakuutuslaissa ei ole määritelty tapaturman käsitettä, mutta laajemman oikeuskäytännön mukaan tapaturman tulee olla äkillinen, ennalta arvaamaton ja ulkoisen tekijän aiheuttama sekä sen tulee olla tapaturman kohteena olevan henkilön tahdosta riippumaton.⁷⁰

Työtaturmana pidetään tapaturmavakuutuslain mukaan tapaturmaa, joka aiheuttaa sairauden tai vamman ja joka on sattunut

- työssä
- silloin, kun työntekijä on yrittänyt varjella tai pelastaa työnantajan omaisuutta tai työtoimintansa yhteydessä ihmishenkeä
- työstä johtuvista olosuhteista
 - a) työpaikalla tai työpaikkaan kuuluvalla alueella
 - b) matkalla asunnosta työpaikalle tai päinvastoin
 - c) työntekijän ollessa työnantajan asioilla.⁷¹

Tapaturmavakuutus liittyy työeläkkeen tavoin muusta sosiaalivakuutuksesta poiketen työsuhteeseen ja on vakuutus pohjainen⁷². Tapaturmavakuutuksen korvaukset ovat ensisijaisia muuhun sosiaaliturvaan nähden. Sairausvakuutus, eläkejärjestelmät ja liikennevakuutus maksavat korvauksia vain, jos ne ovat suurempia kuin tapaturmavakuutuksen korvaukset. Työnantajan

⁶⁷ Kukkonen & Karmavalo 2006, 12-13

⁶⁸ Kukkonen & Karmavalo 2006, 14

⁶⁹ www.stm.fi 2009

⁷⁰ Kukkonen & Valtanen 1999, 34 - 35

⁷¹ Tapaturmavakuutuslaki 4 §

⁷² Kukkonen & Karmavalo 2006, 15

tapaturmavakuutusmaksut määräytyvät yrityksen toimialan riskialttiuden mukaan.⁷³ Yrityksen kannalta tapaturmavakuutus on osa tuotantoprosessia, koska vakuutusmaksut ja muut työtapaturmien kustannukset ovat osa yrityksen tuotantoprosessia⁷⁴.

Tapaturmavakuutuslailla taataan hyvä sosiaaliturva työtapaturman ja ammattitaudin jälkeen. Pääosan korvauksista muodostavat ansionmenetyksen korvaaminen ja sairaanhoidon korvaaminen. Myös laajat kuntoutusetuudet ovat merkittävä tekijä työkyvyn palauttamisessa ja toimeentulon takaamisessa. Työsuhteessa olevalla on oikeus työtapaturmakorvaukseen tapaturmavakuutuslain nojalla. Oikeus korvaukseen ei riipu vakuutuksen ottamisesta, vaan perustuu tapaturmavakuutuslain säännöksiin. Suurin osa työtapaturmista ja ammattitaudeista aiheuttaa ohimenevän, yleensä alle kuukauden työkyvyttömyyden. Noin kolmasosassa työtapaturmista aiheutuu vain sairaanhoitokuluja. Hieman yli tuhat tapausta vuodessa aiheuttaa työkyvyttömyyttä tai haittaa vielä vuoden kuluttua tapaturmasta tai ammattitaudista. Kuolemantapauksia on vuositasolla runsaat sata.⁷⁵

Työturvallisuuslaki velvoittaa työnantajia järjestämään työntekijöilleen turvalliset työolot. Lain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden haittoja.⁷⁶ Työntekijän on noudatettava työtehtävien ja työolojen edellyttämää huolellisuutta ja varovaisuutta sekä huolehdittava käytettävissään olevin keinoin niin omasta kuin työpaikalla olevien muiden työntekijöiden turvallisuudesta. Työntekijän on ilmoitettava työnantajalle työpaikan rakenteissa, koneissa, laitteissa sekä työ- ja suojeluvälineissä havaitsemistaan vioista ja puutteellisuuksista, joista saattaa aiheutua tapaturman tai sairastumisen vaaraa.⁷⁷

2.6.3 Työntekijän sosiaaliturva TyEL-työsuhteessa

Työeläkkeen tehtävänä on turvata sosiaalisten riskien varalta sen kulutustason kohtuullinen säilyminen, jonka palkansaaja tai yrittäjä on työssäoloaikanaan tulojensa perusteella saavuttanut. Työeläke on osa sosiaaliturvajärjestelmää. Eläkkeelle siirtyminen ei siis saa johtaa merkittävään

⁷³ www.stm.fi 2009

⁷⁴ Kukkonen & Karmavalo 2006, 19

⁷⁵ Kukkonen & Karmavalo 2006, 13–14

⁷⁶ Työturvallisuuslaki 1 §

⁷⁷ TSL 3 luku, 2§

tulotason heikkenemiseen.⁷⁸ Uusi työntekijän eläkelaki TyEL korvasi 1.1.2007 alkaen entiset työeläkelait TEL:n⁷⁹, LEL:n⁸⁰ ja TaEL:n⁸¹. TyEL:n mukaan vakuutetaan kaikki yksityisen sektorin työsuhteessa tehty työ työalasta tai työsuhteen kestosta riippumatta. Työnantajan on huolehdittava työntekijänsä eläketurvan järjestämisestä kuukauden kuluessa ensimmäisestä palkanmaksusta.⁸²

Työntekijäin eläkelain perusteella maksetaan ansiosidonnaisia etuuksia. Pitkäaikaisen työkyvyttömyyden perusteella työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Työkyvyttömyyseläkkeeseen on oikeus, jos sairaus tai vamma on alentanut työkykyä yli vuoden ajaksi vähintään 60 prosenttia normaalista työkyvystä. Työttömällä työntekijällä on tietyn edellytyksin oikeus ansiosidonnaiseen työttömyyseläkkeeseen. Perheen huoltajan kuolema aiheuttaa omaisille tuskaa ja myös ansiotason vähenemistä. Työntekijän leskellä ja lapsilla on oikeus työntekijän eläkelain mukaiseen perhe-eläkkeeseen. Perhe-eläkkeen määrään vaikuttavat sekä kuolleen työntekijän että lesken oma ansiotaso. Työnantajan on järjestettävä myös kaikille työntekijöilleen ryhmähenkivakuutus, jonka perusteella maksetaan kuolleen työntekijän omaisille kertakorvaus. Korvauksen määrään vaikuttaa työntekijän kuolinikä ja perheen koko. Tapaturmaisesti kuolleen työntekijän kohdalla korvaus nousee 50 prosenttia. Jokaiselta työskentelyvuodelta kertyy eläkettä vanhuuden varalle, mitä ryhdytään maksamaan kun työntekijän täyttää vanhuuseläkeiän. Vanhuuseläkkeen määrään vaikuttaa työntekijän työhistorian pituus ja ansiotaso. Vanhuuseläkeikä on yksityisellä sektorilla yleisimmin 63 - 68 vuotta.⁸³

Ansiotulojen mukaan mitoitettut työeläkkeet eivät kuitenkaan yksin riitä muodostamaan riittävää ja aukotonta kokonaisalajejärjestelmää. Edelleen on henkilöitä, joiden työeläke jää määrältään vähäiseksi tai joille ei kartu lainkaan oikeutta työeläkkeeseen. Tämän vuoksi tarvitaan kansaneläkejärjestelmä työeläkejärjestelmän rinnalle.⁸⁴ Kansaneläke takaa vähimmäistoimeentulon kaikille Suomessa asuville 16 vuotta täyttäneille suomalaisille. Kansaneläkelain perusteella on mahdollisuus saada työkyvyttömyyseläkettä, perhe-eläkettä ja vanhuuseläkettä.⁸⁵ Kansaneläkkeen täysi määrä on 584,13 euroa kuukaudessa. Täyttä kansaneläkettä voi saada vain silloin, kun

⁷⁸ Rantala & Pentikäinen, 2003, 291

⁷⁹ TEL= työeläkelaki

⁸⁰ LEL = lyhytaikaisten työsuhteiden eläkelaki

⁸¹ TaEL = taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijöiden eläkelaki

⁸² www.varma.fi 2009

⁸³ TyEL

⁸⁴ Rantala & Pentikäinen 2003, 279

⁸⁵ kansaneläkelaki

työeläkkeitä ei ole kertynyt tai niiden bruttoyhteismäärä on enintään 51,54 euroa kuukaudessa. Kun on työeläkkeitä enemmän, kansaneläke pienenee tai sitä ei saa lainkaan.⁸⁶

2.7 Suomen sosiaaliturvamallin vertailua

Tässä luvussa käsittelen pääpiirteittäin Ruotsin, Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen sosiaaliturvamallit. Luvun tarkoituksena on luoda kuva suomalaisesta sosiaaliturvan tasosta verrattuna eri maailmalla käytössä oleviin malleihin. Edellä mainittujen maiden sosiaaliturvamallit edustavat eri mallien ääripäitä, jolloin vertailevuus olisi mahdollisimman helppoa.

2.7.1 Ruotsin malli

Sosiaaliturvamakujen kokonaismäärä on Ruotsissa korkea, kun huomioon otetaan täydentävän sosiaaliturvan maksut. Maksut nousevat suomalaisia kustannuksia selvästi korkeammiksi. Toisaalta myös saatava sosiaaliturva on suomalaista tasoa yleisesti parempaa. Korkeampien tulojen antamaa turvaa leikkaa kuitenkin kaikkiin etuuksiin sovellettava ansiokatto. Erityisesti eläkkeet jäävät Ruotsissa ansiokaton vuoksi suomalaisia matalammiksi sitä enemmän mitä korkeampi ovat tulot. Eroa tasaamaan on Ruotsiin luotu täydentävät eläkkeet, joiden jälkeen saatavien eläkkeiden taso on suunnilleen sama. Edellä mainitusta syystä lähetetyt työntekijät kannattaa pitää Suomen sosiaaliturvassa niin pitkään kuin mahdollista. Vaikka Ruotsin sosiaaliturva onkin pääosin suomalaista parempaa, siitä joutuu maksamaan huomattavasti enemmän.⁸⁷

Sairaanhoitojärjestelmä on Ruotsissa halvempaa käyttäjälle ja parempaa verrattuna Suomeen. Sairauspäiväraha ja äitiyspäiväraha ovat suomalaista vastinetta korkeampaa tasoa. Ruotsissa on otettu käyttöön uusi vanhuuseläkejärjestelmä ja sen arviointi on mahdollista vasta muutaman vuoden kuluttua, kunnes on saatu tuloksia sen soveltamisesta käytäntöön. Tapaturma- ja ammattitautivakuutusurva sekä lapsilisät on etuuksien tason kannalta samaa luokkaa kuin Suomessa. Ruotsin mallissa ansiokatto kuitenkin leikkaa etuuksia korkeammilla tuloilla. Työttömyysturva on Ruotsissa korkeammalla tasolla.⁸⁸

⁸⁶ www.kela.fi 2009

⁸⁷ Kari & Markwort 2005, 245

⁸⁸ Kari & Markwort 2005, 245–246

2.7.2 Iso-Britannian malli

Iso-Britanniassa työntekijän vakuutusmaksuosuus on hieman korkeampi kuin työntekijän maksuosuus Suomessa, vaikka ansiokatto leikkaa sitä korkeammilla tuloilla. Sairaanhoidojärjestelmä on Isossa-Britanniassa suomalaista laajempi ja vakuutetuille halvempi, joskin sen taso on huonontunut ja jonot pidentyneet viime aikoina. Sairauspäivärahan määrä on varsin vaatimaton ja äitiyspäivärahan taso on myös huomattavasti pienempi kuin Suomessa. Lisäksi äitiyspäivärahan maksukausi on Suomea lyhyempi. Vanhuuseläkeikä on miehille lähes sama kuin Suomessa, naisille alempi. Naisten eläkeikä nostetaan vaiheittain 65:een vuosien 2010 ja 2020 välillä. Sekä vanhuus- että työkyvyttömyyseläkkeen määrä on hyvin pieni ja varsinainen turva onkin ostettava erikseen myös vakinaisesti Isossa-Britanniassa asuvalle. Ison-Britannian omat lisäjärjestelyt ovat lähtökohtaisesti pakollisia, joten maassa vakuutetulle syntyy lisäturvaa niiden kautta ja halutun määräisenä. Työtapaturma- ja ammattivakuutus turva on etuuskien tason osalta merkittävästi pienempi kuin Suomessa. Iso-Britanniaan jäävän henkilön osalta työttömyysturvajärjestelmä kokonaisuudessaan antaa riittävän turvan, vaikkakaan se ei yllä suomalaisen turvan tasolle. Lapsilisät ovat myös Suomeen tasoon verrattuna alempia.⁸⁹

2.7.3 Yhdysvaltojen malli

Työntekijän vakuutusmaksuosuus (7,65 % palkasta tai ansiokatosta) on varsin pieni, ja se mielletään maassa lähinnä veroksi. Työnantajan osuus 7,65 % palkkasummasta on todellista kustannusta, mutta se on suomalaisittain varsin vähäinen kustannus, kun ottaa vielä ansiokaton (90 000 USD/v) huomioon. Toisaalta se ei anna oikeutta edes eläketurvan osalta Suomen tasoiseen turvaan, vaan lisävakuutuksia yksityisiltä markkinoilta tarvitaan. Edullinen verotus ja halpa hintataso tasoittavat tilannetta maassa vakinaisesti asuvien ja sinne jäävien osalta, mutta varsinkin ylimääräisesti tarvittavat sairausvakuutukset aiheuttavat pakollisen lisäkustannuksen.⁹⁰

Sairaus- ja äitiysturvan osalta vastaavuutta suomalaiseen järjestelmään ei ole havaittavissa. Vanhuuseläkeikä on sama kuin Suomessa. Eläkkeen määrä on enimmillään suomalaiseen tasoon nähden kohtuullinen. Eroa syntyy vasta korkeammilla tuloilla. Kuitenkin paikallinen käytäntö edellyttää lisäeläkejärjestelyjä. Tapaturma- ja ammattitautivakuutus turva on osavaltiosta riippuen

⁸⁹ Kari & Markwort 2005, 114–116

⁹⁰ Kari & Markwort 2005, 340

riittävä, vaikka suomalaiseseen turvaan verrattuna vaatimatonta. Yhdysvaltoihin jäävälle henkilölle työttömyysturvajärjestelmä kokonaisuudessaan antaa riittävän turvan. Perhe-etuuksia ei Yhdysvaltojen sosiaaliturvajärjestelmä tunne.⁹¹

3 URHEILIJOIDEN TAPATURMA- JA ELÄKETURVA

Laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta saatiin voimaan 1.7.2000. Urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta oli aiemmin säädetty asetuksella, joka tuli voimaan 1.5.1995. Lain edellyttämä vakuutus on pakollinen niille urheilijoille, joiden tulot urheilemisesta ylittävät laissa säädetyn tulorajan.⁹² Pohjola on ainut suomalainen vakuutusyhtiö, joka myöntää lain mukaista vakuutusta urheilijoille, vakuutus on nimeltään Pohjolan Urheilijaturva.

3.1 Syitä urheilijoiden erillisjärjestelmän syntyyn

Ensimmäisessä aluvuossa keskityn urheilun luonteen muutoksiin 1990-luvulla, joka oli pohjana urheilijoiden sosiaaliturvan erillisjärjestelmän syntymiseen. Vertailen toisessa luvussa sosiaaliturvan ja urheilijoiden erillisjärjestelmän kustannuksia ja lopuksi pohdin järjestelmän syntymisen taustaa.

3.1.1 Urheilun muutos ammattimaiseksi

Urheilu on perinteisesti ollut vapaata kansalaistoimintaa, jota on harjoitettu aatteellisina yhdistyksinä toimivissa urheiluseuroissa. Tästä johtuen urheilemista ei ole pidetty työnä, jonka perusteella voisi kuulua pakollisen työeläke- ja tapaturmavakuutuslainsäädännön piiriin eikä urheilijoita ole myöskään katsottu yrittäjiksi. Huippu-urheilu sekä yksilö- että joukkueurheilussa vaatii täysipäiväisen panostuksen.⁹³ Urheilijan oikeusaseman kehittymistä työoikeudelliseen suuntaan edesauttoivat urheilutoiminnan kaupallistuminen, kasvaneet pelaajapalkkiot sekä joukkueurheilijoille pelaajasopimuksissa asetetut varsin tiukat ja yksityiskohtaiset työsuhteen ehtoja

⁹¹ Kari & Markwort 2005, 340–341

⁹² Pohjolan urheilijaturvavakuutuksen tuote-esite

⁹³ www.eduskunta.fi 2007a.

lähennelleet määräykset. Tämän vuoksi huippu-urheilijan on vaikea hankkia muuta toimeentuloa urheilu-uran aikana.⁹⁴

Huippu-urheilun todellinen ammattimaistuminen alkoi Suomessa 1990-luvun alussa. Suomeen oli muodostunut usean sadan urheilijan joukko, joka sai ansionsa urheilemisesta.⁹⁵ Työnantajapuoli eli urheilujärjestöt olivat haluttomia järjestämään urheilijoiden sosiaaliturvaa. Asiaa perusteltiin urheilun kilpailullisuudella ja urheilu-uran rajallisella kestolla. Työnantajat katsoivat, että perinteisen palkkatyön kriteerit eivät täyty.⁹⁶ Urheilujärjestöt ja muut urheilusta kiinnostavat tahot ohjasivat urheilua yhä kaupallisempaan suuntaan, mutta toisaalta haluttiin pitää kiinni osasta urheilun alkuperäisistä ihanteista. Urheilun ihanteet ja perinteet kiinnostivat työnantajia lähinnä silloin, kun haluttiin leikata seurojen kustannuksia.⁹⁷

Myös urheiluun liittyvän kilpailutoiminnan organisointi on muuttunut. Erityisesti joukkuelajeissa mukaan on tullut entistä korostetummin taloudellisen hyödyn saavuttaminen seuralle kilpailumenestyksen kautta. Sen myötä toimintaa on myös alettu harjoittaa yhä useammin perinteisestä yhdistystoiminnasta poiketen esimerkiksi osakeyhtiön muodossa. ”Urheilijoiden jatkuvasti kasvavat palkkiot ja toisaalta urheilemista koskevassa sopimuksessa, jäljempänä pelaajasopimuksessa, urheilijalle asetetut, usein tiukatkin velvoitteet ovat tuoneet seuran ja urheilijan väliseen suhteeseen yhä enemmän työsopimukselle ominaisia piirteitä”.⁹⁸

3.1.2 Ns. normaalin sosiaaliturvan kustannukset

Huippu-urheiluun liittyy usein suuri tapaturmariski. Urheilun sosiaaliturvaan liittyvät kysymykset ovatkin tulleet esille viime vuosikymmenen aikana erityisesti joukkueurheilussa sattuneiden vakavien loukkaantumisten myötä. Urheilutoiminnan luonteen muuttumisen myötä myös eräät oikeusasteet alkoivat 1990-luvun puolivälissä katsoa urheilijan voivan olla tietyin edellytyksin työsuhteessa seuraan. Tästä seurasi se, että urheilijan katsottiin voivan kuulua myös työntekijöiden ansioperusteisen sosiaaliturvan piiriin. Urheilun perusteella ansaitun sosiaaliturvan tarpeessa ovat ne urheilijat, jotka saavat pääasiallisen elantonsa urheilemalla.⁹⁹

⁹⁴ HE 22/2009

⁹⁵ Ratinen 1998, 18.

⁹⁶ Anttila, 1994, 1.

⁹⁷ Ratinen 1998, 18.

⁹⁸ www.eduskunta.fi, 2007b

⁹⁹ www.eduskunta.fi 13.11.2007c

Vakuutusosoikeuden 15.9.1994 antaman ennakkopäätöksen johdosta urheilijat tulivat ainakin teoriassa hetkellisesti TEL - järjestelmän piiriin. Ennakkopäätöksessä todettiin, että Oulun Kärppien ulkomaalaispelaajan pelaaminen vuosina 1987 - 1988 oli ollut työsopimuslain 1 §:n mukainen työsopimus. Päätöksen mukaan pelaaja oli ollut työsuhteessa seuraansa ja näin ollen myös oikeutettu eläketurvaan.¹⁰⁰ Urheiluseura oli siis velvollinen kustantamaan työnantajalle kuuluvat sosiaaliturvamaksut, jotka olivat n. 30 % pelaajan palkasta.

Hallituksen esityksen yleisperusteluissa urheilijan sosiaaliturvan järjestämiseksi näkyy haluttomuus asian hoitamiseksi muita työntekijöitä koskevan työeläkelainsäädännön puitteissa. Lisäksi todetaan, että urheilijoiden sosiaaliturvan sääteleminen vakuutusosoikeuden päätöksen rajaamissa puitteissa on hankalaa sekä urheilijoiden että sosiaaliturvajärjestelmien näkökulmasta. Hallituksen esityksessä ohimennen todetaan urheiluseurojen taloudellisen tilanteen kestättömyys eli urheiluseurojen talous ei kestä odottamattomia vastuita.¹⁰¹

Suurin syy toteutettuun urheilijoiden sosiaaliturvan erillisjärjestelmään löytyy vakuutusosoikeuden tekemästä ennakkopäätöksestä sekä sen aiheuttamista kustannuksista urheiluseuroille (taulukko 3). Järjestelmän piiriin arvioitiin kuuluvan vuonna 1995 noin 500 urheilijaa ja heidän yhteenlasketuiksi vuosiansioiksi arvioitiin noin 100 miljoonaa markkaa eli noin 16 miljoonaa euroa. Kun tuolloiset normaalin sosiaaliturvan maksut olisivat lisänneet seurojen kustannuksia noin 30 miljoonalla markalla (5 miljoonaa euroa), maksoi toteutettu erillisjärjestelmä vain noin 10 miljoonaa markkaa (1,67 miljoonaa euroa).¹⁰² Seuraavasta taulukosta käyvät ilmi erillisjärjestelmän ja yleisen tapaturmavakuutusjärjestelmän kustannusten suhteelliset erot.

¹⁰⁰ STM-työryhmän muistio 21.11.1994

¹⁰¹ HE 356/1994, 4

¹⁰² Ekman 16.1.1995

Taulukko 3. Lakisääteisten sosiaaliturvamaksujen sekä urheilijoiden erillisjärjestelmän maksujen määrä ja koostumus vuonna 1995.

	Lakisääteiset maksut (% palkasta)	Erillisjärjestelmän maksut (% palkasta)
Sosiaaliturvamaksu		
Sotu	4 %	0 %
Työttömyysvakuutus	2 + 1,87 %	0 %
Ryhmähenkivakuutus	0,01 %	0 %
Tapaturmavakuutus	1 %	3-5 %
Työeläkevakuutus	16,6 + 4 %	5-6 %
Yhteensä	29,47 %	8-11 %

3.1.3 Järjestelmän syntyminen

Vakuutusoikeuden päätös vuonna 1994 pakotti työnantajat eli urheiluseurat ryhtymään toimiin ansiosidonnaisen sosiaaliturvan järjestämiseksi urheilijoille. Urheiluseurojen oli pakko tunnustaa, että urheilijat ovat työeläkelainsäädännön mukaan työntekijöitä.¹⁰³ Ratkaisun löytymiseksi sosiaali- ja terveysministeriö kokosi työryhmän. Työryhmän puheenjohtajana toimi Tuulikki Haikarainen Sosiaali- ja terveysministeriöstä¹⁰⁴.

Työryhmän kokoonpano oli seuraava:

- SLU, Suomen liikunta ja urheilu
- Jääkiekon SM-liiga
- Jalkapalloliiga
- Superpesis Oy / Pesäpalloliitto
- Suomen lentopalloliitto
- Suomen liigafutaajat ry
- Suomen jääkiekkoilijat ry

Työryhmän kokoonpanoa voi luonnehtia varsin epätasapainoiseksi, koska urheilijoiden ansiosidonnaista sosiaaliturvajärjestelmää laadittaessa Suomessa oli vain kaksi rekisteröityä

¹⁰³ Ratinen 1998, 19

¹⁰⁴ Hannu Kauhala 2003, 54

yhdistystä, jotka edustivat urheilijoita¹⁰⁵. Työntekijöiden eli urheilijoiden järjestäytyminen oli tuolloin alkuvaiheessa, eikä pelaajayhdistyksillä ollut vähäisten taloudellisten resurssien vuoksi samaa painoarvoa esitystä laadittaessa kuin työntekijöiden etujärjestöillä yleensä¹⁰⁶.

Työryhmä kokoontui runsaan vuoden ajan, yhteensä noin 10 kertaa. Työryhmän esityksen pohjalta Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö kirjoitti asetuksen urheilijoiden sosiaaliturvasta, joka tuli voimaan 1.5.1995. Jääkiekkopelaajien pelaajayhdistyksen silloinen puheenjohtaja Juha Rantasila kuvaili syntynyttä järjestelmää hyväksi kompromissiksi. Ratkaisun avulla vältettiin katastrofi, sillä pahimmassa tapauksessa urheiluseurat olisivat joutuneet maksamaan kaikki maksut taannehtivasti kymmenen vuoden ajalta.¹⁰⁷

3.2 Työnantajan velvollisuudet

Laki 575/2000 määrittää työnantajan vakuuttamisvelvollisuuden seuraavasti:

”Jos urheilijan ja urheiluseuran tai muun urheilutoimintaa harjoittavan yhteisön välillä on sovittu, että urheilija saa urheilemisesta veronalaista palkkaa vuodessa tai pelikaudessa vähintään 9 600 euroa, urheiluseuran tai muun yhteisön on järjestettävä urheilijalle siihen saakka, kun hän täyttää 38 vuotta, vakuutuksella sellainen turva tapaturman ja vanhuuden varalta kuin tässä laissa säädetään.”¹⁰⁸

Pohjolan Urheilijaturvan vakuutusmaksu määräytyy urheilijan veronalaisten ansioiden ja urheilulajin riskiluokan mukaisesti. Vakuutuskauden alkaessa peritään ennakkomaksu seuran tai yksilöurheilijan ilmoittaman ennakkopalkkasumman perusteella. Vakuutuskauden päättyessä vakuutusyhtiö tiedustelee vakuutuksenottajalta pelikaudella toteutuneet veronalaiset ansiot luontoisetuineen, bonus- ja pinnarahat sekä urheilijarahastoon siirretyt varat, joiden perusteella vakuutuksenottajalta veloitetaan tasoitusvakuutusmaksu.

Tapaturmavakuutuslaitosten liitto (TVL) valvoo ja rekisteröi vakuutetut urheilijat ja vakuutuksenottajat. Urheiluseuralla on velvollisuus kustantaa lainmukainen tapaturma- ja

¹⁰⁵ Palmgren 1997

¹⁰⁶ Ratinen 1998, 20

¹⁰⁷ Kauhala 2003, 55

¹⁰⁸ Laki 575/2000

eläketurva joukkueurheilijalle, joten joukkueurheilijalla on oikeus vaatia edustamaltaan urheiluseuralta lainmukainen vakuutusturva. Yksilöurheilija puolestaan on velvollinen vakuuttamaan itsensä. Vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnin seurauksena urheiluseuran toimiva johto, hallitus tai toimitusjohtaja voi joutua henkilökohtaiseen vastuuseen vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnin urheilijalle aiheuttamasta vahingosta.¹⁰⁹

3.3 Vakuutuksesta maksettavat korvaukset ja etuudet

Vakuutuksesta korvataan tapaturmat, jotka sattuvat urheilijalle vakuutuskirjassa mainitussa urheilulajissa vakuutuksenottajan urheilijana. Korvaus kattaa tapaturmat: kilpailuissa, lajin harjoituksissa, matkalla asunnosta kilpailu- tai harjoituspaikalle ja takaisin Suomessa ja ulkomailla.¹¹⁰ Ensimmäisessä alaluvussa läpi käyn tapaturmaturvan myöntämät etuudet. Toisessa alaluvussa keskityn eläkkeisiin ja muihin vakuutuksen etuuksiin.

3.3.1 Tapaturmaturva

Tapaturmaturva pitää sisällään urheilussa ja siihen välittömästi liittyvissä olosuhteissa tapahtuneen tapaturman ja kuoleman. Urheilemisen käsitteeseen luetaan mukaan kilpailut sekä ohjatut ja valvotut harjoitukset. Välittömästi urheiluun liittyvillä olosuhteilla tarkoitetaan kilpailu- ja harjoitusmatkoja. On kuitenkin muistettava, että vapaa-ajan tapaturmat eivät kuulu Urheilijaturvavakuutuksesta korvattaviksi. Kilpailumatkoillakin osa ajasta on vapaa-aikaa. Vakuutus kattaa työaikana eli urheilemisessa ja siihen liittyvissä olosuhteissa tapahtuneet tapaturmalainsäädännön mukaiset työtapaturmat. Ammattitaudit eivät kuulu korvausjärjestelmän piiriin.¹¹¹ Ammattitaudeilla ammattiurheilussa tarkoitetaan usein erilaisia rasitusvammoja¹¹². Vakuutuksen korvausperusteet eivät myöskään pidä sisällään toisen tahallista vahingoittamista, josta rangaistaan rikosoikeudessa ja määrätään vahingonkorvausvelvolliseksi¹¹³.

Tapaturmaturva sisältää tapaturmavakuutuslain mukaiset korvaukset. Urheilijoiden erillisjärjestelmässä on kuitenkin poikkeus, jonka mukaan korvauksia maksetaan 38 vuoden ikään

¹⁰⁹ Pohjolan urheilijaturvavakuutuksen tuote-esite

¹¹⁰ Pohjolan urheilijaturvavakuutuksen tuote-esite

¹¹¹ Hannula 2003, 5-6

¹¹² Pohjolan urheilijaturvavakuutuksen tuote-esite

¹¹³ Hannula 2003, 5-6

saakka tai aina vähintään kymmenen vuotta.¹¹⁴ Yli 38 vuotta täyttäneille Pohjola myöntää Urheilijaturvavakuutuksen ilman vanhuuseläkettä. Kymmenen vuoden sääntö tarkoittaa, että jos tapaturma sattuu 34 vuotiaalle urheilijalle, ei korvauksen maksaminen lopu 38 ikävuoteen vaan jatkuu tapaturman sattumisajankohdasta kymmenen vuotta. Edellytyksenä on, ettei urheilijaa voida kuntoutuksen avulla voida kouluttaa uuteen ammattiin nopeammin.¹¹⁵

3.3.2 Eläkkeet ja muut etuudet

Urheilijoiden vanhuuseläkkeen taso on yhteneväinen tavallisen palkansaajan kanssa. Vanhuuseläkkeen ainoa heikkous on 9600 euron vuosituloraja. Vanhuuseläkettä kertyy 1,5 % vuodessa siitä summasta mitä työnantaja eli urheiluseura on maksanut vakuutusmaksuja. Käytännössä eläkettä karttuu 1,5 % vuodessa urheilijan pelaajapalkkioiden määrästä. Vanhuuseläkeikä urheilijoilla on 65 vuotta ja urheilusta karttunutta eläkettä tulee hakea erillisellä lomakkeella. Huomion arvoista on, ettei urheilusta kertynyttä eläkettä yhteen soviteta muiden eläkkeiden kanssa.¹¹⁶

Mikäli urheilija on oikeutettu tapaturmaeläkkeeseen, sen maksaminen aloitetaan vuoden kuluttua tapaturman sattumisesta. Ennen vuoden määräajan täyttymistä urheilijalla on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, ellei urheiluseura maksa pelaajapalkkioita pelikauden loppuun saakka.¹¹⁷ Tapaturmaeläkkeen suuruus määräytyy kalenterivuoden aikana urheilemisesta saadun veronalaisen ansiotulon mukaan. Joukkueurheilussa tapaturmaeläkkeen suuruus määräytyy käytännössä pelaajasopimuksen eli työsopimuksen palkan perusteella.

Urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain mukaan urheilijoilla on oikeus myös lääkinnälliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen. Myös kuntoutuksessa käytetään kymmenen vuoden ja 38 ikävuoden aikarajaa. Kuntoutus ei lopu 38 vuoden iässä, vaan jatkuu vähintään kymmenen vuoden ajan tapaturman sattumisesta.¹¹⁸

Urheilijan vakuutusturva sisältää myös haittakorvausta ja korvaa sairaanhoidosta aiheutuneita kustannuksia. Haittakorvaus on pääpiirteittäin samanlainen kuin tapaturmavakuutuslain mukainen

¹¹⁴ Laki ammattiuurheilijoiden tapaturmaturvasta 575/2000

¹¹⁵ Hannula 1998, 6-7

¹¹⁶ Hannula 1998, 5

¹¹⁷ sairausvakuutuslaki, 364/1963

¹¹⁸ Hannula 1998, 7

haittakorvaus. Vamman vakavuus arvioidaan tapaturmavakuutuslain haittaluokituksen mukaa. Haittaraha suoritetaan jatkuvana tai kertakorvauksena. Sairaanhoidosta aiheutuneet kustannukset korvataan julkisten terveydenhuoltopalveluiden maksujen mukaan. Vakuutusyhtiön etukäteen myöntämällä maksusitoumuksella voidaan korvata myös yksityislääkärin palkkioita.¹¹⁹

3.4 Palkkojen rahastointi urheilijoiden sosiaaliturvan täydentäjänä

Urheilijan urheilemisesta saamat tulot voi maksaa ilman välittömiä veroseuraamuksia erillisiin rahastoihin. Urheilutulon jaksottamista koskevat säännökset otettiin tuloverolakiin vuonna 1999. Varat on tarkoitettu käytettäväksi urheilemisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Hallituksen esityksen mukaan tuloverolakiin otettiin säännökset urheilutulon jaksottamisesta valmennusrahastojen ja urheilijarahastojen avulla. Rahastointimahdollisuus täydentää urheilijan lakisääteistä ansioperusteista sosiaaliturvaa. Urheilijoiden rahastointia koskeva järjestely rahoitetaan verovaroin ja se poikkeaa rahoitukseltaan siten tapaturma- ja työeläkejärjestelmistä, jotka katetaan työnantaja- ja työntekijämaksuilla.¹²⁰

Varsinaiseen urheilijarahastoon urheilija voi urheilu-uran jälkeistä aikaa silmällä pitäen siirtää verotta osan urheilemisesta saamistaan tuloista¹²¹. Urheilija, jonka verovuoden urheilusta ansaitut tulot ovat vähintään 9600 euroa, on oikeus siirtää vuoden 2009 alusta urheilutulosta verovapaasti urheilijarahastoon enintään 50 prosenttia urheilutulon bruttomäärästä laskettuna ja samalla enintään 100 000 euroa vuodessa. Aikaisemmin urheilutulosta pystyi verovapaasti siirtämään urheilijarahastoon enintään 30 prosenttia urheilutulon bruttomäärästä laskettuna ja samalla enintään 50 000 euroa vuodessa.¹²² Uudistuksen tavoitteena on, että menestyvät, mutta vain verrattain lyhyen aikaa hyvin ansaitsevat urheilijat voisivat nykyistä paremmin varautua urheilu-uran jälkeiseen aikaan. Lisäksi esityksellä pyritään osaltaan tukemaan hyvin menestyvien urheilijoiden pysymistä Suomessa.¹²³ Erityisestä syystä, kuten työkyvyttömyyden vuoksi, varat voidaan tulouttaa nopeammin kuin viidessä vuodessa. Urheilu-ura katsotaan päättyneeksi, jos urheilijatulo jää kahtena peräkkäisenä vuonna alle 9600 euron eikä urheilija osoita rahastolle jatkavansa urheilu-uraansa. Rahastosta nostetut varat ovat kokonaisuudessaan veronalaista ansiotuloa, josta urheilija maksaa

¹¹⁹ Hannula 1998, 6

¹²⁰ HE 22/2009

¹²¹ HE 278/1998

¹²² HE 22/2009

¹²³ HE 112/2008

verot silloisen verokorttinsa osoittaman prosentoin mukaan.¹²⁴ Urheilijarahastoon sijoitetut varat urheilu-uran aikana helpottavat urheilijan siirtymistä siviilielämän pariin uran päätyttyä. Usein urheilijan tulotaso putoaa urheilu-uran päättyessä. Uuteen ammattiin kouluttautuminen tai työn hankkiminen vievät aikaa, joten urheilijarahastot tulevat tällaisissa tapauksissa tarpeeseen. Seuraavissa kahdessa alaluvussa käyn vertailun vuoksi läpi pääpiirteet Ruotsin ja Norjan urheilijarahastojärjestelmistä.

3.4.1 Urheilijoiden eläketurva Ruotsissa

Ruotsissa rahastointijärjestelmä on luotu vuonna 1983 yhden jääkiekkoseuran aloitteesta. Tavoitteena oli pakottaa pelaajat säästämään rahaa tulevaisuutta varten, koska oli huomattu, että vei ainakin viisi vuotta urheilu-uran jälkeen ennen kuin pelaajat saavuttivat urheilu-uran aikaisen tulotason. Sijoituksille ei ole asetettu vuosittaista ylärajaa.¹²⁵ Pelaaja voi itse päättää kuinka monta vuotta maksaa säätiöön palkastaan, mutta vähimmäisaika on viisi vuotta¹²⁶.

Ruotsissa urheiluseura voi perustaa eläkesäätiön, joka toimii seuran omana eläkevakuutuslaitoksena. Urheilijoiden saamien palkkioiden rahastoiminen mahdollistaa yleisestä eläkeiästä alhaisemman eläkeiän, sillä urheilija saa huipputason urheilemisen loputtua ottaa säätiöidyt rahat käyttöönsä. Varojen lyhyin maksuaika rahastosta on viisi vuotta. Urheilija voi itse päättää, milloin maksuaika alkaa ja maksetaanko rahat viiden vuoden aikana vai pidempänä ajanjaksona. Säätiöön sijoittamista varoista maksetaan sijoittamishetkellä erityinen palkkavero, jonka suuruus oli vuonna 1998 24,78 %.¹²⁷ Kun varoja nostetaan, nostetusta summasta pidätetään sen hetkisen verokortin mukainen tulovero.

Järjestelmän etuna on, että urheilijalla on säästöjä tulevaisuutta varten ja samalla mahdollisuus tasaiseen tulonmuodostukseen. Urheiluseuran kannalta järjestelmä on edullinen, sillä seuran ei tarvitse maksaa työnantajakuluja säätiöidystä palkan osasta vaan ainoastaan varsinaisesta palkasta.¹²⁸

¹²⁴ Linnakangas 2000, 81

¹²⁵ HE 278/1998

¹²⁶ Ekman, 13.10.1994

¹²⁷ HE 278/1998

¹²⁸ Ekman 13.10.1998

3.4.2 Urheilijoiden eläketurva Norjassa

Norjassa urheilijalle tarkoitettua taloudellista tukea voidaan maksaa säätiöissä olevalle urheilijan tilille. Norjan valtiovarainministeriö on vahvistanut säätiöiden sääntömallin. Useat liitot ovat perustaneet oman näiden sääntöjen mukaisen urheilijasäätiön.

Säätiöön sijoitettavia varoja ei veroteta, mutta sponsorin tai muun palkkionmaksajan on maksettava säätiöön sijoitettavasta summasta työnantajamaksut. Työnantajamaksut ovat vuonna 1998 kaikkiaan 14,1 %. Työntekijän sosiaaliturvamaksu 7,8 % maksetaan vasta urheilijan ottaessa varat käyttöönsä. Samassa yhteydessä urheilija maksaa verot. Säätiön varojen korkotuottoja verotetaan kuitenkin vuosittain.¹²⁹ Sponsorin tai vastaavan maksamat varat urheilijan tilille ovat työnantajamakujen alaisia varoja¹³⁰.

4 AMMATTIURHEILIJOIDEN ERILLISJÄRJESTELMÄN ONGELMAKOHTIA

Luvussa käydään läpi ammattiurheilijoiden tapaturmavakuutusjärjestelmän ongelmakohtia, jotka asemoidaan työnantajan ja työntekijän näkökulmasta. Suurimmat järjestelmän ongelmat liittyvät tapaturman käsitteeseen, vapaa-ajan tapaturmiin, 38- vuoden ikärajaan, vakuutusmaksujen laiminlyönteihin, palkkasummien ilmoittamiseen sekä tapaturmaeläkkeisiin. Kaikkia näitä ongelmia käsittelemme tarkemmin tässä luvussa.

4.1 Tapaturman käsite

Urheilun yhteydessä tapaturma korvataan urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (16.6.2000/575) mukaan. Työnantajan eli tässä tapauksessa urheiluseuran ei tarvitse ottaa lain mukaista vakuutusta, jos urheilijan palkka on alle 9600 euroa vuodessa. Tämän lakisääteisen järjestelmän ulkopuolella olevat urheilijat saavat korvauksen urheiluvahingosta yksityistapaturmavakuutuksesta tai muusta turvaltaan usein heikommasta urheilijavakuutuksesta.

¹²⁹ HE 278/1998

¹³⁰ Ekman 17.11.1994

Tapaturman määrittely on käytännössä osoittautunut ongelmalliseksi, vaikka tapaturman pääsisältö onkin selvä jo yleisen kielenkäytön perusteella. Yksityistapaturmavakuutusehdoissa tapaturman korvauskelpoisuus määritellään seuraavasti:

- Tapaturman tulee olla äkillinen,
- ulkoinen,
- ruumiinvamman aiheuttama tapahtuma, joka
- sattuu vakuutetun tahtomatta

Vaikka tunnusmerkit ovatkin selkeitä, voi jokainen niistä aiheuttaa tulkintaongelmia erityisesti urheiluvammojen kohdalla. Tämä koskee tilanteita, joissa urheilusuoritus aiheuttaa rasisitusvamman suorituksen pitkäkestoisuuden vuoksi. Usein tällaisissa tilanteissa seurausta ei voi yhdistää mihinkään äkilliseen yksittäiseen tapahtumaan. Tapaturmalle ominainen ulkoisuus on ongelmallinen revähdyksien tapauksissa, koska revähdykset ovat sisäisiä vammoja ja ne syntyvät usein ilman ulkoista vaikutusta. Ruumiin vamman aiheuttama tapahtuma on ongelmallinen, koska se ei sisällä psyykkisiä häiriötiloja. Tapaturman tulee sattua vakuutetun tahtomatta. Urheilussa tämä tunnusmerkistön osa voi aiheuttaa ongelmia tilanteissa, joissa vahinkoon johtava liike tai toiminta on selvästi vakuutetun tarkoittama, mutta siihen liittyvä seuraus ei ole tarkoituksen piirissä, vaikka seurauksen riski onkin olennaisesti lisääntynyt kyseisessä toiminnassa.¹³¹ Nykyisessä tapaturmaturvan tasossa on myös puutteita, jotka saattavat olennaisesti heikentää urheilijan toimeentuloa. Keskeisin puute koskee toimeentuloa tilanteessa, jossa urheilija on tapaturman johdosta pysyvästi menettänyt työkykynsä myös muuhun työhön. Nykyisessä järjestelmässä urheilijan toimeentulo, sen jälkeen kun lain mukainen enimmäiskorvausaika on päättynyt, järjestyisi ainoastaan perusturvajärjestelmien lähinnä kansaneläkejärjestelmän kautta. Urheilijalle on harvoin ehtinyt ennen urheilu-uraa tai sen aikana karttua työeläkelakien mukaista eläkettä.¹³²

Varsinkin joukkueurheilussa nuoret ja kehittyvät urheilijat ansaitsevat uransa alussa heikommin. Usein vuosipalkka on alle lain määräämän 9 600 euroa. Lisäksi osa palkasta voidaan maksaa kilometrikorvauksina ja muina verovapaina etuisuuksina. Tämä heikentää olennaisesti lupaavan urheilijan tapaturmaturvaa ja voi johtaa vakaviin taloudellisiin ongelmiin vahingon tapahtuessa. Lain määräämän urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvan mukaisen vakuutuksen voi ottaa myös urheilijalle, jonka vuosittaiset tulot ovat alle 9600 euroa. Työnantajien tulee kantaa vastuu varsinkin

¹³¹ Hemmo 2004, 44–47.

¹³² HE 22/2009

nuorista urheilijoista ja hankkia heille lain mukainen vakuutusturva, vaikkei se tulorajan vuoksi olisikaan pakollista.¹³³

Pohjola myöntää lain mukaista urheilijaturvavakuutusta. Työnantaja voi ottaa vakuutuksen vapaaehtoisesti, mikäli pelaajan vuositulot ovat vähintään 2522,82 euroa. 38 – 43 vuotiaat urheilijat työnantaja saa vakuuttaa tapaturmien osalta myös Pohjolan urheilijaturvavakuutuksen alle.¹³⁴ Jääkiekon SM-liigaseurat ovat sopineet, että jokaisella SM-liigassa esiintyvällä pelaajalla on oltava täysimääräinen Pohjolan urheilijaturva pelaajan tuloista riippumatta¹³⁵. 2522,82 euroa vuosittain ansaitseva urheilija, joka pelaa jääkiekon SM-liigassa, tulee siis olla seurojen välisen sopimuksen mukaan vakuuttaa täysimääräisellä urheilijaturvavakuutuksella.

4.2 Vapaa-ajan tapaturmat ja 38 vuoden ikäraja

Pohjolan myöntämä tapaturmaturva sisältää korvauksen urheilijan vammasta, sairaudesta ja kuolemasta, joka on aiheutunut urheillessa tai siihen välittömästi liittyvissä olosuhteissa sattuneesta tapaturmasta. Oikeus edellä mainittuun korvaukseen jatkuu siihen saakka, kun urheilija täyttää 38 vuotta, kuitenkin aina vähintään 10 vuoden ajan tapaturmasta.¹³⁶

Lain 2§ rajaa kaikki vapaa-ajalla tapahtuneet tapaturmat ja sairastumiset korvausvastuun ulkopuolelle. Lisäksi ilman korvauksia jäävät 38 vuotta täyttäneet ja alle 9600 euroa vuodessa ansaitsevat ammattiurheilijat. 9600 euron raja on korkea, jos sitä vertaa TyEL:n piiriin kuuluvien työntekijöiden vakuuttamisvelvollisuuteen. TyEL:n alainen työntekijä on vakuutettava, jos veronalaiset ansiotulot ovat yli 599,16 euroa vuodessa¹³⁷. Edellä mainituissa tapauksissa sosiaaliturva on kansaneläkejärjestelmän ja sairausvakuutuslain varassa, joten ero tavalliseen palkansaajaan on suuri. 38 vuotta täyttäneillä tilanne on vielä huonompi, sillä he eivät saa mitään ansiosidonnaista korvausta lain mukaan, vaikka tapaturma olisikin sattunut urheillessa tai urheiluun välittömästi liittyvissä olosuhteissa. Yli 38 vuotta täyttäneet urheilijat saavat kuitenkin Pohjolasta urheilijaturvavakuutuksen ilman vanhuuseläketurvaa. Urheilijoiden eläkkeiden taso on huomattavasti muita palkansaajia heikompi. On kuitenkin muistettava, että urheilijoiden

¹³³ Palmgren 2004, 175

¹³⁴ Pohjolan Urheilijaturvavakuutuksen tuote-esite

¹³⁵ Virmanen 2007

¹³⁶ Laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta, 2§

¹³⁷ www.ilmarinen.fi 2009

erillisjärjestelmän mukaan vakuutettavat ammattiurheilijat eivät tee muuta työtä urheilumisen ohessa.

4.3 Vakuutusmaksujen laiminlyönti ja palkkasummien ilmoittaminen

Urheileminen ei ole muuta työelämää koskevan pakollisen työeläke- ja tapaturmavakuutuslain piirissä, vaan urheilijoiden eläketurvasta säädetään omassa laissa. Seura on muiden työnantajien tapaan velvoitettu järjestämään joukkueurheilijoilleen eläketurvan.¹³⁸ Suomalaisten urheiluseurojen talous on tällä hetkellä vakaammalla pohjalla kuin aikoihin. Silti lakisääteisten maksujen kanssa on ongelmia. Yhteysjohtaja Seppo Wickström Pohjolasta toteaaakin, että muutamalla seuralla on vuosittain ongelmia urheilijoiden lakisääteisten vakuutusmaksujen kanssa. Verottaja ja TE -keskukset kyllästyivät 2000-luvun alussa seurojen vakuutusmaksurästeihin ja alkoivat hakea seuroja aktiivisesti konkurssiin. Tämä on tuonut ryhtiä seurojen taloudenpitoon.¹³⁹ On myös pohdittu urheilijoiden siirtämistä yleisen eläketurvalain piiriin. Kuinka seurojen talous kestäisi moninkertaistuvat vakuutusmaksut, sillä jo tällä hetkellä monen seuran talous on ahtaalla osittain pelaajien vakuutusmaksujen vuoksi (taulukko 3). Kerstin Ekman Suomen liikunnasta ja urheilusta toteaa, että urheilijoiden eläketurva takaa kattavan eläkkeen, kunhan vain seurat hoitavat omat velvoitteensa. Myöskään urheilijoiden puolelta ei ole vaadittu nykyisen eläkejärjestelmän välitöntä muuttamista.¹⁴⁰ Vaikka urheiluseurat ovatkin ryhdistäytyneet vakuutusmaksujen maksamisessa, voi nykyinen taloudellinen taantuma aiheuttaa vaikeuksia vakuutusmaksujen maksamiseen. Vaasan Sportilla oli maksuvaikeuksia urheilijaturvamaksujen kanssa ja seura joutuikin Kauppalehden protestilistalle¹⁴¹.

Urheilija on tavalliseen työntekijään nähden merkittävästi heikommassa asemassa vakuutusturvan voimassaoloon liittyvissä tilanteissa. Urheilijan vakuutusturvan voimassaolo riippuu siitä, ovatko työnantajat maksaneet lakisääteiset urheilijaa koskevat vakuutusmaksut. Lisäksi vakuutusyhtiöllä on oikeus irtisanoa vakuutus kahden viikon irtisanomisajalla vakuutusmaksujen laiminlyönnin takia. Tämän seurauksena urheilija voi jäädä täysin ilman ansiosidonnaista vakuutusturvaa

¹³⁸ Helsingin Sanomat, 14.10.2004

¹³⁹ Helsingin Sanomat, 23.3.2006

¹⁴⁰ Helsingin Sanomat, 14.10.2004

¹⁴¹ www.kauppalehti.fi 2009

esimerkiksi tapaturman sattuessa, sillä tapaturmia ei korvata taannehtivasti. Tällaisessa tilanteessa urheilija jää yleisen perusturvajärjestelmän piiriin.¹⁴²

Jääkiekon SM-liigassa on aiheutunut myös ongelmia maksamattomien vakuutusmaksujen myötä. Kuopion Kalpan johtohenkilöt jättivät 1990-luvun lopussa tarkoituksellisesti maksamatta pelaajien eläkemaksut, jotta seura pystyisi jatkamaan toimintaansa pahasti velkaantuneena. Jääkiekkoilijoiden pelaajayhdistys ajoi asiaa aina korkeimpaan oikeuteen saakka. Tavoitteena oli saada aikaan ennakkotapaus urheilijoiden eläketurvan laiminlyönnistä.¹⁴³ Korkein oikeus kuitenkin katsoi, etteivät seuran hallituksen jäsenet olleet henkilökohtaisessa korvausvastuussa¹⁴⁴.

4.4 Takautuvat eläkevastuut

Vakuutusoikeuden päätös 15.9.1994 ratkaisi urheilijoiden kuulumisen tietyin ehdoin työntekijän eläkelain sekä tapaturmavakuutuslain piiriin. Päätöksen yhteydessä kuitenkin todettiin, että järjestelmän kustannukset ovat liian suuria urheiluseuroille. Tämän vuoksi urheilijoille laadittiin oma tapaturma- ja eläkejärjestelmä, joka tuli voimaan 1.5.1995. Vakuutusoikeuden päätös merkitsi kuitenkin, että urheiluseurat olisivat tietyn edellytyksin velvollisia hoitamaan vakuutukset urheilijalle, joka täyttäisi vakuutusoikeuden päätöksen kriteerit. Oli kuitenkin selvää, että ilman takautuvia vakuutusmaksuvastuista vapautumista taloudellinen taakka urheiluseuroille olisi käynyt liian suureksi. Maksuvapautus tuli voimaan 30.4.1995, jonka jälkeen urheilijat ovat kuuluneet oman järjestelmänsä alaisuuteen. Huomionarvoista on, että vaikka urheiluseurat saivat maksuvapautuksen, niin urheilijan oikeus vakuutusturvaan on edelleen voimassa. Eläketurvan kustannukset jäävät muiden TyEL:n piiriin kuuluvien työntekijöiden ja työnantajan maksettaviksi.¹⁴⁵

Eläkelautakunnan vuonna 1997 antaman päätöksen mukaan Liiga - Tappara ry:n pelaaja oli oikeutettu TEL:n mukaiseen eläketurvaan. Eläkelautakunnan päätöksessä todetaan, että

”pelaaminen Liiga - Tappara ry:ssä on täyttänyt työsuhteen tunnusmerkit ja pelaajaan tuli soveltaa TEL:a ajalla 1.1.1988- 30.4.1993.”

¹⁴² Rauste 2004, 198

¹⁴³ Helsingin Sanomat 14.10.2004

¹⁴⁴ www.kko.fi 2007

¹⁴⁵ Sosiaali- ja terveysministeriön muistio 21.1.1994

Päätös on annettu 10.2.1997 ja sen myötä urheilijalla on oikeus hakea takautuvasti eläketurvaa ennen 1.5.1995. Eläkelautakunta kuitenkin toteaa, että jokainen tapaus on käsiteltävä ja arvioitava erikseen, koska oikeusasteissa on ollut rajanvetoja siitä, onko urheilutoiminta työ vai harrastus.¹⁴⁶

Onkin mielenkiintoista seurata, tulevatko vastaavanlaiset tapaukset lisääntymään tulevaisuudessa. Työeläkejärjestelmään urheilijoiden takautuvat eläkkeet eivät tule vaikuttamaan, mutta yksittäisen urheilijan kohdalla hyöty voi olla merkittävä.

4.5 Järjestelmän nykytila

Vuonna 2007 vakuutettuja urheilijoita on ollut yhteensä 1 078, joista 37 on ollut yksilöurheilijoita. Vakuutetuista urheilijoista jääkiekkoilijoita on ollut 597, jalkapalloilijoita 290, pesäpalloilijoita 64, koripalloilijoita 60 ja lentopalloilijoita 30. Yksilölajien 37 edustajasta 14 on ollut hiihtolajien urheilijaa ja 8 yleisurheilijaa. Muiden yksilölajien urheilijoita vakuutetuissa on ollut muutamia. Korvattavia vahinkoja on vuonna 2007 ollut yhteensä 1 588 kappaletta. Näistä 506 on ollut vuonna 2006 tai ennen sattuneita vahinkoja ja 1 082 vuonna 2007 sattuneita vahinkoja.¹⁴⁷

Urheilijan kannalta nykyisen lain mukaan määräytyvä vakuuttamisvelvollisuus on ongelmallinen vakuuttamisvelvollisuuden perustuessa nykyisin ainoastaan tapaturman sattuessa voimassaolevaan sopimukseen ja sen mukaiseen palkkaan. Nykyinen säännös mahdollistaa urheilijan jäämisen kokonaan vakuuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle, jos urheilijan pelikausi koostuu useista lyhyistä sopimuksista. Urheiluun liittyy lähes poikkeuksetta korostunut tapaturmariski. Riski on noin 40 -kertainen työtapaturmavakuutukseen verrattuna ja noin 15-kertainen tapaturmavakuutuksen suurimman tapaturmariskin omaaviin rakennusalan töihin verrattuna. Ammattiurheilun piirissä on myös aikaisempaa enemmän iäkkäämpiä urheilijoita, joilla on nuorempia urheilijoita suurempi riski vammautua. Koska tapaturmaeläkkeen perustana käytettävä vuosityöansio perustuu joukkueurheilijan osalta nykyjärjestelmässä suoraan urheilijan tapaturman sattumishetken sopimukseen ja sen mukaiseen palkkaan, selittää ylimmällä sarjatasolla pelaavien urheilijoiden yleinen palkkatason nousu osaltaan vakuutusturvan kustannusten nousua.¹⁴⁸

Pisimmälle ammatillistunutta toiminta on jääkiekon liigatasolla. Esimerkiksi liigatason jääkiekkoilijalle urheilusta saatava tulo lähes poikkeuksetta muodostaa pääasiallisen toimeentulon.

¹⁴⁶ eläkelautakunnan päätös 10.2.1997

¹⁴⁷ HE 112/2009

¹⁴⁸ ibid.

Jääkiekon liigatasolla urheilijoiden ansiotaso on myös jatkanut nousuaan muita lajeja voimakkaimmin.¹⁴⁹

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tämän tutkimuksen viidennessä luvussa käyn läpi haastattelututkimuksen ja teemahaastattelujen tuloksia. Puhelimitse, sähköpostitse ja henkilökohtaisesti toteutettujen haastattelujen avulla tutkin sitä, millaisia ongelmia jääkiekon SM-liigan työnantajien eli seurojen, työntekijöiden eli urheilijoiden ja vakuutusyhtiön näkökulmista liittyy ammattuurheilijoiden tapaturma- ja eläketurvajärjestelmään. Haastattelulomakkeessa ja teemahaastatteluissa tiedustelin syitä mahdollisiin ongelmiin. Lisäksi kartoitettiin, millaisia parannusehdotuksia osapuolilla on järjestelmään. Luvussa esittelen myös jääkiekon SM-liigaseuran profiilin.

5.1 Tutkimusmenetelmä ja haastattelut

Tutkielmani on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisen tutkimuksen filosofinen lähtökohta on suurelta osin fenomenologia ja hermeneutiikka ja se perustuu usein tulkinnalliseen lähestymistapaan. Itse asiassa kvalitatiivinen tutkimus on nimitys joukolle hyvinkin erilaisia tutkimustapoja. Yhteisinä piirteinä näille lähestymistavoille on lähinnä pyrkimys ymmärtää ihmisten toimintaa ja löytää ilmiöiden yhteisiä merkityksiä. Selitettäessä ihmisen toimintaa pyritään ymmärtämään toiminnan tavoitteet, motiivit ja taustalla vaikuttavat syyt.¹⁵⁰ Tutkielman empiiriseen osaan hankin materiaalin haastattelututkimuksen kautta, jonka näkökulmana on työnantajan näkökulma. Työnantajina tutkielmassa ovat jääkiekon SM-liigaseurat ja suuntaisin haastattelututkimuksen SM-liigaseurojen toimitusjohtajille. Työntekijän edustajina tutkielmassa toimivat Suomen jääkiekkoilijat ry:n toiminnanjohtaja Jarmo Saarela ja Suomen urheiluoikeuden yhdistyksen hallituksen jäsen sekä jalkapalloilijoiden etujärjestön, Futarit ry:n, lainopillinen neuvonantaja Mika Palmgren. Vakuutusyhtiön näkökulmaa edustaa tutkimuksessa Reino Aropuu Pohjolasta. Saarelan, Palmgrenin ja Aropuun tapasin henkilökohtaisesti. Haastattelut toteutin teemahaastatteluina, koska kaikki ovat hyvin perehtyneitä ammattuurheilijoiden erillisjärjestelmään. Koen, että teemahaastattelun avulla sain parhaan mahdollisen tuloksen tutkimuksen kannalta. Teemahaastattelujen runko on tutkimuksen liitteenä (Liite 2). Lisäksi tapasin Ilves Hockey Oy:n

¹⁴⁹ HE 112/2009

¹⁵⁰ www.mm.helsinki.fi 2007

toimitusjohtajan Esa Honkalehdon toistamiseen. Tämän tapaamisen tarkoituksena oli selvittää erillisjärjestelmään suunnitteilla olevien muutoksien taustoja.

Haastattelu on tutkijan ohjaama, ennalta suunniteltu keskustelu. Ihmisiä haastatellaan, koska ollaan kiinnostuneita heidän elämästään ja ajatuksistaan. Haastatteluja voidaan tehdä monin eri tavoin. Yleisesti haastatteluihin liitetään kuitenkin ajatus vapaista vastauksista. Juuri tämä erottaa haastattelut kyselytutkimuksesta. Haastatteluja pidetäänkin hyvänä tutkimusmenetelmänä silloin kun pyritään saamaan tietoa vähän tunnetuista ja kartoittamattomista aiheista, jolloin tutkijan on vaikea ennakoida vastausten suuntia. Haastatteluissa tutkittavat henkilöt saavat aktiivisen roolin. Heidän annetaan tuoda heitä koskevia asioita varsin vapaasti esille. Haastattelututkimuksen etu on nimenomaan pieneen ryhmään liittyvä monipuolinen ja syvälinen informaatio.¹⁵¹

Teemahaastattelu sijoittuu formaaliudessaan lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun väliin. Haastattelu ei etene tarkkojen, yksityiskohtaisten, valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta vaan väljemmin kohdentuen tiettyihin ennalta suunniteltuihin teemoihin. Se on astetta strukturoidumpi kuin avoin haastattelu, sillä siinä aiempien tutkimusten ja aihepiiriin tutustumisen pohjalta valmistellut aihepiirit, teemat, ovat kaikille haastateltaville samoja, vaikka niissä liikutaankin joustavasti ilman tiukkaa etenemisreittiä. Teemahaastattelussa pyritään huomioimaan ihmisten tulkinnat ja heidän merkityksenantonsa. Ihmisten vapaalle puheelle annetaan tilaa, vaikka ennalta päätetyt teemat pyritään keskustelemaan kaikkien tutkittavien kanssa. Teemahaastattelu on keskustelunomainen tilanne, jossa käydään läpi ennalta suunniteltuja teemoja. Teemojen puhumisjärjestys on vapaa, eikä kaikkien haastateltavien kanssa välttämättä puhuta kaikista asioista samassa laajuudessa. Tutkijalla on haastattelussa mukanaan mahdollisimman lyhyet muistiinpanot käsiteltävistä teemoista, jotta hän voisi keskittyä keskusteluun, ei papereiden tavaamiseen. Teemat voi listata esimerkiksi ranskalaisin viivoin ja lisäksi voi laatia joitakin apukysymyksiä tai avainsanoja keskustelun ruokkimista varten. Teemahaastattelun ei siis tulisi olla pikkutarkkojen kysymysten esittämistä tarkassa järjestyksessä paperilta lukien. Teemoista ja niiden alateemoista pyritään keskustelemaan varsin vapaasti. Teemahaastattelu on sopiva haastattelumuoto esimerkiksi silloin, kun halutaan tietoa vähemmän tunnetuista ilmiöistä ja asioista. Lisäksi teemahaastattelu edellyttää huolellista aihepiiriin perehtymistä ja haastateltavien tilanteen tuntemista, jotta haastattelu voidaan kohdentaa juuri tiettyihin teemoihin. Sisältö- ja tilanneanalyysi on siis teemahaastattelussa tärkeää. Käsiteltävät teemat valitaan tutkittavaan aiheeseen perehtymisen pohjalta. Tutkimusaihe ja tutkimuskysymykset on muutettava tutkittavaan muotoon. Kysymysten harkitseminen lisäksi myös

¹⁵¹ www.tkk.fi 2007

haastateltavien valitsemiseen tulee suhtautua harkinnalla: Tutkimukseen osallistuvia ei tulisi valita satunnaisesti tarraten kehen tahansa kulkijaan. Tutkittaviksi tulee valita sellaisia ihmisiä, joilta arvellaan parhaiten saatavan aineistoa kiinnostuksen kohteena olevista asioista. Teemahaastattelun suosio perustuu esimerkiksi siihen, että vastaamisen vapaus antaa oikeuden haastateltavien puheelle. Lisäksi teemoihin kohdistunutta haastattelua on suhteellisen helppoa ryhtyä analysoimaan teemoittain.¹⁵²

Toteutin suurimman osan haastatteluista puhelin- ja sähköpostihaastatteluina. Lisäksi tapasin tamperelaisten SM-liigaseurojen toimitusjohtajat henkilökohtaisesti. Koen, että henkilökohtaisessa haastattelussa saan enemmän irti haastateltavasta. Suurien välimatkojen ja niistä koituvien kustannuksien vuoksi minulla ei ollut mahdollisuutta tavata jokaista SM-liigan toimitusjohtajaa henkilökohtaisesti. Olin yhteydessä jokaiseen SM-liigaseuran toimitusjohtajaan ja sovin heidän kanssaan haastattelun aikatauluista sekä haastattelumuodoista. Yhtä vaille kaikki toimitusjohtajat olivat kiinnostuneita aiheesta ja antamaan omat mielipiteensä tapaturmavakuutusjärjestelmästä ja sen toimivuudesta työnantajan näkökulmasta. Vastauksia sain lopulta takaisin yhdeksän kappaletta neljästätoista mahdollisesta. Kolmen toimitusjohtajan kanssa toteutin haastattelun puhelimitse, neljä vastasi sähköpostin välityksellä sekä kaksi tapasin henkilökohtaisesti. Vastausprosentiksi muodostui 65 %. Pidän prosenttia tarpeeksi suurena, jotta tutkimuksen tuloksilla olisi yleispätevää arvoa. Haastattelulomake koostuu kymmenestä kysymyksestä, jotka painottuvat järjestelmän mahdollisiin ongelmiin ja vakuutuksesta tiedottamiseen. Haastattelulomake on liitteenä (Liite 1). Tutkimuksen tulokset käsittelin anonyymisti.

5.2 SM-liigaseuran profiili

Jääkiekon SM-liiga on Suomen suurin palloilusarja monella mittarilla. Katsojamäärät, seurojen budjetit sekä urheilijoille maksettavat palkat ovat suurempia kuin muissa lajeissa pääsarjatasolla Suomessa. Jääkiekon SM-liigan yleisökeskiarvo on ollut vuonna 2008 5101 henkeä ottelua kohti¹⁵³. Kaudella 2008 jalkapallon Veikkausliigan otteluita seurasi keskimäärin 2631 katsojaa¹⁵⁴. Urheilijaturvavakuutuksen vakuutusmaksu määräytyy prosentteina urheilijan tuloista, joten jääkiekon SM-liigaseurat maksavat euromääräisesti eniten vakuutusmaksuja suomalaisista urheiluseuroista.

¹⁵² Hirsjärvi & Hurme 2001, 47-48

¹⁵³ www.sm-liiga.fi 2007

¹⁵⁴ www.palloliitto.fi 2007

Jääkiekon SM-liigaseurojen yhteenlaskettu tulobudjetti on kaudella 2008 – 2009 hieman vajaa 77 miljoonaa euroa. Liigassa pelaa yhteensä 14 joukkuetta. Suurin tulobudjetti on Oulun Kärpillä 8,3 miljoonaa euroa ja pienin on Lappeenrannan Saipalla 3,7 miljoonaa euroa. Keskiarvobudjetiksi muodostuu 5,5 miljoonaa euroa. Pelaajapalkkioiden osuus seurojen menoista on suuri, sillä keskimäärin yli 36 % seurojen tuloista menee pelaajapalkkioihin. Suomen asiakastieto on tehnyt tutkimuksen, jonka mukaan suomalaiset yritykset maksavat henkilöstökuluina liikevaihtoon suhteutettuna keskimäärin alle 16 %¹⁵⁵. Euromääräisesti pelaajapalkkioihin käytetään kuluvalle kaudella yhteensä 28 miljoonaa euroa. Suurimmat pelaajapalkkiot maksavat Oulun Kärpät 3,0 miljoonaa euroa, Helsingin Jokerit 2,9 miljoonaa euroa ja Helsingin HIFK 2,5¹⁵⁶ Jääkiekon SM-liiga pelaajan keskiansio kaudella 2006–2007 oli 67 852 euroa¹⁵⁷.

Urheilijaturvavakuutuksen vakuutusmaksuprosentti on jääkiekon SM-liigassa 28 %, joka sisältää 4,5 % eläkevakuutusmaksun¹⁵⁸. Seurat maksavat 26 % ja pelaajat 2 % vakuutusmaksusta¹⁵⁹. Vakuutusmaksuprosentti määräytyy lajin riskiluokituksen mukaan, jonka määrittää vakuutuksenantaja eli Pohjola.¹⁶⁰ Kaudella 2008 - 2009 jääkiekon SM-liigaseurat maksavat vakuutusmaksuja yhteensä 7,29 miljoonaa euroa. Keskiarvovakuutusmaksuksi muodostuu n. 520 000 euroa joukkuetta kohti. Suurin pelaajapalkkioiden maksaja Oulun Kärpät maksaa kuluvalle kaudella 780 000 euroa urheilijaturvan vakuutusmaksuja.

Vertailun vuoksi lentopallossa vakuutusmaksuprosentti on 12,5 %¹⁶¹. Golfissa vastaava prosentti on 10,5 % urheilijan tuloista¹⁶². Pohjola arvioi tapaturman todennäköisyyden suuremmaksi jääkiekossa kuin lentopallossa tai golfissa. Pohjola ei anna tietoja urheilijaturvan vakuutusmaksuprosenteista, koska ne ovat salaista tietoa¹⁶³. Näin ollen laajemman vertailun tekeminen on vaikeaa. Lentopallon ja golfin vakuutusmaksuprosentit on hankittu ko. lajien ammattilaisilta, joilla on Pohjolan urheilijaturvavakuutus.

¹⁵⁵ www.asiakastieto.fi 2007

¹⁵⁶ Jääkiekkolehti 7/2008, 14

¹⁵⁷ www.sjry.fi 2007

¹⁵⁸ Is Veikkaaja 21.10.2008, 13

¹⁵⁹ Honkalehto 2009

¹⁶⁰ Laatio 2009

¹⁶¹ Sammelvu 2009

¹⁶² Ruuttila 2009

¹⁶³ Laatio 2009

5.3 Työnantajien näkemykset

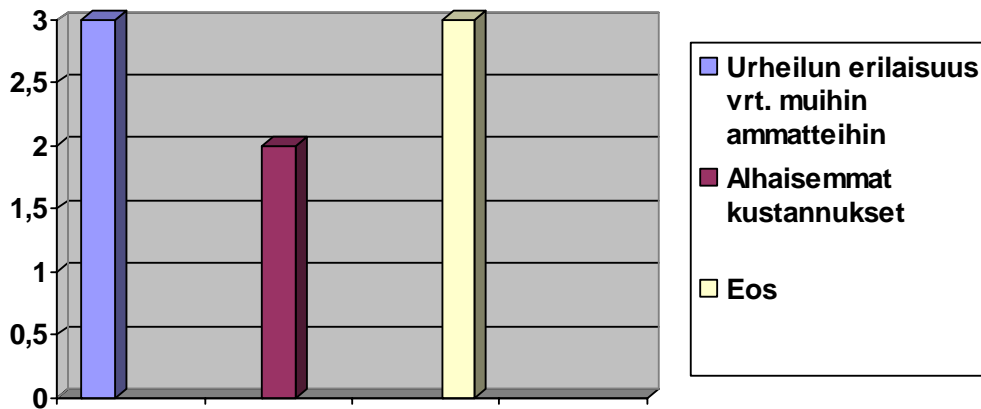
5.3.1 Pelaajien vakuutusturva jääkiekon SM-liigassa

Kahdessa ensimmäisessä kysymyksessä kartoitin, kuinka monelta urheilijalta lain mukainen Pohjolan urheilijaturvavakuutus puuttuu. Lisäksi kartoitin, ovatko seurat ottaneet lisävakuutuksia pelaajilleen. Yhdeksästä vastaajasta vain kaksi ilmoitti, että joillakin heidän seuransa pelaajilla ei ole Pohjolan urheilijaturvavakuutusta täysimääräisenä. Yhteensä täysimääräisen urheilijaturvavakuutuksen ulkopuolella on vain 5 pelaajaa. Urheilijaturvavakuutuksen voi ottaa ilman eläketurvaa, mikäli urheilijan tulot ovat 2 522 – 9 600 euroa vuodessa. Nämä pelaajat ovat nuoria ja vielä ns. juniorisopimuksella pelaavia tulevaisuuden lupauksia. Juniorisopimuksen alaisen pelaajan tulot ovat usein alle 9 600 euroa, eikä lain määräämä työnantajan vakuuttamisvelvollisuus täyty. Muut seitsemän seuraa eli 78 % haastatteluun vastanneista ilmoittivat vastauksissaan ottaneensa urheilijaturvavakuutuksen täysimääräisenä jokaiselle jääkiekon SM-liigassa esiintyvälle pelaajalleen pelaajan tuloista riippumatta.

Vain yksi haastatteluun vastanneista seuroista ilmoitti ottaneensa lisävakuutuksia pelaajalle. Tämäkin seura on ottanut lisävakuutuksia ainoastaan yhdelle jo 38 vuotta täyttäneelle pelaajalleen. Erikoista tässä tapauksessa on, että kyseiset lisävakuutukset on otettu Pohjolan sijaan Ifistä. If oli pystynyt tarjoamaan Pohjolaa kattavamman ja edullisemmän vakuutuspaketin. Ifin myöntämä vakuutusturva kattaa tapaturmaturvan lisäksi eläketurvan ko. pelaajalle.

5.3.2 Työnantajien tyytyväisyys ammattiurheilijoiden omaan tapaturma- ja eläkejärjestelmään

Kolmannessa kysymyksessä tiedustelin työnantajien kantaa ammattiurheilijoiden kuulumisesta omaan tapaturma- ja eläkejärjestelmän piiriin. Seitsemän yhdeksästä eli 78 % haastatteluun vastanneista ovat sitä mieltä, että ammattiurheilijoilla tulee olla jatkossakin oma tapaturma- ja eläketurvajärjestelmä. Yhden vastaajan mukaan urheilijoiden tulisi kuulua yleisen tapaturmavakuutusturvan piiriin. Yksi vastaaja ei ottanut kantaa asiaa. Kukaan vastanneista ei puoltanut ammattiurheilijoiden kuulumista TyEL:n piiriin. Myöskään ammattiurheilijoiden liittäminen kokonaan TyEL:n ja yleisen tapaturmavakuutusturvan alle ei saanut kannatusta vastaajilta.

Kuvio 5: Ammattiurheilijoiden oman tapaturma- ja eläkejärjestelmän olemassaolon perustelut jääkiekon SM-liigaseurojen näkökulmasta.

Ammattiurheilijoiden omaa tapaturma- ja eläketurvaa puoltavien vastaajien perustelut ovat melko samankaltaisia (kuvio 5). 38 % perustelee urheilijoiden kuulumista omaan tapaturma-eläkejärjestelmään urheilun luonteen erilaisuudella verrattuna muuhun työelämään. 25 % omaa järjestelmää puoltavista pitää normaalia sosiaaliturvaa alhaisempia kustannuksia (taulukko 3) tärkeimpänä perusteluna omalle järjestelmälle. 38 % ei osannut tai halunnut perustella kantaansa.

Urheilijoiden kuulumista yleisen tapaturmavakuutusturvan piiriin kannattava vastaaja perustelee kantaansa Pohjolan monopoliasemalla urheilijaturvan myöntäjänä. Vastaajan mielestä nykyisessä tilanteessa yksi vakuutusyhtiö voi sanella hinnat ja ehdot liian yksipuolisesti. Yleiseen tapaturmavakuutusturvan piiriin kuulumisen avaisi kilpailua ja alentaisi hintoja vastaajan mielipiteen mukaan. Vailla mielipidettä asiaan oleva vastaaja ei osannut ilmaista kantaansa, koska koki, ettei tunne eri vaihtoehtoja riittävän hyvin.

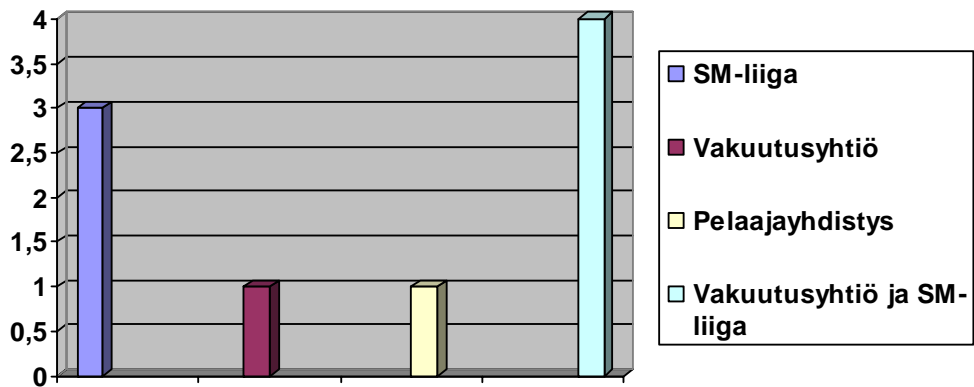
5.3.3 Vakuutuksesta tiedottaminen

Neljäs ja viides haastattelukysymys koskivat urheilijaturvavakuutukseen liittyvää tiedottamista (kuvio 6). Neljä vastaajaa yhdeksästä on sitä mieltä, että tiedotusvastuu urheilijaturvavakuutuksesta ja sen muutoksista on vakuutusyhtiön sekä SM-liiga Oy:n yhteinen velvollisuus. Vastaajat

perustelivat kantaansa SM-liiga Oy:n ja vakuutusyhtiön kiinteällä yhteistyöllä. Vastaajien mukaan seurat ovat eniten yhteydessä ko. tahoihin.

Kolmanneksen mielestä SM-liiga Oy:n tulisi tiedottaa seuroja urheilijaturvaan liittyvissä asioissa. Tämä kolmannes perustelee kantaansa tiedottamisen keskittämällä yhteen paikkaan. Heidän näkökulmastaan SM-liiga Oy seurojen kattojärjestönä on velvollinen tiedottamaan seuroja urheilijaturvaan liittyvissä asioissa. Lisäksi mainittiin tiivis johtoryhmäyöskentely seurojen ja SM-liigan välillä. SM-liigan johtoryhmä muodostuu seurojen toimitusjohtajista ja SM-liigan toimitusjohtaja toimii johtoryhmän puheenjohtajana. Johtoryhmällä on vastaajien mukaan kiinteä yhteistyö sekä selkeät ja yhteiset käytännöt, joten johtoryhmässä on täten helppo käydä läpi myös urheilijaturvaan liittyvät asiat.

Yhden vastaajan näkökulmasta päätiedotusvastuu tulisi olla vakuutuksenantajalla eli vakuutusyhtiöllä, koska vakuutuksenantajana vakuutusyhtiö tuntee tuotteen eli urheilijaturvavakuutuksen parhaiten. Lisäksi yksi vastaaja kannattaa jääkiekon pelaajayhdistyksen toimimista tiedottamisen välikätenä. Vastaaja ei kuitenkaan perustellut kantaansa.

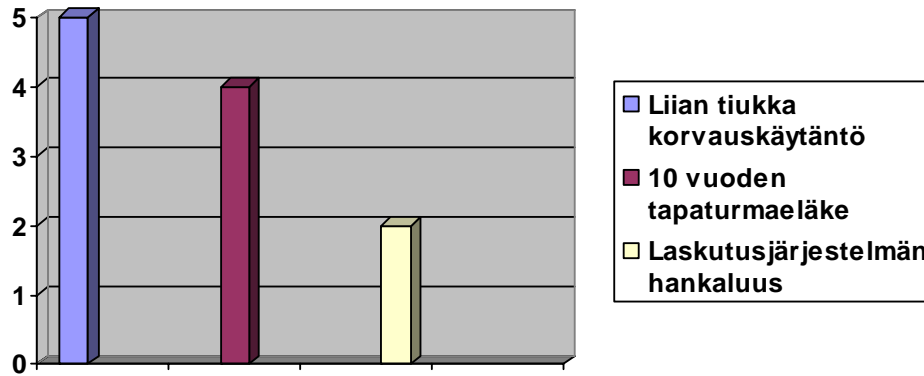
Kuvio 6: Kenen tulisi tiedottaa pelaajien vakuutusturvaan liittyvistä asioista jääkiekon SM-liigan työnantajia.

5.3.4 Järjestelmän ongelmat työnantajan näkökulmasta

Kaikkien vastaajien mielestä ammattiuurheilijoiden tapaturma- ja eläkejärjestelmässä on puutteita ja ongelmia (kuvio 7). Viisi vastaajaa eli 56 % pitää järjestelmän pääongelmana liian tiukkaa korvauskäytäntöä. Korvaushakemusten käsittely on liian hidasta ja korvauskäytännön tulisi olla stabiilimpaa. Vastaajien mielestä tällä hetkellä on avoimia vakuutustapahtumia liikaa. Tällä hetkellä urheilijaturvavakuutus ei korvaa vanhan vamman uusiutumista, vaikka urheilija on pystynyt harjoittamaan ammattiaan vuosia ennen vamman uusiutumista. Tähän vastaajat haluaisivat muutosta.

Neljä vastaajaa pitää kymmenen vuoden tapaturmaeläkettä liian raskaana ja vakuutusmaksuja nostavana tekijänä. Heidän mielestään tapaturmaeläkkeen maksuperusteita tulisi porrastaa urheilijan iän mukaan. Näiden vastaajien mielestä 30 vuotta täyttäneiden urheilijoiden mahdollisen tapaturmaeläkkeen maksuajaksi riittäisi 3 - 5 vuotta, tässä ajassa urheilija pystyy kouluttautumaan ja hankkimaan uuden ammatin. Nuorien urheilijoiden kohdalla vastaajat pitäisivät järjestelmän ennallaan. 10 vuoden tapaturmaeläkkeen lyhentäminen 3 - 5 vuoteen pienentäisi vakuutusyhtiön paineita nostaa urheilijaturvan vakuutusmaksua. Työnantajien mielestä se parantaisi olennaisesti SM-liigaseurojen liiketoiminnan kehittämistä.

Nykyinen urheilijaturvavakuutuksen laskutusjärjestelmä aiheuttaa seuroille ongelmia. Kun pelaajien palkat muuttuvat kesken tilikauden, lähettää Pohjola uuden laskun, joka korvaa entisen samaa tilikautta olevan laskun. Tämä sekoittaa seurojen reskontraa. Tätä mieltä on 2 vastaajaa. Pohjola on tiedostanut laskutusongelman, mutta ratkaisua asiaan ei ole vielä löytynyt.

Kuvio 7: Ammattiurheilijoiden tapaturma- ja eläkejärjestelmän pääongelmat (jääkiekon SM-liigan työnantajien näkökulmasta.)

Lisäksi ammattiurheilijoiden tapaturma- ja eläkejärjestelmän ongelmana mainittiin järjestelmän vanhanaikaisuus. Pelaajien palkat ovat nousseet huomattavasti viimeisen seitsemän vuoden aikana. Vuonna 2000 jääkiekon SM-liigaseurat maksoivat pelaajapalkkioita 17,1 miljoonaa euroa ja vuonna 2007 24 miljoonaa euroa. Prosentteina palkat ovat nousseet yli 40 %¹⁶⁴. Vastaajien mielestä palkkojen nousu tulee ottaa huomioon, kun järjestelmää kehitetään.

Pohjolan monopoliasemaa urheilijaturvavakuutuksen myöntäjänä pitää huonona asiana kuusi vastaajaa, kolmen vastaajan mielestä se ei ole ongelmallista. Vastustajat perustelevat kantaansa kilpailun puuttumisella. Nykyisessä tilanteessa Pohjola pystyy liian vapaasti sanelemaan urheilijaturvavakuutuksen hinnan ja ehdot. Monopoliaseman vastustajien mielestä kilpailu pudottaisi vakuutuksen hintaa ja parantaisi vakuutuksen sisältöä. Kilpailua kannattavien mielestä kolme lain mukaista urheilijaturvaa tarjoavaa vakuutusyhtiötä olisi optimaalinen tilanne.

Jääkiekon SM-liigan urheilijat osallistuvat 2 % osuudella urheilijaturvan vakuutusmaksuihin. Kaikkien kyselyyn vastanneiden työnantajien edustajien mielestä urheilijoiden tulisi jatkossa osallistua entistä enemmän vakuutusmaksujen maksamiseen. Työnantajien mielestä urheilijat ovat vakuutuksen edunsaajina, jolloin heidän tulisi kantaa suurempi vastuu myös kustannuksista. Työnantajat perustelivat kantaansa eläkemaksujen verovähennyskelpoisuudella. Lisäksi työnantajat kokevat, ettei järjestelmä ole kestäväällä pohjalla, mikäli urheilijoiden osuus pysyy ennallaan. Urheilun työn luonteen erilaisuus verrattuna muuhun työelämään nostettiin perusteluissa esille.

¹⁶⁴ Jääkiekkolehti 7/2007, 14

Seitsemän vastaajan mielipiteen mukaan järjestelmän ongelmat johtuvat rahasta. Vastaajien mielipiteen mukaan Pohjola hakee tappiolliselle tuotteelle kustannustehokkuutta kiristämällä korvausehtoja ja nostamalla urheilijaturvavakuutuksen hintaa. Huonosti määritellyt sopimusehdot ja vakuutusyhtiön varovaisuus korvaustilanteissa mainittiin myös syinä järjestelmän ongelmiin.

5.4 Järjestelmän ongelmat ja tulevaisuuden näkymät työntekijän ja vakuutusyhtiön näkökulmasta

5.4.1 Työntekijän näkökulma

Jääkiekkoilijoiden pelaajayhdistyksen toiminnanjohtaja Jarmo Saarela näkee ammattiuurheilijoiden erillisjärjestelmän suurimpana puutteena sairausturvan puuttumisen. Järjestelmä ei myöskään kata ammattitauteja. Tämän hetkessä järjestelmässä urheilija on sairastuessaan pitkäaikaisesti sosiaaliturvan ensimmäisen pilarin perusturvan varassa. Saarela näkee 38 vuoden ikärajan ongelmallisena. Urheilu on ammattimaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana ja urheilijoiden harjoittavat ammattiaan entistä myöhempään ikään. Saarelan mielestä 9 600 euron vuosiansioraja ilman yläikärajaa olisi riittävä vakuuttamisvelvoite työnantajille. Työkyvyttömyystapauksissa korvauksia maksetaan 38- vuoden ikään saakka tai aina vähintään kymmenen vuotta¹⁶⁵. Saarelan mukaan 10 vuotta on liian lyhyt aika todella vakavien loukkaantumisten tapauksissa. Todella vakavilla loukkaantumisilla Saarela tarkoittaa tapauksia, joissa urheilija menettää työkykynsä lopullisesti, eikä kykene kuntouttamaan itseään johonkin muuhun ammattiin. Urheilijoille vanhuuseläkettä karttuu 1,5 % vuodessa siitä summasta mitä työnantaja eli urheiluseura on maksanut vakuutusmaksuja¹⁶⁶. Urheilijoiden eläkekattumassa ei ole porrastuksia kuten muilla palkansaajaryhmillä. Urheiluseurat ovat talousvaikeuksissa laiminlyöneet eläkevakuutusmaksujen maksamisen. Saarela muistuttaa, etteivät urheiluseurojen johtajat ole Korkeimman oikeuden päätöksen mukaan henkilökohtaisessa korvausvastuussa maksamattomista eläkemaksuista. Järjestelmän yhtenä ongelmana Saarela nostaa esille vakuutusmaksujen nousun. Kaudella 2006 - 2007 jääkiekkoilijoiden vakuutusmaksuprosentti oli 15 % pelaajan palkasta, kaudella 2007 - 2008 21,5 % ja kaudella 2008 - 2009 28 %. Lisäksi lukuisat avoimet oikeustapaukset ovat ongelmallisia urheilijoille, jotka odottavat vakuutusyhtiön päätöstä, pystymättä loukkaantumisen vuoksi harjoittamaan ammattiaan.

¹⁶⁵ Laki ammattiuurheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta, laki 575/2000

¹⁶⁶ Laki ammattiuurheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta, laki 575/2000

Syitä järjestelmän ongelmiin Saarela näkee erillisjärjestelmän rakenteessa. Urheilijoiden erillisjärjestelmä luotiin vuonna 1995, jolloin jääkiekon SM-liiga oli puoliammattilaissarja. Useat pelaajat kävivät töissä pelaamisen ohella ja urheilemisesta saadut korvaukset olivat huomattavasti nykyistä tasoa heikompia. Vaikka järjestelmää onkin vuosina 1998 ja 2000 laajennettu, ei järjestelmä ole pysynyt jääkiekon SM-liigan ammattimaistumisen vauhdissa. Saarela toteaa, ettei järjestelmä vastaa nykyajan vaatimuksia ja sen vuoksi syntyy ongelmia ja avoimia vakuutustapauksia. Saarela toivottaa tervetulleeksi muutkin vakuutusyhtiöt ammattiurheilijoiden vakuutusmarkkinoille. Tällä hetkellä Pohjola on ainut ammattiurheilijoille lain mukaista vakuutusta myöntävä vakuutusyhtiö. Saarelan mukaan kilpailu asiakkaita vakuutusyhtiöiden välillä laskisi vakuutuksen hintaa.

Mahdollisia muutoksia ammattiurheilijoiden erillisjärjestelmään Saarela ehdottaa useita. Saarela korostaa, että jääkiekkoilijat haluavat kehittää järjestelmää erillisjärjestelmän piirissä, eikä siirtyä yleisen lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin. Vaikka tämän hetkiset vakuutusmaksut ovat seurojen kantokyvyn ylärajoilla, ovat ne alhaisempia kuin yleisessä järjestelmässä. Saarela eriyttäisi urheilutyökyvyttömyyden ja työkyvyttömyyden käsitteet laissa. Urheilutyökyvyttömyyden tapauksessa tapaturmaeläkkeen maksuajaksi Saarela ehdottaa 3 - 5 vuotta. Siinä ajassa loukkaantunut urheilija pystyy kouluttautumaan uuteen ammattiin. Työkyvyttömyyden tapauksessa tapaturmaeläkkeen maksuajan tulisi olla 65 vuoden vanhuuseläkeikään saakka. Lisäksi tapaturmaeläkkeen maksuajassa voisi tietyin ehdoin olla porrastuksia siten, että vanhempien pelaajien osalta eläkkeen maksuaika olisi lyhempi kuin nuorien pelaajien kohdalla. Eläkkeen porrastuksia Saarela olisi valmis hyväksymään, mikäli järjestelmään saadaan sairausturva. Eläkkeen maksuajan porrastaminen alentaisi vakuutuksen hintaa. Saarela toivoisi SM-liigaseurojen olevan jämäkempiä ja vaatimaan vastinetta maksamilleen vakuutusmaksuille. Lisäksi seurojen tulisi hakea aktiivisemmin muutoksia avoimiin vakuutustapahtumiin. Muutosten myötä Saarela toivoisi urheilijoiden sosiaaliturvan olevan kilpailukyinen eritoten Ruotsin kanssa, koska Ruotsissa pelaa paljon suomalaisia jääkiekkoilijoita. SM-liigan vetovoimaa täytyy kasvattaa entistä parempien pelaajien saamiseksi liigaan. Edellä mainittujen muutosten lisäksi Saarela korostaa urheilijoiden rahastointimahdollisuuksien parantamista entisestään.

Suomen urheiluoikeuden yhdistyksen hallituksen jäsen Mika Palmgren näkee useita puutteita erillisjärjestelmässä. Ensiksi urheilijoita koskevan erillislain ennustettavuus on huono. Lain esivalmisteluiden olisi tullut olla tarkemmat. Järjestelmää valmisteltaessa vuonna 1995 purettiin urheilijoiden etuisuuksia, koska järjestelmää haluttiin mahdollisimman halvaksi työnantajan

näkökulmasta. Palmgrenin mukaan järjestelmän perusteet on luotu ainoastaan työnantajan näkökulma huomioon ottaen, koska työnantajien maksukyky oli heikko.

Urheilijoilta puuttuu kokonaan verrattuna tavalliseen palkansaajaan päivärahaetuudet, pysyvän haitan kertakorvaus on puolitettu, perhe-eläkkeet ovat heikommat ja eläkekertymä on heikompi. Lisäksi Palmgren pitää tapaturmaeläkkeen 10 vuoden maksuaikaa teennäisenä. Tapaturmavakuutuslaki ei tunne ammattiin liittyvää työkyvyttömyyttä. Palmgren kannattaa urheilijoiden liittämistä yleisen tapaturmavakuutusjärjestelmän piiriin. Perusteluina Palmgren esittää urheilijoiden sosiaaliturvaa käsittelevän lain mukaisen vakuutuksen kalliin hinnan suhteessa etuuksien laatuun. Yleisessä järjestelmässä voitaisiin luopua urheilutyökyvyttömyyden käsitteestä. Palmgrenin mielestä on väärin, että urheiluseura pääsee normaalia työnantajaa pienemmillä työntekijän sosiaaliturvamaksuilla. Seurojen maksut tulisi olla samassa suhteessa muihin työnantajiin ja urheilijoilla yhtenäinen sosiaaliturva muiden palkansaajien kanssa. Yleisessä järjestelmässä ei tunneta kuin yksi työkyvyttömyyden käsite. Palmgren ei pidä hyvänä ajatuksena Saarelan ehdottamaa porrastusta urheilijoiden eläkkeisiin. Seurojen tulee sopeuttaa tulorakenne palkkarakenteeseen. Palmgren korostaa, että urheilijoiden eduista ei voi enää tinkiä. Sairausturvan puuttuminen on Palmgrenin mukaan iso puute, koska sairaus on usein itsestään riippumaton. Pääongelmina järjestelmässä Palmgren kuitenkin pitää päivärahaetuuksien puutetta ja tapaturmaeläkkeen maksuajan 10 vuoden ikärajaa.

5.4.2 Vakuutusyhtiön näkökulma

Reino Aropuu Pohjolasta näkee urheilijoiden erillisjärjestelmän suurimpana ongelmana urheilijaturvavakuutuksen liian alhaisen hinnan. Vahinkomenojen osuus vakuutusmaksutulosta on liian suuri ja paineita hinnan nostamiselle on olemassa. Aropuu pitää nykyistä lakia urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta hieman torsona. Laki ei aukene lukemalla ja lisäksi Aropuu huomauttaa, että lain 2 § on kielellisesti väärä. Laissa olevat puutteet johtavat epäselviin vakuutustapauksiin. Aropuu myöntää, että tällä hetkellä on liikaa avoimia tapauksia. Erillisjärjestelmä on kuitenkin verrattaen nuori ja korvauskäytäntö on vasta muodostumassa ennakkotapausten myötä. Pohjola mieluummin välttää vakuutustapahtuminen korvauspäätösten antamista oikeusasteiden päätettäviksi, mutta ennakkotapausten saamiseksi se on usein välttämätöntä. Korvauskäytäntölinjan muodostuminen on vaikea ja aikaa vievä prosessi. Aropuun mielestä

järjestelmän korvausjärjestelmä on tällä hetkellä liian monimutkainen ja sitä tulisi yksinkertaistaa tulevaisuudessa.

Sairausturvan puute on myös Aropuun mielestä ongelma järjestelmässä. Järjestelmän puutteena Aropuu tuo esille todellisen työkyvyttömyyden tapauksen kuten nelirajahalvaus tai aivovamma. Tämän hetkinen järjestelmä kattaa tällaisessa tapauksessa vain 10 vuoden tapaturmaeläkkeen vammautumisen jälkeen. Eläkkeen maksuajan ja 65 vuoden vanhuuseläkeiän väliin jää liian iso väli. Täydellisen työkyvyttömyyden tapauksessa tulisi Aropuun mukaan maksaa täysi eläke vanhuuseläkeikään saakka. Aropuu erittäisi työkyvyttömyyden ja urheilutyökyvyttömyyden käsitteet. Urheilutyökyvyttömyyden tapauksessa eläkkeen maksuaika olisi nykyisen järjestelmän mukaisesti määräaikainen ja työkyvyttömyyden tapauksessa vanhuuseläkeikään saakka.

Aropuu toivottaa tervetulleeksi muutkin vakuutusyhtiöt vakuuttamaan ammattiuurheilijoita. Ongelmaksi muiden yhtiöiden mukaan tuloon on urheiluvakuuttamisen huono tuotto ja organisaatioiden puuttuminen. Pohjolaa lukuun ottamatta muilla suomalaisilla vakuutusyhtiöillä ei ole valmiita organisaatioita hoitamaan ammattiuurheilijoiden vakuuttamista. Aropuu korostaa, että Pohjolankaan ei ole pakko myöntää lain mukaista vakuutusta, vaikka työnantajan on se pakko työntekijälleen ottaa. Keväällä 2008 Pohjola kieltäytyi hetkeksi myöntämästä urheilijaturvavakuutuksia vedoten riskienhallinnallisiin syihin. Jääkiekon SM-liigaseurat aloittivat kesäharjoittelunsa viikon normaalia myöhemmin, koska voimassa olevaa vakuutusturvaa ei ollut. Myös yksilöurheilijat jäivät ilman lakisääteistä vakuutusturvaa. Onkin mielenkiintoista pohtia kenellä on korvausvastuu, jos urheilija loukkaantuu vakavasti, eikä lakisääteistä vakuutusturvaa ole, vaikka sitä on haettu asianmukaisesti ja vakuuttamisen velvollisuudet täyttyvät. Tiedustelin asiaa laajasti asiantuntijoilta mm. Mika Palmgreniltä ja urheiluoikeuden professori Heikki Halilalta, mutta kukaan osannut antaa vastausta asiaa.

5.5 Tulevaisuuden mahdollisia muutoksia

5.5.1 Taustaa

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut lakiesityksen, jonka tarkoituksena on tehostaa urheilijoiden kuntoutumista ja taata heille kohtuullinen toimeentuloturva myös pysyvän työkyvyttömyyden tapauksessa. Ehdotetun lain tarkoituksena on kohtuullisin kustannuksin turvata urheilemisesta

pääasiallisesti toimeentulonsa saavalle urheilijalle ansioperusteinen kohtuullisen toimeentulon säilyttävä tapaturma- ja eläketurva.

Urheilemisesta pääasiallisesti toimeentulonsa saavat urheilijat ehdotetaan pidettäväksi edelleen erillisen lakisääteisen sosiaaliturvan piirissä. Syyt, jotka aikanaan johtivat urheilijoiden ansioperusteinen sosiaaliturvan järjestämiseen erillisjärjestelmän kautta, pätevät pääosin edelleen. Nykyisen tapaturmaturvan sisältöön on kuitenkin välttämätöntä tehdä sisällöllisiä tarkistuksia, koska urheilun rahoituspohja ei kestä nykyisen lain korvausmenosta aiheutuvaa kustannusvastuuta. Kustannusten pysyminen kohtuullisina on myös vakuutusurvan tosiasiallisen toteutumisen kannalta keskeistä. Esityksen tavoitteena on kuitenkin uudistaa nykyistä vakuutusjärjestelmää lähemmäksi muun ansioperusteisen sosiaalivakuutuksen tavoitteita. Esityksen tarkoituksena on myös säilyttää ammattuurheilun mahdollisuudet kustantaa itse sen ansioperusteinen sosiaaliturva.¹⁶⁷

Jääkiekkoilijoiden pelaajayhdistyksen mukaan lakiesitys heikentää urheilijan sosiaaliturvaa, eikä huomioi ammattiryhmän erityspiirteitä, kuten loukkaantumiseriskiä, uran kestoa ja palkkaeroja¹⁶⁸. Pisimmälle ammatillistunutta toiminta onkin jääkiekon liigatasolla. Esimerkiksi liigatason jääkiekkoilijalle urheilusta saatava tulo lähes poikkeuksetta muodostaa pääasiallisen toimeentulon. Jääkiekon liigatasolla urheilijoiden ansiotaso on myös jatkanut nousuaan muita lajeja voimakkaammin.¹⁶⁹

5.5.2 Ehdotetut muutokset

Vakuuttamisvelvollisuuden osalta ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa huomioitaisiin kaikki samaa pelikautta tai vuotta koskevien sopimusten perusteella maksettavat palkat. Säännöksellä pyritään ehkäisemään vakuuttamisvelvollisuuden kiertämistä solmimalla useita lyhyitä sopimuksia. Vakuuttamisvelvollisuutta arvioitaessa huomioitaisiin näin urheilijan koko kauden aikana toteutuneiden sopimusten mukaiset palkat.¹⁷⁰

Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 38 vuodesta siihen, kun urheilija täyttää 43 vuotta¹⁷¹. Muutos on perusteltu huomioiden urheilu-urien pidentyminen.

¹⁶⁷ HE 112/2009

¹⁶⁸ Aamulehti 14.3.2009, 23

¹⁶⁹ HE 112/2009

¹⁷⁰ ibid.

¹⁷¹ www.stm.fi 2009

Nykyistä vakuuttamisvelvollisuutta koskevaa tulorajaa ei ehdoteta muutettavaksi, mutta tuloraja sidottaisiin indeksiin.¹⁷²

Valtaosa urheiluvammoista on sellaisia, että niiden vaikutukset urheilijan mahdollisuuksiin jatkaa urheilu-uraansa selviävät jo Kelan sairauspäiväraha-ajan aikana. Jos vamman vaatima hoito jatkuu yli sairauspäivärahan enimmäisajan eivätkä vamman lopulliset vaikutukset urheilu-uran jatkumiselle ole vielä selvillä, urheilijalla olisi oikeus saada tapaturmaeläkettä vakuutuksesta.¹⁷³

Jos urheilu-uran jatkaminen urheilussa sattuneen tapaturmavamman tai siitä aiheutuvan sairauden johdosta vuoksi ei ole enää mahdollista, urheilijan ja yhteiskunnan kannalta tarkoituksenmukainen tavoite on tukea hänen mahdollisuuksiaan päästä muuhun kohtuullisen toimeentulon tarjoavaan ammattiin. Tämä tavoite toteutettaisiin järjestelmässä kuntoutustoimenpiteillä ja eläkkeen maksun sitomisella urheilu-uran päättyessä siihen, että urheilija osallistuu kuntoutukseen, joka tähtää kohtuullisen toimentulon antavaan työhön tai ammattiin. Tarkoituksena on nykyistä tehokkaampi ja kannustavampi kuntoutus ja paluu työelämään. Kuntoutuksen päättyttyä urheilijalle maksettaisiin tapaturmaeläkettä ansiovertailuun perustuen, kuitenkin niin, että eläkkeestä vähennettäisiin aina vähintään se ansiotulon määrä, joka vastaa ansiotasoa siinä työssä tai ammatissa, johon urheilija on kuntoutettu.¹⁷⁴

Tapaturmaeläkettä sairaanhoidon ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta sekä kuntoutuksen jälkeen ansiovertailuun perustuen maksettaisiin yhteensä viiden vuoden ajalta sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä. Sairaanhoitokulut, lääkinnällinen kuntoutus ja tapaturmavakuutuslain mukaiset lisät korvattaisiin enintään siltä ajalta, jolta tapaturmaeläkettä voidaan maksaa. Haittarahaa maksettaisiin 65 vuoden ikään saakka. Perhe-eläkettä maksettaisiin enintään kymmenen vuoden ajan urheilijan kuolemasta lukien.¹⁷⁵

Julkisella sektorilla annetusta sairaanhoidosta aiheutuneet kustannukset muun kuin pysyvän työkyvyttömyyden ajalta korvattaisiin todellisten kustannusten mukaan. Sairaanhoitokulut pysyvän työkyvyttömyyden aiheuttaneen vamman tai sairauden hoidon osalta maksettaisiin sen sijaan julkisen terveydenhuollon käytöstä potilaalle aiheutuvan kustannustason mukaisesti.¹⁷⁶

¹⁷² HE 112/2009

¹⁷³ *ibid.*

¹⁷⁴ *ibid.*

¹⁷⁵ *ibid.*

¹⁷⁶ *ibid.*

Jos urheilija tulee urheiluvamman tai siitä aiheutuvan sairauden johdosta pysyvästi työkyvyttömäksi myös muuhun työhön, hänelle ehdotetaan muiden työntekijöiden tavoin oikeutta kohtuullisen toimeentulon takaavaan eläkkeeseen. Pysyvää tapaturmaeläkettä maksettaisiin, jos urheilija on tullut ennen 43 ikävuoden täyttämistä tapaturman aiheuttaman vamman tai sairauden johdosta pysyvästi kykenemättömäksi jatkamaan laissa tarkoitettua urheilemistä ja hänen kykynsä ansiotulojen hankkimiseen jäljellä olevalla muulla työkyvyllä on pysyvästi heikentynyt kolmella viidesosalla 30 000 euron suuruisesta vuosityöansiosta. Mainittu määrä vastaa lähinnä työssäkävien henkilöiden keskimääräistä ansiotasoa. Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa huomioitaisiin urheilijan jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota hänen kohtuudella voidaan edellyttää tekevän. Tällöin otettaisiin huomioon myös urheilijan koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat.¹⁷⁷

Vuosityöansio ehdotetaan määräytyväksi sen vuoden tai pelikauden, jona tapaturma sattui ja sitä edeltävän vuoden tai pelikauden sopimuspalkkojen keskiarvon perusteella. Keskiarvoa laskettaessa ei huomioitaisi edeltävää vuotta tai pelikautta, jos palkan määrä tältä ajalta jää alle tässä laissa säädetyn vakuuttamisvelvollisuuden alarajan. Vuosityöansiossa huomioitavien palkkojen tulee olla pääasiallisesti Suomessa harjoitetusta urheilemisesta saatua palkkaa.¹⁷⁸

Vuosityöansiolle ehdotetaan otettavaksi käyttöön ansioläraja 80 000 euroa. Ansioläraja koskisi myös yksilöurheilijan vuosityöansiota. Pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena käytettäisiin kuitenkin pysyvän työkyvyn arvioinnin perusteena olevaa 30 000 euron suuruista vuosityöansiota, joka suuruudeltaan vastaisi lähinnä työssäkävien suomalaisten keskiansiota vuodessa. Samaa vuosityöansiota käytettäisiin myös yksilöurheilijan pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettavan tapaturmaeläkkeen perusteena.¹⁷⁹

Yksilöurheilijoiden osalta luovuttaisiin vakuuttamisvelvollisuudesta. Esityksessä halutaan kuitenkin edelleen turvata myös yksilöurheilijoille ansioperusteinen tapaturma- ja eläketurva. Tästä syystä yksilöurheilijoiden vakuuttaminen ehdotetaan järjestettäväksi vapaaehtoisesti. Yksilöurheilijalla olisi oikeus lain mukaiseen vakuutukseen urheiluansioden ylittäessä laissa säädetyn tulorajan.¹⁸⁰

¹⁷⁷ HE 112/2009

¹⁷⁸ *ibid.*

¹⁷⁹ www.stm.fi 2009

¹⁸⁰ HE 112/2009

5.5.3 Muutoksien halutut vaikutukset

Urheilukyvyttömyydestä maksettava tapaturmaeläke sidottaisiin nykyistä selvemmin siihen, että urheilija koulutetaan uuteen ammattiin. Tapaturmaeläkkeen maksaminen lyhenisi siten nykyisestä aikaan, jonka uuteen kohtuullisen toimeentulon tuovaan ammattiin kouluttautuminen yleensä vaatii. Tämä tehostaisi urheilijoiden siirtymistä urheilu-uran jälkeen muuhun työhön ja toisaalta alentaisi järjestelmän kustannuksia. Niissä tapauksissa, joissa urheiluvamma johtaa paitsi urheiluammatin päättymiseen, kuntoutusmahdollisuudetkin huomioon ottaen myös pysyvään työkyvyttömyyteen, urheilijan turva parantuisi nykyisestä kymmeneen vuoteen rajoittuvasta korvauksesta. Urheilijalle maksettaisiin pysyvän työkyvyttömyyden tapauksissa 65 vuoden ikään saakka eläkettä, joka vastaisi tasoltaan työssä käyvien henkilöiden yleistä ansiotasoa.¹⁸¹

Järjestelmästä ei maksettaisi yleisen tapaturmavakuutusjärjestelmän mukaista päivärahaa, koska se ei olisi edelleenkään tarkoituksenmukaista urheilun taloudellisen kantokyvyn kannalta ottaen huomioon urheilun poikkeuksellisen korkeasta tapaturmariskistä aiheutuvat kustannukset. Urheilijalla olisi kuitenkin edelleen oikeus nykyiseen tapaan sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan lyhyen työkyvyttömyyden ajalta. Lisäksi joukkueurheilijan kohdalla seura usein maksaa urheilijalle urheilukyvyttömyyden perusteella sairausajan palkkaa.¹⁸²

Pysyvän urheilukyvyttömyyden perusteella tapaturmaeläkettä maksettaisiin viiden vuoden ajalta sairausvakuutuslain mukaisen sairauspäivärahan enimmäisajan täytyttyä edellyttäen, että urheilija kuntouttaa itsensä muuhun työhön. Lisäksi perhe-eläkettä maksettaisiin nykyiseen tapaan enintään kymmenen vuoden ajalta urheilijan kuolemasta. Sairaanhoidokulujen ja tapaturmavakuutuslain mukaisten lisien korvaaminen olisi sidoksissa eläkkeen maksamista koskevaan viiden vuoden enimmäisaikaan. Kuitenkin pysyvän työkyvyttömyyden tapauksissa urheilijalle turvattaisiin sairaanhoito, lääkinnällinen kuntoutus ja tapaturmavakuutuslain mukaiset lisät siihen saakka, kunnes oikeus pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan eläkkeeseen päättyisi.¹⁸³

Tapaturmavamman hoidosta aiheutuvan työkyvyttömyyden ja urheilu-uran päättymisestä johtuvan uuteen ammattiin kuntouttamisen ajalta maksettavan tapaturmaeläkkeen sekä perhe-eläkkeen kohdalla otettaisiin käyttöön yläansioraja, koska eläkkeen sitominen usein suhteellisen

¹⁸¹ HE 112/2009

¹⁸² *ibid.*

¹⁸³ *ibid.*

lyhytaikaisen hyvin korkean ansion käyttämiseen korvauksen perusteena ei ole pakollisen sosiaaliturvan tavoitteiden ja urheilun taloudellisen kantokyvyn kannalta perusteltua.¹⁸⁴

Esityksellä lisäksi selkiytettäisiin korvattavan vahingon käsitettä tarkentamalla niitä olosuhteita, joissa vamma oikeuttaa korvaukseen. Tapaturman aiheuttaman vamman lisäksi vakuutuksesta korvattaisiin lievistä urheilulle ominaisten, kuormitusta aiheuttavien liikkeiden yhteydessä syntyneistä lihaksen tai jänteen kiputiloista korvausta siten, että korvausta suoritettaisiin enintään kuuden viikon ajalta vahingon sattumisesta. Vakuutuksesta korvattavaksi tulisivat siten valtaosassa tapauksia ainoastaan vamman vaatimat hoito- ja tutkimuskulut, koska kuuden viikon enimmäiskorvausaika ajoittuu sairausvakuutuslain mukaiselle ensisijaisuusajalle.¹⁸⁵

Esityksessä ehdotetun urheilukyvyttömyyden perusteella maksettavan tapaturmaeläkkeen rajaaminen nykyisestä viiteen vuoteen ja säätämällä ansioläraja vuosityöansiolle vähentäisivät korvausmenoa arviolta 20 prosenttia. Toisaalta pysyvän työkyvyttömyyden perusteella maksettava tapaturmaeläke 65 vuotiaaksi asti lisäisi korvausmenoa arviolta 2—3 prosenttia ja tämän sitominen indeksiin lisäisi kustannuksia arviolta 1—2 prosenttia. Edellä mainitut arviot perustuvat vakuutusturvaa pääasiallisesti hoitaneen vakuutusyhtiön vakuutuskannan ja vahinkojen pohjalta tehtyihin kustannuslaskelmiin. Arvioihin liittyy epävarmuustekijöitä johtuen muun muassa vakuutettujen ammattiurheilijoiden suhteellisen pienestä lukumäärästä ja vahinkojen voimakkaasta vuosittaisesta vaihtelusta. Kustannusvaikutukset vaihtelevat myös eri urheilulajien välillä, koska lajien palkkatasot ovat hyvin erilaiset.¹⁸⁶

5.5.4 Kritiikkiä muutoksia kohtaan

Suomen jääkiekkoilijat eli SM-liigan pelaajayhdistys on voimakkaasti uutta lakiesitystä vastaan, koska se heikentää entisestään urheilijan sosiaaliturvaa. Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut viimeisen vuoden ajan lakiesitystä, jonka mukaan työkykynsä ammattiurheilijana menettänyt urheilija olisi velvollinen osallistumaan kuntoutukseen saadakseen vakuutuksen kautta korvausta ansionmenetyksestään. Myös vakuutuksen korvausaikaa ja -summaa halutaan lakiesityksessä rajoittaa.¹⁸⁷ Nykyisen kymmenen vuoden sijaan tapaturmaeläkettä voisi saada vain viisi vuotta, jos urheilija voidaan kuntouttaa uuteen ammattiin. Lisäksi laskentaperusteena

¹⁸⁴ HE 112/2009

¹⁸⁵ *ibid.*

¹⁸⁶ *ibid.*

¹⁸⁷ Aamulehti 13.3.2009

käytettävä ansio rajattaisiin 80 000 euroon, vaikka urheilijat ansiot olisivat olleet tätä summaa reilustikin suuremmat.¹⁸⁸ Suomen työeläkejärjestelmä ei tunne ansiokattoa. Urheilijat ovatkin ainoa ammattiryhmä, jolle esitetään kattoa vuosiansioihin, joista tapaturmaeläke lasketaan. Pelaajayhdistyksen toiminnanjohtaja Jarmo Saarelan mukaan esitys syventää entisestään kuilua, joka erottaa ammattiuurheilijat muista palkansaajista. Saarela muistuttaa, että jo nykyisin voimassa oleva laki urheilijoiden sosiaaliturvasta on merkittävästi heikompi kuin muilla palkansaajilla.¹⁸⁹

Ammattiuurheilijoilla ei ole tapaturmavakuutuslain mukaista oikeutta päivärahaan. Lisäksi heiltä puuttuu tyystin turva pitkäaikaisia sairauksia vastaan ja oikeus ansiosidonnaiseen päivärahaan, eikä nykyinen järjestelmä tunne ammattitauteja. Pelaajayhdistys ja SM-liiga olivat molemmat mukana työryhmässä, joka valmisteli lakiesitystä. Saarela onkin pettynyt, ettei urheilijoiden ääntä kuunneltu. SM-liigan toimitusjohtaja Jukka-Pekka Vuorinen puolustaa uutta esitystä ammattiuurheilijoiden sosiaaliturvaan. Vuorisen mukaan vakuutusmaksut ovat nousseet pilviin ja ne ovat seurojen kantokyvyn yläpuolella. Jos pelaajat haluavat säilyttää työpaikkansa, kannattaa heidän hyväksyä tulevat muutokset, toteaa Vuorinen.¹⁹⁰

6 YHTEENVETO

6.1 Tutkimusaineiston luotettavuus

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan koko tutkimusprosessin tutkimusaineiston, tutkimusanalyysin sekä tulosten esittämisen näkökulmasta. Luotettavuuden kohteena on todellisuuden kuvaaminen sellaisena, kuin se on tutkimustilanteessa esiintynyt. Tutkimusaineiston keruu ja analyysi ovat merkittäviä tekijöitä laadullisessa tutkimuksessa.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tutkijan on vastattava neljään kriteeriin. Ne ovat seuraavat: 1) totuusarvo, jonka tarkoituksena on ilmaista, kuinka saavutetaan luotettavuus tietyn tutkimuksen tulosten todellisuudesta. 2) sovellettavuus, se, kuinka sovellettavia tulokset ovat toiseen asetelmaan tai toiseen ryhmään. 3) pysyvyys tarkoittaa, että kuinka voidaan olla varmoja siitä, että tulokset ovat samat, jos tutkimus toistettaisiin samoille tai samanlaisille yksilöille samoissa tai samanlaisissa tilanteissa. 4) neutraalisuus, joka määrittää, kuinka varmaa on, että

¹⁸⁸ www.stm.fi

¹⁸⁹ Suomen jääkiekkoilijat ry:n tiedote 13.3.2009

¹⁹⁰ Aamulehti 13.3.2009

tulokset ovat vastaajista, tilanteista ja konteksteista johtuvia eivätkä tutkijan motivaation, intressien ja perspektiivien ohjaamia.¹⁹¹

Postitse tai sähköpostitse tapahtuvan kyselyn etuina voidaan pitää vastauksien saamista nopeasti ja tehokkaasti. Kyselyn tekemiseen liittyy myös heikkouksia. Aineistoja saatetaan pitää pinnallisina ja tutkimuksen tuloksia teoreettisesti vähämerkityksinä. Ongelmia aiheuttaa myös vastaajien suhtautuminen kyselyyn. Ei voida tietää, onko vastaukset annettu rehellisesti ja harkiten. Myöskään se ei ole varmaa, kuka postikyselyyn vastaa. Kysymyksien ja vastausvaihtoehtojen kanssa voi tulla väärinymmärryksiä. Kyselyn vastaajat eivät välttämättä ole kovin perehtyneitä aiheeseen.¹⁹²

Pidän tutkimukseni totuusarvoa hyvänä. Haastateltavat henkilöt eli SM-liigaseurojen toimitusjohtajat ja työntekijäpuolen edustajat ovat lähes päivittäin tekemisissä urheilijaturvavakuutukseen liittyvien asioiden kanssa, joten voidaankin olettaa heidän tuntevan vakuutuksen hyvin. Reino Aropuu, joka toimii tutkimuksessa vakuutusyhtiön edustajana, on työskennellyt pitkään urheiluvakuuttamisen parissa ja omaa laaja-alaisen näkemyksen ammattuurheilijoiden erillisjärjestelmästä. Työntekijän edustajat Jarmo Saarela ja Mika Palmgren valvovat urheilijoiden etuja ja ovat mukana vaikuttamassa järjestelmän tulevaisuutta pohtivissa työryhmissä. Lisäksi Palmgren kuuluu Suomen urheiluoikeuden hallitukseen ja on julkaissut useita artikkeleita koskien ammattuurheilijoiden sosiaaliturvaa. Sovellettavuuden suhteen tutkimuksen luotettavuus ei ole aivan niin hyvällä tasolla. Jonkin toisen urheilulajin seurajohtajat voivat nähdä järjestelmässä erilaisia ongelmia, sillä jääkiekon SM-liigaseurat toimivat suuremmilla resursseilla kuin muiden lajien pääsarjaseurat Suomessa. Lisäksi vakuutusmaksu määräytyy urheilijaturvavakuutuksessa lajikohtaisen riskiluokituksen mukaan. Haastattelututkimuksen vastauksien perusteella järjestelmän ongelmat jääkiekon SM-liigan työnantajien mielestä ovat olleet jo pitkään olemassa ja tulevat ilman muutoksia järjestelmään pysymäänkin samanlaisina. Tutkimuksen tuloksia analysoidessa olen pyrkinyt olemaan mahdollisimman neutraali.

6.2 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Tämä tutkimus on haasteellinen toteuttaa muun muassa siksi, että riittävyyden käsite on subjektiivinen ja siksi, että tutkimus edellyttää tulevaisuuteen ennustamista ammattuurheilijoiden erillisjärjestelmän muutoksia arvioitaessa. Tutkimus on pyritty toteuttamaan keskiarvomieliopiteiden valossa, koska työntekijöiden mielipidettä tutkimuksessa edustaa urheilijoiden etujärjestöjen

¹⁹¹ www.herkules.oulu.fi, 2007

¹⁹² Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 190

edustajat. Työnantajien mielipidettä edustavat vastaavasti jääkiekon SM-liigaseurojen toimitusjohtajat. Tutkimusta tehdessäni koin, että edellä mainituilla tahoilla on mahdollisimman laaja näkemys arvioida ammattuurheilijoiden erillisjärjestelmän ongelmia, nykytilaa ja tulevaisuutta. Subjektiivisesta ominaisuudestaan huolimatta tutkimus antaa hyvää tietoa erillisjärjestelmän ongelmista.

Tutkimuksen lähtökohta on osittain vertaileva. Tutkimuksessa esille tulevat erillisjärjestelmän ongelmat eivät välttämättä koske kaikkia järjestelmän piiriin kuuluvia urheilijoita. 38- vuoden ikärajaan mahdollisesti tehtävät muutokset koskevat vain kokeneempia ammattuurheilijoita. Mahdollinen ansiokatto tapaturmaeläkkeisiin koskee vain yli 80 000 euroa vuodessa ansaitsevia urheilijoita. Osa järjestelmän ongelmista on vastaavasti kaikkia urheilijoita koskevia, kuten vapaa-ajan tapaturmat, sairausturvan puute ja ammattitautien korvaamattomuus. Vertailen tutkimuksessa urheilijoiden erillisjärjestelmän tarjoamaa turvaa palkansaajien sosiaaliturvajärjestelmään. Tutkimuksen päätarkoituksena ei kuitenkaan ole vertailla järjestelmiä, vaan lähinnä kuvata vaihtoehdot ja osoittaa niiden eroavaisuudet.

6.3 Vastaukset tutkimusongelmiin

Jääkiekon SM-liigaseurat ovat tämän haastattelututkimuksen valossa vakuuttaneet pelaajansa hyvin lain määräämissä puitteissa. Lähes 80 % osaa vastanneista työnantajista piti tärkeänä, että jokaisella SM-liigaa pelaavalla on samanlainen vakuutusturva. Lisäksi yksi seura on ottanut lisävakuutuksia yli 38 vuotiaan urheilijan vakuutustarpeisiin.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää millaisia ongelmia ammattuurheilijoiden tapaturma- ja eläkejärjestelmään liittyy. Ongelmia käsittelin tutkielmassa neljännessä ja viidennessä pääluvussa. Neljännessä pääluvussa käsittelin järjestelmän ongelmia yleisemmin alan kirjallisuuden sekä artikkeleiden pohjalta. Pällimmäisinä ongelmina järjestelmässä nousivat esiin tapaturman käsite urheiluvammojen kohdalla, eläkemaksujen laiminlyöminen, 38 vuoden ikäraja, vapaa-ajan tapaturmat sekä takautuvat eläkevastuut.

Viidennessä luvussa kävin läpi haastattelututkimuksen tulokset. Haastattelututkimuksen tulosten mukaan järjestelmän pääongelmat työnantajan näkökulmasta liittyvät 10 vuoden tapaturmaeläkkeisiin, tasoitusvakuutusmaksuihin, Pohjolan monopoliasemaan sekä tiukkaan

korvauskäytäntöön. Haastattelujen vastaukset olivat tarpeeksi kattavia ja järjestelmän ongelmat työnantajan näkökulmasta tulivat esille. Jääkiekon SM-liigan työnantajat halusivat selkeyttä urheilijaturvavakuutuksesta tiedottamiseen. Urheilijaturvan vakuutusmaksut nousivat selkeästi esille jokaisessa vastauksessa. Työnantajat kokevat, etteivät saa tarpeeksi vastinetta maksamilleen vakuutusmaksuille. Lisäksi avoimet korvaustapaukset koetaan ongelmallisiksi työnantajien keskuudessa. Työnantajat kokevat, että Pohjola hylkää korvaushakemuksia liian heppoisin perustein. Työnantajien ja vakuutusyhtiön olisi syytä keskustella asiasta ja neuvotella pelisäännöt. Nykyinen tilanne on kärjistynyt, koska molemmat osapuolet pitävät kiinni tiukasti omista näkemyksistään. Työnantajien mielestä Pohjola hylkää osan korvaushakemuksista vain parantaakseen urheilijaturvavakuutuksen kustannustehokkuutta. Korvaushakemusten hylkääminen varsinkin tapaturmaeläkkeiden kohdalla on noussut julkisuuteen, mikä kärjistää tilannetta entisestään. Työnantajien mielestä järjestelmän rakennetta tulisi muuttaa, koska seuroilla ei ole resursseja kehittää toimintaa nousevien pelaajapalkkioiden ja sen myötä nousevien vakuutusmaksujen myötä. Työnantajat kokevat 10 vuoden tapaturmaeläkkeen liian raskaaksi ja vakuutusmaksuja nostavaksi seikaksi. Varsinkin vanhempien urheilijoiden kohdalla 10 vuotta on liian pitkä aika työnantajien kannalta.

Työntekijän näkökulmasta järjestelmän pääongelmat liittyvät sairausturvan puuttumiseen, eläketurvan riittävyyteen todellisen työkyvyttömyyden tapauksissa, päiväraha-etuuksien puuttumiseen ja heikompaan eläketurvaan verrattuna muihin palkansaajiin. Saarelan ja Palmgrenin mielestä urheilijoiden edut ovat liian heikolla tasolla tällä hetkellä ja urheilijoiden mielipiteitä ei kuunnella tarpeeksi. Työntekijän näkökulmasta työnantajien tulisi suhteuttaa palkkarakenne kulurakenteeseen. Urheilijan vakuutusturvaa heikentämällä ei voi hakea kustannussäästöjä, vaan säästökohteet täytyy hakea muualta. Vakuutusyhtiön näkökulmasta järjestelmän pääongelmat ovat urheilijaturvavakuutuksen liian alhaisessa hinnassa, urheilijoiden sosiaaliturvaa koskevassa laissa olevissa puutteissa ja korvauskäytännössä. Vuonna 1995 luotu järjestelmä on varsin nuori ja korvauskäytäntö on vasta muodostumassa ennakkotapauksien myötä. Myös vakuutusyhtiö näkee ongelmallisena sairausturvan puutteen ja 10 vuoden tapaturmaeläkkeen riittämättömyyden todellisen työkyvyttömyyden tapauksessa.

Toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää syitä ammattuurheilijoiden tapaturma- ja eläkejärjestelmän ongelmakohtiin. Neljännessä luvussa läpi käytyjen ongelmien syyt ovat osittain työnantajissa ja toisaalta järjestelmässä sekä vakuutuksen hinnoissa. Vakuutusmaksujen laiminlyömisestä vastuussa ovat yksin työnantajat, jotka ovatkin ryhdistäytyneet asiassa viime

vuosina. Jääkiekon SM-liigan työnantajien näkökulmasta suurin syy ongelmiin on raha. Haastatteluun vastanneet eivät perustelleet kantaansa. Se heikensi mahdollisuuksia analysoida toisen tutkimuskysymykseen tuloksia tarkemmin. Rahaa tai sen puutetta piti järjestelmän ongelmien suurimpana syynä lähes 80 % haastattelututkimukseen vastanneista toimitusjohtajista. Työnantajien mielestä Pohjola hakee kustannustehokkuutta liikaa urheilijaturvavakuutuksen avulla. Osittain tästä syystä työnantajat toivoisivat markkinoille kilpailevia vakuutusyhtiöitä, jotka tarjoaisivat lain mukaista turvaa ammattiurheilijoille. Osa työnantajista pitää huonosti määriteltyjä vakuutusehtoja syynä järjestelmässä havaittuihin ongelmiin. Heidän mielipiteen mukaan korvauspäätöksien riitauttamiset ovat suoraa seurausta vakuutusehtojen puutteellisuudesta.

Työntekijän näkökulmasta syyt erillisjärjestelmässä oleviin ongelmiin ovat järjestelmän rakenteessa ja Pohjolan monopoliasemassa. Urheilu on ammattimaistunut nopeasti viimeisen 10 vuoden aikana, eikä järjestelmä ole pysynyt muutosten vauhdissa mukana. Järjestelmä ei pysty vastaamaan nykyajan vaatimuksiin ja ongelmia syntyy. Työntekijöiden edustajat toivovat kilpailua vakuutusyhtiöiden välille. Tämän hetkinen Pohjolan monopoliasema nähdään työntekijöiden kannalta yhtenä syynä järjestelmän ongelmiin. Kilpailu vakuutusyhtiöiden välillä laskisi vakuutuksen hintaa ja nopeuttaisi korvauskäytäntöä. Työntekijöiden edustajat korostavat, että tällä hetkellä on liikaa avoimia vakuutustapahtumia.

Kokonaisuudessaan sekä työnantajat että työntekijä puolen edustajat näkevät järjestelmässä paljon ongelmia, mutta vain vähän parannusehdotuksia. Onkin helpompaa arvostella järjestelmää kuin kehittää sitä. Tulevaisuudessa tulisikin keskittyä entistä enemmän ongelmien ratkaisuun. Molempien osapuolien mielipiteitä tulee kuunnella muutoksia tehdessä ja pyrkiä kompromissiratkaisuihin.

6.4 Lopuksi

Työnantajien, työntekijöiden edustajien ja vakuutusyhtiön näkökannat järjestelmän ongelmista ovat hyvin erilaisia. Työnantajat korostavat tämän hetkisen järjestelmän liian korkeita vakuutusmaksuja ja kokevat ne liiketoiminnan kehittämistä jarruttavana tekijänä. Työntekijä puolen mielestä urheilijoiden eduissa on puutteita ja järjestelmää tulisi kehittää urheilijoiden ehdoilla. Vakuutusyhtiö taas näkee vakuutuksen hinnan liian alhaisena verrattuna korvausmenoihin. Näin erilaiset kannat johtavat helposti ongelmiin ja ristiriitoihin eri sidosryhmien välillä.

Järjestelmän takaa urheilijoille muita palkansaajia huonommat edut kuten tutkimuksen aikaisemmissa luvuissa käy ilmi. Myös työnantajien maksamat vakuutusmaksut ovat suhteessa pienemmät kuin muiden palkansaajien työnantajilla kuten taulukosta 2 sivulla 28 ilmenee. Järjestelmään ehdotetut muutokset heikentäisivät etuja entisestään ja todennäköisesti myös laskisivat vakuutuksen hintaa. Toisaalta urheilijoiden palkkataso, varsinkin jääkiekon SM-liigan osalta, on paljon muita palkansaajia korkeampi. Sen lisäksi urheilijat pystyvät rahastoimaan tulojaan urheilu-uran aikana ja täten jaksottamaan tulojaan pidemmälle aikavälille.

Työnantajat pitävät tämän hetkisiä vakuutusmaksuja niin korkeina, että ne uhkaavat koko jääkiekon SM-liigan tulevaisuutta. Ilves Hockey Oy:n toimitusjohtaja Esa Honkalehto mielestä koko nykymuotoisen SM-liigan tulevaisuus on kiinni uudeksi urheilijoiden sosiaaliturvaa koskevan lain läpimenosta. Nykyisellään vakuutusmaksuprosentti jääkiekon osalta on 28 % urheilijan bruttotuloista. Optimaalisena vakuutusmaksuna Honkalehto pitää 20 % ja toteaa sen olevan työnantajien yleinen näkemys. Tämän hetkistä vakuutusturvaa Honkalehto pitää liian hyvänä, koska urheilijoilla on myös mahdollisuus rahastoida verovapaasti tulojaan ja sitä myötä parantaa sosiaaliturvansa tasoa. Jos vakuutusmaksujen nousua ei saada hallintaa, pelataan Suomessa tulevaisuudessa huomattavasti heikompi tasoista SM-liigaa. Seuroilla ei ole korkeiden vakuutusmaksujen vuoksi kykyä vastata kilpailevien liigojen palkkoihin ja tasokkaiden pelaajien saaminen SM-liigaan vaikeutuu entisestään.¹⁹³ Työntekijäpuolen mielestä liigan kilpailukykyä ja imagoa heikentää myös vakuutusturvan heikkeneminen.

Yhtenä ratkaisuna ongelmiin voisi olla urheilun liittäminen muiden alojen työntekijöiden kanssa yleisen tapaturmavakuutusjärjestelmän piiriin. Ehdotus ei saa kuitenkaan kannatusta varsinkaan työnantajien keskuudessa, koska se nostaisi huomattavasti vakuutusmaksuja. Periaatteessa jääkiekkoseura työnantajana ei eroa työnantajana lainkaan muiden alojen työnantajasta. Suhteessa jääkiekkoseura maksaa kuitenkin vähemmän vakuutusmaksuja työntekijästään kuin esimerkiksi tamperelainen metallipaja. Moraaliselta kannalta olisi oikein, että työnantajan maksamat kustannukset ja työntekijän edut olisivat samat ammatista ja alasta riippumatta. Näin ollen tulisi olla selvää, että urheilijat kuuluisivat yleiseen järjestelmään. Urheilulla ja varsinkin jääkiekkoilulla Suomessa on vahva yhteiskunnallinen asema ja ihmiset haluavat jatkossa seurata mahdollisimman kovatasoista urheilua myös kotimaassa. On selvää, etteivät urheiluseurat kestäisivät nykyisellä palkkatasolla yleisen järjestelmän kustannuksia. Urheilun ammattimaistumisen mukana

¹⁹³ Honkalehto 2009

urheilijoiden palkat ovat nousseet ja urheilusta on tullut liiketoimintaa. Urheiluseurojen olisi leikattava palkkakustannuksiaan yleisessä järjestelmässä, jolloin parhaat pelaajat suuntaisivat ulkomaisiin liigoihin.

Tällä hetkellä järjestelmän ongelmat ovat kärjistyneet. Hallituksen esitys uudeksi urheilijoiden sosiaaliturvaa koskevaksi laiksi on askel eteenpäin varsinkin työnantajien näkökulmasta. Työntekijä puoli on tyytymätön esitykseen ja onkin valmis taistelemaan oikeuksiensa puolesta. Molempien osapuolten näkökulmat on perusteltuja. Kattavaa vakuutusturvaa ei kuitenkaan saa halvalla. Molempien osapuolten tulisi nähdä tulevaisuuden yhteisenä tavoitteena mahdollisimman hyvätasoinen jääkiekon SM-liiga, jossa palkat ja pelaajien vakuutusturva olisivat kestäväällä ja vakaalla pohjalla. Tavoitteen saavuttamiseksi molempien osapuolten tulee tinkiä tavoitteistaan kompromissin saavuttamiseksi. Eniten tingittävää on työntekijäpuolella, joka taistelee sekä isojen palkkojen että mahdollisimman kattavan vakuutusturvan puolesta. Molempien tavoitteiden saavuttaminen toteutuu korkeintaan haavemaailmassa. Lisäksi tulee muistaa, että seurat voivat harkintansa ja maksukykyensä mukaan ottaa lisävakuutuksia pelaajilleen, vaikka se ei olisikaan laissa määrättyä. Tämä voikin olla tulevaisuuden keino parantaa pelaajien vakuutusturvaa ja houkuttaa entistä parempia pelaajia SM-liigaan.

Urheilijoiden tapaturma- ja eläkevakuutusjärjestelmä on edelleen varsin tutkimaton alue ja tutkimuskysymyksiä aiheesta riittää. Tulevaisuudessa aihetta voi tutkia tarkemmin yksilöurheilijan näkökulmasta. Lisäksi entistä syvällisempi tutkimus joukkueurheilijan vakuutusturvasta ja sen riittävydestä on uuden lakiesityksen jälkeen tarpeen.

LÄHTEET

Teokset:

Alasuutari, Pertti 1993: Laadullinen tutkimus. Vastapaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007: Tutki ja kirjoita. Tammi.

Kauhala, Hannu 2003. Pelaajien puolesta. Suomen jääkiekkoilijat ry:n 30-vuotishistoriikki

Kari, Matti & Markwort Jari 2005. Sosiaaliturvajärjestelmät eri maissa. Suomen vakuutusalan koulutus ja kustannus.

Kiander Jaakko & Henrik Lönnqvist 2002. Hyvinvointi, sosiaalipolitiikka ja kansalaisen elinvaiheet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja.

Kotler, Philip & Keller, Kevin Lane 2006. Marketing Management, Prentice Hall.

Korpiluoma Riitta ym. 2007. Oikeusturva työeläkkeissä.

Kukkonen, Sirpa & Karmavalo, Terttu 2006. Työtaturmakirja

Kukkonen, Sirpa & Valtanen, Tiina 1999. Työtaturmakirja

Niiniluoto, Ilkka 1980. Johdatus tieteenfilosofiaan: Käsitteen- ja teorianmuodostus. Helsinki: Otava, 1980

Rantala, Jukka & Pentikäinen, Teivo 2003. Vakuutusoppi. Suomen vakuutusalan koulutus ja kustannus.

Rauste, Olli 1997. Urheiluoikeus. Kauppakaari Oy, lakimiesliiton kustannus, Helsinki.

Artikkelit kokoomateoksissa:

Artimo, Tero 1998. Työntekijän ja joukkueurheilijan tapaturmaturva. . Teoksessa Saarnilehto, Ari (toim.) : Joukkueurheilijan tapaturma- ja eläketurvasta. s. 39–51. Opetusministeriö Kulttuuripolitiikan osaston julkaisusarja.

Hemmo, Mika 2004. Yksityistapaturmavakuutus ja urheiluvahingot. Teoksessa Urheilu ja oikeus 2004. s. 44–54. Urheiluoikeuden yhdistyksen julkaisu.

Palmgren, Mika 2004: Urheilijan tapaturmaa koskeva laki – avoimia kysymyksiä. Teoksessa Urheilu ja oikeus 2004. s. 172–187. Urheiluoikeuden yhdistyksen julkaisu.

Ratinen, Olli 1998. Joukkueurheilijan ansiosidonnaisen eläke- ja tapaturmajärjestelmän kehitys ja erityispiirteet. Teoksessa Saarnilehto, Ari (toim.) : Joukkueurheilijan tapaturma- ja eläketurvasta. s. 14–28. Opetusministeriö Kulttuuripolitiikan osaston julkaisusarja.

Rauste Olli 2004. Urheilun oikeussuojajärjestelmän kehitysvaiheista. Teoksessa Urheilu ja oikeus 2004. s. 187–199. Urheiluoikeuden yhdistyksen julkaisu.

Saari, Juho 2005. Hyvinvointivaltio ja sosiaalipoliittikka. Teoksessa Saari, Juho (toim.): Hyvinvointivaltio – Suomen mallia analysoimassa. s. 13–65. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen tutkimuksia.

Vanne Reijo, luento Tampereen yliopistolla 13.1.2009

Opinnäytteet ja sarjajulkaisut:

Kiuru, Jussi 2001. Urheilijan ja työntekijän sosiaaliturvan erot. Tampereen yliopisto. Yrityksen taloustieteen ja yksityisoikeuden laitos. Pro-Gradu tutkielma.

Musto Vesa 2000. Urheilijoiden eläke- ja tapaturmaturva. Tutkimus pesäpalloilijoiden sosiaaliturvan tasosta miesten Superpesiksessä. Tampereen yliopisto. Yrityksen taloustieteiden ja yksityisoikeuden laitos. Kandidaatin tutkielma

Lait ja päätökset:

Laki 575/2000, Laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta

Laki 568/2007, Kansaneläkelaki

Laki 1224/2004, Sairausvakuutuslaki

Laki 608/1948, Tapaturmavakuutuslaki

Laki 395/2006, Työntekijän eläkelaki

Laki 55/2001, Työsopimuslaki

Laki 738/2002, Työturvallisuuslaki

Eläkelautakunnan päätös, 10.2.1997

Hallituksen esitykset:

Hallituksen esitys, HE 22/2009. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta.

Hallituksen esitys, HE 112/2008. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2009 tuloveroasteikkolaiksi ja eräiksi muiksi tuloveroperusteita koskeviksi muutoksiksi

Hallituksen esitys, HE 356/1994. Hallituksen esitys Eduskunnalle urheilijoiden sosiaaliturvaa koskevaksi lainsäädännöksi.

Hallituksen esitys, HE 278/1998. Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja varallisuusverolain 10 §:n muuttamisesta

Artikkelit tieteellisissä aikakauslehdissä:

Vakuutussanomien 1/2004, Urheiluvammojen korvaukset karkasivat pilviin

Artikkelit sanomalehdissä:

Aamulehti 14.3.2009, Puolivärierät alkoivat seisovin jaloin

Helsingin Sanomat 14.10.2004, Seurojen taloussotkut syövät urheilijoiden eläketurvaa

Helsingin Sanomat 23.3.2006, Vakuutusvästöt kertovat seurojen vaikeista talousongelmista

Raportit ja komiteamietinnöt:

Anttila, Rainer 31.10.1994: Alustus aiheesta Laki urheilutyöstä. LIKES-tutkimuskeskus.

Ekman, Kerstin 16.11.1994. Muistio urheilijoiden sosiaaliturvan järjestämisestä.

Ekman, Kerstin 13.10.1994. Yhteenveto Ruotsin urheilijarahastojärjestelmästä.

Ekman, Kerstin 17.11.1994. Urheilijarahastojärjestelmä Norjassa.

Hannula, Jaakko 3.3.1998. Asetus urheilijoiden eläke- ja tapaturmaturvan järjestämisestä annetun asetuksen muuttamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriön muistio.

Sosiaali- ja terveysministeriö 21.11.1994. Urheilijoiden sosiaaliturvatyöryhmän muistio.

Tuote-esitteet:

Pohjolan Urheilijaturvavakuutuksen tuote-esitys, voimassa 1.5.2003 alkaen.

Henkilölähteet:

Honkalehto Esa, Ilves Hockey Oy:n toimitusjohtaja

Laatio Vuokko, vakuutuspäällikkö Pohjola

Palmgren Mika, Varatuomari, liigafutaajat ry:n puheenjohtaja

Pennanen Jukka, Kalpa-Hockey Oy:n toimitusjohtaja

Ruuttila Kaisa, golfammattilainen

Sammelvuo Ilkka, lentopalloammattilainen

Virmanen Matti, HC Jokerit Oy:n toimitusjohtaja

WWW-sivut:

Asiakastieto Oy:n www-sivut: www.asiakastieto.fi 11.11.2007

(lähdeviite: <http://www.asiakastieto.fi/asiakastieto/pohjoismaat.jsp?l1=1>)

Eduskunnan www-sivut, Hallituksen esitys: fi 21.11.2007

(Lähdeviite:<http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+51/2000&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WP>, 2007a)

(Lähdeviite:<http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+51/2000&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WP>,2007b)

(lähdeviite:<http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+51/2000&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WP>,.2007c)

Eläkevakuutusyhtiön Ilmarisen www-sivut: www.ilmarinen.fi 22.11.2007, 19.4.2009

(Lähdeviite:http://www.ilmarinen.fi/Production/fi/tietopankki/001_vakuuttaminen/05_sosiaalivakuutusmaksut/03_tapaturmavakuutusmaksu/index.jsp)

(Lähdeviite:http://www.ilmarinen.fi/Production/fi/x_pdf_liitteet_julkaisut/tyonantaja_tyel_2009.pdf)

Eläkevakuutusyhtiö Varman www-sivut: www.varma.fi 25.11.2007

(lähdeviite:<http://www.varma.fi/Varma/fi-FI/Left/Faq/Tyontekija/UusiTyontekija.htm>)

Helsingin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunnan www-sivut: www.helsinki.fi 12.11.2007

(lähdeviite:<http://www.mm.helsinki.fi/user/niskanen/kou/kvalmaar.htm>)

Jääkiekkoilijoiden pelaajayhdistyksen www-sivut: www.fhpa.fi 10.12.2007

(Lähdeviite:http://fhpa.net/files/PELAAJAKYSELYT/Pelaajakysely_06-07_SM-liiga.pdf)

Jääkiekon Sm-liigan www-sivut: www.sm.liiga.fi 29.11.2007

(lähdeviite:<http://www.sm-liiga.fi/arkisto/tiedotteet/sm-liigan-yleisokeskiarvo-nousussa.html>)

Kansaneläkelaitoksen www-sivut: www.kela.fi 17.2.2009

(lähdeviite: <http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/251002130719HN>)

Kansaneläkelaitoksen www-sivut: www.kela.fi 2.12.2007

(Lähdeviite:<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/net/241001133915EK?OpenDocument>)

Kauppalehden www-sivut: www.kauppalehti.fi 19.4.2009

(Lähdeviite:<http://www.kauppalehti.fi/5/i/talous/uutiset/etusivu/uutinen.jsp?oid=2009/04/21067&ext=rss>)

Korkeimman oikeuden www-sivut: www.kko.fi 11.12.2007

(lähdeviite: <http://www.kko.fi/tulostus/34129.htm>)

Oulun yliopiston www-sivut: www.herkules.oulu.fi 11.12.2007

(lähdeviite: <http://herkules.oulu.fi/isbn9514265749/html/c857.html>)

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön www-sivut: www.stm.fi 17.2.2009 ja 23.3.2009

(lähdeviite: <http://www.stm.fi/Resource.phx/vastt/sosva/svtap/index.htm>)

(lähdeviite: http://www.stm.fi/vakuutusasiat/vakuutusalan_saantely/valvonta)

Suomen Palloliiton www-sivut: www.palloliitto.fi 11.12.2007

(lähdeviite: <http://www.palloliitto.fi/viestinta/?num=92071>)

Tapaturmavakuutuslaitosten liiton www-sivut: www.tvl.fi 5.11.2007

(lähdeviite:<http://www.tvl.fi/asp/system/empty.asp?P=202&VID=default&SID=856032961483681&S=1&C=20751>)

Teknillisen korkeakoulun www-sivut: www.tkk.fi 6.11.2007

(lähdeviite:<http://www.tkk.fi/Yksikot/YTK/koulutus/metodikortti/Haastattelu.html>)

Turun kauppariikkeen korkeakoulun www-sivut: www.tukkk.fi 15.11.2007

(lähdeviite: www.tukkk.fi/tjt/OPETUS/YLM/tjt2004/YLM-1.jakso%202004-opiskelijamateriaali.ppt)

Turun yliopiston www-sivut: www.utu.fi 16.11.2007

(lähdeviite:http://www2.law.utu.fi/ajankohtaista/julkaisut/urheiluoikeus/5u18_urheilijan_sosiaaliturva.html)

Urheiluoikeudenyhdistyksen www-sivut: www.urheiluoikeudenyhdistys.fi 23.3.2009

(lähdeviite: http://www.urheiluoikeudenyhdistys.fi/urheilu_ja_oikeus-lehti/2002/mika_palmgren/)

(lähdeviite: <http://www.urheiluoikeudenyhdistys.fi/oikeusturvalautakunta/>)

Vahinkovakuutusosakeyhtiö Pohjolan www-sivut: www.pohjola.fi 30.11.2007

(lähdeviite:<http://www.pohjola.fi/YKY/Vakuutus/Urheilu/Ammattiurheilu/default.htm>)

Valtion sääöstietopankin www-sivut: www.finlex.fi 5.11.2007

(lähdeviite: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000575>)

Eläkevakuutusyhtiö Varman www-sivut: www.varma.fi 17.2.2009

(lähdeviite: <http://www.varma.fi/Varma/fi-FI/Left/Tyel>)

LIITE 1: Haastattelulomake

Haastattelukysymykset:

Laki urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta tuli voimaan 1.7.2000. Laki koskee urheilijoita, jotka saavat veronalaista palkkaa tai palkkiota urheilemisesta.

Lain mukaista vakuutusta myöntää Pohjola. Vakuutuksen nimi on **Pohjolan Urheilijaturva**.

Seurat ovat lain mukaan vakuuttamisvelvollisia, mikäli seuraavat ehdot täyttyvät.

- **alle 38-vuotiaalla** joukkueurheilijalla on pelaajasopimus seuran kanssa
- pelaajasopimuksen mukainen palkka (palkka, palkkio ja verotettavat luontaisedut) urheilemisesta ovat vähintään **9 600 euroa** pelikaudessa

Kysymykset:

1. Kuinka monelta teidän SM-liigajoukkueen pelaajalta ko. vakuutus puuttuu?

_____pelaajalta

2. Kuinka monelle SM-liigajoukkueenne pelaajalle on otettu jokin lisävakuutus?

_____pelaajalle

Jos on, niin miksi ja millaisia?

3 Onko mielestäsi hyvä, että ammattuurheilijoilla on oma tapaturma- ja eläketurvajärjestelmä vai pitäisikö ammattuurheilijoiden kuulua... (tummenna valitsemasi vaihtoehto)

Oma järjestelmä on hyvä
Pitäisi kuulua Tel:n piiriin
Pitäisi kuulua yleisen tapaturmavakuutusturvan piiriin
Tel:n ja yleiseen tapaturmavakuutusturvan piiriin

perustelut:

4 Kenen tulisi tiedottaa seuroja mielestäsi ko. vakuutuksesta? (Tummenna valitsemasi vaihtoehto)

Sm-liigan
Vakuutusyhtiön
Pelaajayhdistyksen
Jonkin muun? Mikä?

5 Miksi juuri valitsemasi tahon tulisi tiedottaa vakuutuksesta ja kuinka tiedottamista tulisi kehittää? (kommentoi vapaamuotoisesti)

6 Onko vakuutuksessa selkeitä puutteita tai epäkohtia?

ei
on

millaisia puutteita?:

7 Mistä arvelet ko. puutteiden / ongelmien johtuvan? (kommentoi vapaamuotoisesti)

8 Miten ko. vakuutusta tulisi mielestäsi kehittää? (kommentoi vapaamuotoisesti)

9 Pohjolalla on monopoliasema urheilijaturvavakuutuksen myöntäjänä. Koetko tämän ongelmaksi? (tummenna valitsemasi vaihtoehto)

En
Kyllä, miksi?:

10 Pitääkö pelaajien osallistua nykyistä enemmän vakuutusmaksuihin? (tummenna valitsemasi vaihtoehto)

Ei
Kyllä, miksi?

11 Vapaata kommentointia

Kiitos vastauksistasi!

LIITE 2: Teemahaastattelurunko

- Millaisia puutteita ammattiurheilijoiden tapaturma- ja eläkejärjestelmään liittyy vakuutusyhtiön/ työntekijän näkökulmasta?
- Keskeiset syyt näihin ongelmiin?
- Kuinka järjestelmää tulisi kehittää ja kenen sitä tulisi kehittää?
- Tärkeimmät kehityskohteet?
- Työnantajat kokevat etteivät saa riittävästi vastinetta rahoilleen ja syyttävät Pohjolaa asiasta? Työnantajien mielestä Pohjola hylkää osan korvaushakemuksista vain parantaakseen urheilijaturvavakuutuksen kustannustehokkuutta. Kommentit..
- Työnantajat kokevat 10 vuoden tapaturmaeläkkeen liian raskaaksi ja vakuutusmaksuja nostavaksi seikaksi. Varsinkin vanhempien urheilijoiden kohdalla 10 vuotta on liian pitkä aika työnantajien kannalta ja rajoittaa liiketoiminnan kehittämistä.. Kommentit..
- Onko vakuutusyhtiön/ työntekijän kannalta ongelmallista, että vain Pohjola myöntää urheilijaturvavakuutusta?